

TAMPEREEN YLIOPISTO

Vilma Ruokoski

Tie Inariin

Tapaustutkimus Uusi Inari -työryhmän journalistisesta taustatyöskentelystä
2013–2015 ennen julkaisutoiminnan aloittamista.

Journalistiikan pro gradu -tutkielma
Tammikuu 2017

TAMPEREEN YLIOPISTO

Viestintätieteiden tiedekunta

RUOKOSKI, VILMA: Tie Inariin. Tapaustutkimus Uusi Inari -työryhmän journalistisesta taustatyöskentelystä 2013–2015 ennen julkaisutoiminnan aloittamista.

Pro gradu -tutkielma, 105 s., 1 liites.

Journalistiikka

Tammikuu 2017

Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkastelen Uusi Inari -verkkopaikallislehtiprojektin työryhmän taustatyöskentelyä vuosina 2013–2015 ennen varsinaisen julkaisutoiminnan aloittamista. Haluan selvittää, millaisia tietolähteitä työryhmä hyödynsi taustatyöskentelyssään, miten taustatietoa jaettiin työryhmän jäsenten kesken sekä millaisia erilaisia vaiheita taustatyöskentelystä voidaan erottaa. Lähestyn asiaa työryhmän jäsenten näkökulmasta.

Tutkimusaihe on tärkeä, koska journalistista tiedonhankintaa on tutkittu taustatyöskentelyn näkökulmasta niukasti. Näin on siitakin huolimatta, että tiedonhankintatutkimuksessa journalistien tiedonhankinta on ollut suosittu tutkimuskohde, ja tiedonhankintaa pidetään keskeisenä vaiheena toimittajan työprosessissa. Tutkimukseni valottaa journalismitutkimuksissa vähälle huomiolle jäänyttä työskentelyvaihetta, ja havaintoni ovat mielenkiintoisia myös tiedonhankintatutkimuksen näkökulmasta.

Tutkimusotteeni on laadullinen, ja tutkimukseni aineisto koostuu pääosin Uusi Inari -työryhmän tuottamista, pilvipalveluun tallennetuista dokumenteista ja salaisen sosiaalisen median ryhmän keskusteluista. Aineisto on ainutlaatuinen ja vain työryhmän jäsenten käytettävissä. Olen tehnyt aineistosta poimintoja, jotka perustuvat osittain omaan kokemukseeni. Taustatyöskentelyn kuvailussa ja jäsentelyssä käytän kahta eri mallia, joista toinen erittelee tiedonetsijän tietolähteitä ja toinen kuvaa uuden tiedon luomisen prosessia. Tutkimukseni lopuksi kokoan keskeiset havaintoni journalistista taustatyöskentelyä koskeviksi vinkeiksi.

Uusi Inari -työryhmän journalistisessa taustatyöskentelyssä hyödynsimme niin epämuodollisia, institutionaalisia kuin datatyökaluihinkin perustuvia tietolähteitä. Niiden käyttö painottui eri tavoin taustatyöskentelyn eri vaiheissa, ja esimerkiksi haastatteluja työryhmämme käytti tiedonhankintaan vasta taustatyöskentelyn viimeisessä vaiheessa. Jaoin tietoa sekä kasvatusten kokouksissa että teknologiavälitteisesti sosiaalisen median ryhmässä ja pilvipalvelussa. Kirjallinen tiedon kokoaminen ja käsittely edistivät uuden tiedon luomista ja taustatyöskentelyn etenemistä. Työryhmän taustatyöskentely eteni kolmessa eri vaiheessa, joissa tietolähteet monipuolistuivat sitä mukaa kun työryhmä hankki yhä yksityiskohtaisempaa tietoa.

Tutkimukseni perusteella Uusi Inari -työryhmän taustatyöskentelyä luonnehtii monipuolinen lähteiden käyttö, minkä lisäksi taustatyöskentelyssä erottuu kolme vaihetta. Niistä jokainen rakentuu edeltävän vaiheen varaan. Työryhmän taustatyöskentelyssä oli havaittavissa perinteisen journalistisen työprosessin rutiineja, mutta tiedonhankinta tapahtui tavallista jutuntekoa useammissa vaiheissa. Erityisesti tiedonhankinnan varhaisissa vaiheissa suositettiin vaivattomia tiedonhankinnan tapoja. Tutkimukseni yksi opetus on, että journalistisissa projekteissa kannattaa kiinnittää huomiota riittävään taustatyöskentelyyn, ja pyrkiä käyttämään tiedonjaon mahdollisuuksia monipuolisesti. Tulevassa tutkimuksessa on huomioitava kehittyvän viestintä- ja mediateknologian vaikutukset journalistiseen tiedonhankintaan.

Avainsanat: journalistinen työ, tiedonhankinta, paikallisjournalismi, verkkojournalismi, journalistinen taustatyöskentely

Alkusanat

Lokakuussa 2014 Uusi Inari -työryhmän viiden hengen delegaatio ajoi punaisella Volvolla Nelostietä pohjoiseen kohti tuttua tuntematonta. Kuinka niin tuttua tuntematonta? Koska olimme yli vuoden ajan tutustuneet Inariin, sen ilmiöihin ja ihmisiin - käymättä kertaakaan paikan päällä. Inarissa meitä, Uuden Inarin työryhmää, odottivat ensimmäiset tapaamiset ihmisten kanssa, joista halusimme kertoa tulevassa projektissamme.

Uusi Inari oli itsenäinen verkkopaikallislehti, jonka parissa kahdeksanhenkinen nuorten journalistien ja kuvajournalistien työryhmämme ahkeroi syksystä 2013 aina vuoden 2016 alkuun saakka. Inariin keskittyvä projektimme on kaikkien tähänastisten opintojeni ja journalistisen osaamiseni kovin koettelemus ja isoin henkilökohtainen saavutukseni. Oman lehden tekeminen vieraalla paikkakunnalla kasvatti minua ihmisenä ja journalistina tavoilla, jotka aloin hahmottaa vasta kuukausia julkaisutoimintamme päättymisen jälkeen. Uuden Inarin taustatyöskentely ja myöhemmin lehden julkaiseminen harjaannuttivat taitoja, joita tiedän arvostavani vielä vuosien jälkeen. Kokemuksena Uusi Inari on yksi niistä, joita en halua koskaan unohtaa. Siksi se on ansainnut paikkansa pro gradu -tutkielmani tutkimustapauksena.

Haluan kiittää kaikkia Uuden Inarin matkassa mukana olleita, kuten joukkorahoittajia ja taustajoukkoja Suomi-neidon päälaelta helmoille saakka. Suurin kiitokseni matkasta kuuluu Uusi Inari -työryhmän muille jäsenille eli Mari Uusivirrälle, Tuija Sorjaselle, Anna-Sofia Niemiselle, Eevi Kinnuselle, Elias Lahtiselle, Aleksi Tuomolalle, Antti Sepposelle ja Otto Pontolle.

Uikkari – Pieni mutta peittävä!

1 Johdanto	1
2 Paikallisuus ja paikallisjournalismi ennen ja nyt	5
2.1 <i>Paikallisuus, paikallisjournalismi ja paikallislehti</i>	5
2.1.1 <i>Hyvä paikallisjournalismi</i>	7
2.1.2 <i>Suomalaisen paikallisjournalismin historiaa</i>	9
2.1.3 <i>Paikallislehden kivinen tie verkkomaailmaan</i>	11
2.2 <i>Paikallisjournalismin uudet avaukset</i>	13
2.3 <i>Inari ja Pohjois-Lapin paikallisjournalismi</i>	18
3 Journalistinen työprosessi ja toimittajan taustatyöskentely	22
3.1 <i>Journalistinen työprosessi alan oppikirjoissa</i>	22
3.2 <i>Tutkivan journalismin anti tutkimukselle</i>	25
3.3 <i>Journalistisen työn rutiinit</i>	28
3.4 <i>Journalistinen työ ja sen tekijät muutoksessa</i>	31
3.5 <i>Journalistinen tiedonhankinta ja sen tutkimus</i>	35
3.6 <i>Tiedonhankinta päivittäisessä toimitustyössä</i>	38
3.7 <i>Katveeseen jäänyt journalistinen taustatyöskentely</i>	40
3.8 <i>Taustatyöskentely tässä tutkielmassa</i>	41
4 Tutkimustapauksena Uusi Inari	42
4.1 <i>Tutkimuskysymykset</i>	42
4.2 <i>Tutkimustapana kuvaileva tapaustutkimus</i>	43
4.3 <i>Uusi Inari – Projekti ja tutkimustapaus</i>	44
4.4 <i>Tutkijan rooli työryhmän jäsenenä</i>	46
4.5 <i>Uuden Inarin työskentelyn vaiheet ja tutkimuksen aikarajaus</i>	48
4.6 <i>Aineisto</i>	51
4.7 <i>Analyysin rakenne ja työkalut</i>	52
4.7.1 <i>Wardin ja Hansenin tiedonhankinnan strateginen malli</i>	53
4.7.2 <i>Uuden tiedon luomisen SECI-malli</i>	57
5 Analyysi I – Tietolähteet ja tiedon jakaminen	61
5.1 <i>Epämuodollisia lähteitä</i>	61
5.2 <i>Institutionaalisia lähteitä</i>	62
5.3 <i>Informaatio- ja datatyökalut</i>	63
5.4 <i>Tiedon hallinta ja jakaminen työryhmässä</i>	65
6 Analyysi II – Taustatyöskentelyn prosessi	71
6.1 <i>Ensimmäinen vaihe – Miksi juuri Inari?</i>	71
6.2 <i>Toinen vaihe – Mielikuvitusmatkoilla Inariin</i>	75
6.3 <i>Kolmas vaihe – Ensimmäinen ote Inarista</i>	77
7 Johtopäätökset ja tulosten arviointi	84
7.1 <i>Seitsemän vinkkiä journalistiseen taustatyöskentelyyn</i>	84
7.2 <i>Tutkimuksen keskeiset havainnot</i>	85
7.3 <i>Tutkimuksen onnistuneisuuden arviointi</i>	89
7.4 <i>Käytettyjen teorioiden kriittinen tarkastelu</i>	91
7.5 <i>Tutkimuksen soveltaminen ja jatkotutkimus</i>	92
Lähteet	94
<i>Kirjat ja artikkelit</i>	94
<i>Pro gradu -tutkielmat</i>	98
<i>Muut lähteet</i>	99
Liite 1	102

1 Johdanto

Uusi Inari oli vuosina 2013–2016 tehty verkkopaikallislehtiprojekti, jonka teimme kahdeksan nuoren journalistin ja kuvajournalistin yhteistyönä. Yhtä vaille kaikki työryhmän jäsenet ovat opiskelleet Tampereen yliopistossa journalistiikkaa tai kuvajournalismia. Pro gradu -tutkielmassani keskityn työryhmämme Inaria koskevaan journalistiseen taustatyöskentelyyn. Tarkastelen sitä, miten hankimme ja omaksuimme paikkakuntaa ja aluetta koskevaa tietoa ennen verkkolehden julkaisemista.

Aiheestani tekee kiinnostavan ja tärkeän se, että journalistista taustatyöskentelyä on tutkittu journalismintutkimuksessa niukasti. Sekä journalistisesti että journalismin tutkimuksen kannalta mielenkiintoinen on myös taustatyöskentelymme lähtökohta. Ennen Uusi Inari -projektia työryhmämme ei tiennyt Inarista juuri mitään. Meillä ei ollut yhteyksiä alueelle tai asiantuntemusta Inarin yhteiskunnallisista ilmiöistä. Lähes tiedollisesta nollapistestä lähteminen antoi oivan mahdollisuuden tutkia, miten tietojen hankinta käytännössä eteni. Toisaalta tällainen "tyhjän taulun" lähtökohta on ristiriidassa hyvää paikallisjournalismia koskevien kuvausten kanssa; Niissä korostuvat aluetuntemus ja toimittajien taustatiedot työskentelyalueensa yhteiskuntaelämästä (mm. Costera Meijer 2010; Pietilä 1995, 28–35; Sillanpää 2011b).

Erikoisen lähtöasetelman takia kiinnitän tutkielmani yhdeltä kulmaltaan paikallisjournalismiin, ja sen yli 120-vuotiseen historiaan Suomessa. Tämän tien päässä on tämän päivän verkkojournalismi, joka on saanut paikallisjournalismissa jalansijaa hitaasti samalla muokaten paikallisjournalismin paikallisuuden määrittymistä (Ojajärvi 2014b, 8). Tutkimukseni ja tutkimuskohteeni sijoittuvat ajankohtaan, jolloin paikallislehdistö elää murroskautta muun painetun journalismin tavoin. Syynä ovat tiukentunut talous on ja mediasisältöjen muutosten medioihin luomat paineet. (Ojajärvi 2014b, 9.) Uusi Inari ja sen kanssa samoihin aikoihin virinneet muut omaehtoiset paikallisjournalistiset julkaisut¹ ovat halunneet katsoa alavireen ohi kekseliäästi.

Paikallisjournalismin lisäksi tutkimusaiheeni liittyy verkkojournalismin tutkimukseen, koska tutkimustapaukseni Uusi Inari oli verkkojournalistinen projekti. Muistan opintojeni alkupuolelta hokeman "deadline on joka hetki", jolla viitattiin verkkouutisten julkaisemiseen ja päivittämiseen. Myöhemmin on huomattu, että nopeus ja voitto uutiskilpailussa eivät ole internetissä ainoita avaimia onneen, vaan verkkojournalismissakin tarvitaan (ja voidaan tehdä) tulevaisuuden

¹ Tällaisia ovat muun muassa tamperelainen Reunamedia ja oululainen Kaupunni. Esittelen ne ja muutamat muut Uuden Inarin "sisarmediat" myöhemmin tutkimukseni toisessa luvussa.

ennakointia, pitkien prosessien kuvaamista ja kontekstointia (Helle 2011, 110). Tietojen taustoittaminen on entistä tärkeämpää, jos tahtoo menestyä kiristyvässä medioiden välisessä kilpailussa yleisöistä (Huovila 2005, 63).

Tutkimukseni aineisto on ainutlaatuinen ja vain asianosaisten ulottuvilla. Uusi Inari -työryhmän jäsenenä minulla on pääsy kaikkiin projektin tiedostoihin ja sosiaalisen median salaiseen ryhmään, jossa keskustelimme vilkkaasti kaikesta projektiin liittyvästä. Työryhmän muut jäsenet ovat antaneet minulle luvan käyttää aineistoja, joita emme ole näyttäneet ulkopuolisille. Sisäpuolisen asemani vuoksi pystyn ymmärtämään Uutta Inaria eri tavalla kuin mikä ulkopuoliselle tutkijalle olisi mahdollista (Häikiö & Niemenmaa 2008, 54). Olen tehnyt tutkimuksessa Inaria koskevia aineistopaimintoja hyödyntäen omia kokemuksiani sekä käyttänyt omia muistojani taustatyöskentelyn jäsentelyssä.

Perehtyessäni tutkimusaiheeseen en löytänyt tutkimuksia, joissa journalistista tiedonhankintaa olisi tarkasteltu omasta itseäni kiinnostavasta ja mielestäni tärkeästä taustatyöskentelyn näkökulmasta. Mielenkiintoni kohdistuu juttuprosessien taustoittavaan penkomiseen, jota STT:n rikostoimittaja Janne Huuskonen² (STT 7.6.2016) ja paljon tutkivasta journalismista kirjoittanut Heikki Kuutti (ks. Kuutti 1995, 75) ovat kuvailleet. Huuskonen (emt.) on luonnehtinut rikostoimittajan taustatyöskentelyä lapioinniksi, jossa rikosprosesseja käydään läpi etsien uutisoitavia aiheita (emt., 2016). Kuutti puolestaan on kirjoittanut tutkivan journalismin esitutkimuksesta, jossa hänen mukaansa varmistellaan tulevan mahdollisen juttuprosessin potentiaalia ennen etenemistä varsinaiseen jutuntekoon (Kuutti 1995, 75). Haluan tutkia ja kuvailla Kuutin ja Huuskosen vanavedessä miten tiedonhankinta etenee, jos tavoitteena on julkaista tiettyyn aiheeseen keskittyvä kokonainen journalistinen projekti.

Ammatillisessa tiedonhankintatutkimuksessa journalistinen tiedonhankinta on yleisesti ollut suosittu tutkimuskohde (Haasio ja Savolainen 2004, 96), ja tutkimuksissa kuvaillaan paljon yksittäisiin juttuihin ja päivittäiseen uutisrutiiniin kuuluvaa tiedonhankintaa (mm. Attfield ja Dowell 2003; Campbell 1997; Ginman 1983). Tiedonhankinta on journalistisen työn merkittävä ja usein aikaa vievin vaihe (Haasio & Savolainen 2004, 165), joten aihepiiriä on syytä tarkastella myös taustatyöskentelyn näkökulmasta.

Tiedonhankintatutkimuksen lisäksi tutkielmani viitepisteenä ovat journalismin oppikirjojen kuvaukset toimittajien tiedonhankinnasta (Jaakkola 2013; Miettinen 1988; Valkama & Lintula 2009). Hyödynnän myös uutissosiologi Gaye Tuchmanin (1978) sekä suomalaisten journalismin

² Huuskonen, Janne (7.6.2016) "Rikosuutinen ei synny ilman hyvää taustatyötä". STT:n verkkosivut. Saatavilla: <http://stt.fi/nain-syntyy-rikosuutinen/> [Luettu: 5.11.2016]

tutkijoiden Tuomo Mörän (1996) ja Risto Kuneliuksen (2003) havaintoja journalistisen työn rutiineista.

Yksi tavoitteeni on tarjota työkaluja ja eväitä Uuden Inarin tapaisia projekteja suunnitteleville. Tällä tavoin vien eteenpäin projektimme pyrkimystä tuottaa muita journalistisia toimijoita kuten medioita, opiskelijoita tai journalismin tutkimuksen parissa työskenteleviä hyödyttävää tietoa paikallis- ja verkkojournalismista. Toivon, että kuvaukseni Uuden Inarin taustatyöskentelystä auttaa jotakuta vastaavaan hankkeeseen päätyvää hahmottamaan omaa taustatyöskentelyään. Tutkielmani johtopäätöksissä kokoon tärkeimmät havaintoni taustatyöskentelyä koskeviksi käytännön vinkeiksi.

Tutkielman eteneminen

Tutkielmani etenee siten, että seuraavassa eli toisessa luvussa tarkastelen paikallisuudesta tehtyjä tulkintoja (mm. Kärki 2004; Ojajärvi 2014b; Sillanpää 2011) sekä paikallisjournalismin määritelmää ja tehtäviä (mm. Engan 2015; Kuutti 2012; Ojajärvi 2014b; Pietilä 1995). Ennen verkkopaikallisjournalismin uusien avauksien esittelyä on tärkeää myös tehdä katsaus paikallisjournalismin historiaan sekä yleisesti Suomessa että erityisesti Pohjois-Lapissa (mm. Kurunmäki 1995; Tommila & Salokangas 1998). Lisäksi esittelen myös uusmedian käsitteen, joka termissä nähdyistä ongelmista huolimatta (Heinonen 2002) mielestäni kuvaa kohtuullisesti paikallisjournalismin uusina avauksina esittelemiäni medioita.

Työn kolmannessa luvussa valotan journalistista työprosessia sellaisena kuin muutamat journalistiikan oppikirjat sen esittävät (Jaakkola 2013; Lintula & Valkama 2009; Miettinen 1988). Kriittisenä näkökulmana journalistiseen työprosessiin ja tiedonhankintaan nostan esiin muun muassa Gaye Tuchmanin (1978) ja Tuomo Mörän (1996) tutkimukset journalistisen työprosessin rutinoitumisesta sekä Mark Deuzen (2007) havainnot teknologian ja konvergenssin vaikutuksista media-alan työprosessiin ja median tuotantoon. Tiedonhankintatutkimuksen kentällä puolestaan rajaan näkökulmani paljon tutkittuun journalistiseen tiedonhankintaan (mm. Attfield ja Dowell 2003; Campbell 1997; Ginman 1983), ja tarkennan huomioni edelleen journalismin tutkimuskirjallisuudessa vähäiseen osaan jääneeseen taustatyöskentelyyn. Aikaisemman tutkimuksen uupuessa hahmottelen omaa tutkimusasetelmaani suhteessa tutkivaan journalismiin, ja siinä erityisesti esitutkimuksen vaiheeseen (Kuutti 1995). Lisäksi teen rinnastuksia käytännön työelämän havaintoihin juttuaiheiden "lapioimisesta" (Huuskonen 2016). Ennen kuin määrittelen taustatyöskentelyn oman tutkimukseni lähtökohdista, nostan vielä esiin aiempien tutkimusten

havaintoja mediatalouden ja -tuotannon murroksen vaikutuksista journalistiseen taustatyöskentelyyn (mm. Jyrkiäinen 2008; Nikunen 2011).

Neljännessä luvussa esittelen Uusi Inari -projektin, joka tutkimustapauksenani on koko tutkimuksen etenemisen kannalta oleellinen. Analyysitapani ymmärtämiseksi ja tapaustutkimuksellisen otteen hengessä (Laine, Bamberg & Jalonen 2008) on tärkeää esitellä projekti, sen tekijät ja julkaisu kokonaisuudessaan, vaikka varsinainen huomioni keskittyykin työryhmän Inaria koskevaan taustatyöskentelyyn. Tuon luvussa esiin oman roolini työryhmän jäsenenä ja tutkijana sekä valotan roolini vaikutuksia tutkimusprosessiin. Projektin esittelyn jälkeen tarkennan tutkimuskysymykseni, esittelen tutkimusaineistoni ja analyysissa käyttämäni työkalut, jotka ovat peräisin tiedon hankintaa ja hankitun tiedon hyödyntämistä tarkastelevalta tutkimuskentältä.

Tutkielmani viidennessä luvussa sovellan tutkimuksellisia työkalujani luodakseni käsityksen työryhmän taustatyöskentelyssä käyttämistä erilaisista tietolähteistä. Esitän myös esimerkkejä työryhmän erilaisista uuden tiedon luomisen tavoista.

Kuudennessa luvussa syvennän analyysiani tarkastelemalla työryhmämme toiminnan vaiheita. Erotan taustatyöskentelyssämme kolme keskeistä vaihetta, ja tuon esiin niiden yhteydessä käyttämiämme tietolähteitä. Lisäksi kuvaan prosesseja, joissa tuotimme uutta tietoa. Molemmissa analyysiluvuissani kuljetan tiiviisti mukana tiedonhankinnan strategista mallia (Ward & Hansen 1997) ja uuden tiedon luomisen SECI-mallia (Nonaka & Takeuchi 1995).

Työn viimeisessä eli seitsemännessä luvussa tiivistän Uuden Inarin taustatyöskentelystä tekemäni keskeiset havainnot seitsemäksi vinkiksi vastaavien projektien taustatyöskentelylle. Innoitukseni vinkkien kokoamiseen olen saanut hyvän paikallisjournalismin määritelmistä (Pietilä 1995). Pohdin päätösluvussa myös, millä tavoilla Uusi Inari -työryhmä olisi voinut tehostaa taustatyöskentelyään. Summaan tutkimukseni keskeisiä havaintoja ja vastaan tiivistetysti asettamiini tutkimuskysymyksiin. Arvioin lisäksi tutkimukseni onnistumista sekä käyttämiäni teoreettisia työkaluja. Tuon esiin muun muassa tiedonhankinnan strategisessa mallissa havaitsemiani heikkouksia. Lopuksi esitän ajatuksiani saman aihepiirin jatkotutkimuksesta.

2 Paikallisuus ja paikallisjournalismi ennen ja nyt

Tässä luvussa tarkastelen paikallisuudesta tehtyjä tulkintoja (mm. Kärki 2004; Ojajärvi 2014b; Sillanpää 2011), paikallisjournalismin määritelmää ja paikallisjournalismin tehtäviä (mm. Engan 2015; Kuutti 2012; Ojajärvi 2014b; Pietilä 1995). Valotan myös suomalaisen paikallisjournalismin historiallista kehystä sekä yleisesti että Pohjois-Lapissa (mm. Kurunmäki 1995; Tommila & Salokangas 1998). Vaikka tutkimusproblematiikkani keskittyy journalistiseen taustatyöskentelyyn, paikallisjournalismin määrittely ja taustan esittely ovat tutkimuskohteeni kannalta tärkeää, koska tutkimustapaukseni on paikallisjournalistinen projekti.

Luvun loppupuolella kuvailen vuosina 2014–2015 lähes samanaikaisesti Suomessa ilmestyneitä pieniä paikallisjournalistisia julkaisuprojekteja, joita valotan Ari Heinosen (2002) uusmedia-käsitteen kautta. Nämä julkaisut kuvaavat 2010-luvun paikallisjournalismin uusia avauksia ja sitä journalismin kenttää, johon myös Uusi Inari -projekti asettuu.

2.1 Paikallisuus, paikallisjournalismi ja paikallislehti

Journalistisessa asiayhteydessä paikallisuudella voidaan tarkoittaa fyysistä aluetta, jolla paikallislehti toimii, mutta myös kulttuurista konstruktia ja mentaalista tilaa, jonka rakentamiseen paikallislehti jutuillaan osallistuu (Ojajärvi 2014b, 19). Pertti Sillanpää (2011b) on kuvaillut paikallisuutta osallisuutena tuttuun ja elettyyn ympäristöön. Maailma hahmotetaan aina paikasta käsin, joten paikkakokemus on osa ihmisen minuutta ja identiteettiä. (Sillanpää 2011b, 111–112.) Sillanpää ja Ulla Alakankaan (2011) toimittamassa *LoCaali 2.0* -kirjassa on koottuna asiantuntijoiden ja opinnäytetöiden ohella kirjoitettuja artikkeleita, jotka liittyvät Oulun seudun ammattikorkeakoulussa tehtyyn tutkimus- ja kehitystoiminnan hankkeeseen. Lokkaali-hankkeessa keskityttiin paikallisjournalismiin ja sen kehittämiseen.

Sanomalehden vastaanottoa käsittelevässä tutkimuksessaan Anita Kärki (2004) käyttää paikallisuuden käsitteellistämässä jakoa läsnäolevaan ja poissaolevaan paikallisuuteen. Läsnaolevaa paikallisuutta on ihmisen senhetkinen fyysinen ympäristö, joka hahmottuu luetun sanomalehden ja omien kokemusten kautta (emt., 104). Poissaoleva paikallisuus puolestaan kuvaa ihmisen kotiseutuun tai liittyvää paikallisuutta ja mielenkiintoa, jossa paikka on läsnä ihmisen mielentilassa tai kokemuksissa (emt., 119).

Sillanpää (2011b) lisää tähän paikallisuuskäsitykseen välitilan paikallisuuden, jossa on piirteitä kaikista kuvatuista paikallisuuden muodoista. Välitilan paikallisuus liittyy esimerkiksi turismiin ja tarkoittaa ajoittaista kiinnostusta alueeseen. Sillanpää antaa esimerkiksi välitilan paikallisuudesta oman suhteensa mökkipaikkakuntansa paikallislehteen. Lehti vahvistaa hänen kotiutumisprosessiaan ja tarjoaa ikkunan vierailupaikkakunnalla pysyvästi elävien arkeen. (Emt., 115–116.)

Paikallisuuden kuvauksista käy ilmi, että paikallisuus ei ole pelkkää fyysistä kiinnittymistä tiettyyn maantieteelliseen paikkaan tai ympäristöön. Paikallisuus on eräänlainen ihmisen mielenmaisema siitä, mihin hän kuuluu. Poissaolevan paikallisuuden määritelmä on hyvä pitää mukana ajattelussa erityisesti, kun tutkimuskohteena on verkossa julkaistu paikallisjournalismi. Verkkojulkaiseminen mahdollistaa journalismin kuluttamisen missä tahansa maailman kolkassa riippumatta lukijoiden fyysisestä sijainnista, jolloin yleisön poissaoleva tai välitilalle ominainen paikalliskokemus saattavat olla yhä yleisempiä.

Paikallisjournalismilla on nimensä mukaisesti tiivis suhde tiettyyn alueeseen, vaikka jokainen juttu ei koskisikaan tiettyä kuntaa tai muuta maantieteellisesti rajautunutta aluetta. Kuutti (2012, 143) on tiivistänyt *Mediasanasto*-kirjassaan paikallisjournalismin journalismiksi, joka on maantieteellisesti aihevalinnaltaan ja yleisöltään rajattua tai alueellisesti kiinnostavaa. Sama maantieteelliseen aluerajaukseen nojaava määritelmä toistuu myös muussa alan kirjallisuudessa (mm. Nielsen 2015, 19; Ojajärvi 2014b, 10).

Paikallislehti on yksi paikallisjournalismin julkaisukanava. Muita paikallismedioita voivat olla muun muassa radio, televisio ja verkkosivustot sekä sosiaalinen media. Verkkojulkaiseminen on hämärtänyt eri julkaisuvälineiden eroja, ja esimerkiksi oman tutkimustapaukseni Uuden Inarin verkkolehdestä yhdistellään useita eri medioita. Käsittelen tarkemmin verkkopaikallisjournalismia alaluvussa 2.1.3.

Jyrki Pietilä (1995) kirjoittaa paikallislehden jutun olevan luonteeltaan paikallinen, vaikka myös maakunnallisen näkökulman sisällyttäminen osaksi paikallislehden juttua voi olla eduksi. Journalismin lajeista paikallisjournalismille on erityistä induktiivinen päättely, jossa asiat kerrotaan yksittäisen kautta edeten kohti yleisempää. (Emt., 29–30.)

Sanna Ojajärven (2014b) mukaan juuri kiinnittyminen maantieteellisesti selkeärajaiselle alueelle tekee paikallislehdestä erityisen. Hänen mukaansa paikallislehdistö puolustaakin paikkaansa mediana, jonka tehtäviä mikään muu taho ei ole toistaiseksi ottanut. (Emt., 10.)

Paikallislehden toimitus on ankkuroitu paikallisesti, ja lehden toimituksellinen sisältö on merkityksellistä sekä tärkeää tietyllä maantieteellisellä alueella tietyssä valtiossa oleville ihmisille (Engan 2015, 141). Kuutti (2012, 143) huomauttaa paikallislehden olevan korkeintaan muutaman kunnan alueella 1–4 kertaa ilmestyvä sanomalehtimäinen, liikeyritysluontoinen, epäpoliittinen ja tilauspohjainen julkaisu. Samoilla linjoilla on Sanoma- ja kaupunkilehtijulkaisujen Suomalainen toimialajärjestö Sanomalehtien Liitto³ (2016), joka määrittelee paikallislehden vähintään kerran viikossa ilmestyväksi tilattavaksi maksulliseksi sanomalehdeksi, jonka sisältö painottuu paikallisiin uutisiin, sisältöihin sekä ilmoituksiin painetussa sekä sähköisessä muodossa. Paikallislehti on leimallisesti paikkakuntaan sidottu media (Ojajärvi 2014b, 8).

Toisaalta Ojajärvi (2014b) pohtii, millaiseksi paikallislehtien kytkös paikallisuuteen muuttuu, kun lehden tekeminen ei enää automaattisesti kiinnity paikkakuntaan sen maantieteellisessä mielessä. Ojajärven mukaan kytköstä haurastuttavat paikasta riippumattomat digitaaliset julkaisukanavat ja yhteisöt, jotka tekevät paikallislehden yleisösuhteesta aiempaa moninaisemman. Hänen mukaansa lukijoiden ja tekijöiden sijainti paikkakunnan ulkopuolella saattaa murtaa paikallisuuden rajoja uusilla tavoilla. Lehtien omistuksen siirtyminen enenevässä määrin paikkakuntien ulkopuolelle saattaa kyseenalaistaa tai muuttaa paikallisuutta. (Ojajärvi 2014b, 9.) Myös Rasmus Kleis Nielsenin (2015, 6) mukaan paikallisjournalismin haasteet liittyvät nykyisin ymmärrykseen siitä, mikä yleisölle on paikallista, mikä tekee aiheista paikallisia ja miksi paikallisuus on ylipäätään tärkeää.

2.1.1 Hyvä paikallisjournalismi

Paikallisjournalismin voi määritellä tiivistetysti maantieteellisesti selkeärajaiselle alueelle kuten kuntaan kiinnittyneeksi journalismiksi, jolle on ominaista ihmislähtöisyys ja eteneminen yksittäisestä kohti yleistä. Kun tutkimuskohteenani tässä tutkimuksessa on paikkakuntaa koskevan taustatietämyksen hankkiminen, on tärkeää valottaa millaisia tavoitteita paikallisjournalismille on alan kirjallisuudessa asetettu.

Jyrki Pietilä (1995, 28–35) erottaa hyvän paikallisjournalismissa ja sen tekemisessä seitsemän piirrettä:

1. Hyvä paikallisjournalismi on rakentavan kriittistä. Hyvä paikallisjournalisti on vahtikoira, joka kuulee kritiikin kohteeksi valittuja ihmisiä tasapuolisesti. Epäkohdista vaikeneminen on väärin.

³ Sanomalehtien Liitto (2016) Mediasanasto. Sanomalehtien Liiton verkkosivut. Saatavilla: <http://www.sanomalehdet.fi/sanomalehtitieto/sanasto>. [Luettu 21.12.2016]

2. Hyvä paikallisjournalisti käyttää kirjallisten ja henkilölähteiden lisäksi omia aistejaan ja havaintojaan.
3. Hyvässä paikallisjournalismissa tuodaan esiin tavallisen ihmisen näkökulma. Journalismia tehdään empaattisesti ja ihmisläheisesti.
4. Hyvä paikallisjournalismi on osa sekä sanallisen että kuvallisen tarinankerronnan perinnettä. Tarinankerrontaan kuuluu myös huumoria ja kevyttä sisältöä.
5. Hyvä paikallisjournalismi vaalii ja kunnioittaa perinnettä, mutta myös välittää ja luo uusia perinteitä. Paikallisjournalismi arvostaa paikallista kulttuuria.
6. Hyvä paikallisjournalisti löytää tuttuihin juttuaiheisiin uusia näkökulmia.
7. Hyvä paikallisjournalismi on vuorovaikutuksessa yleisönsä kanssa useilla eri tavoilla. Paikallismedia on helposti tavoitettavissa.

Hyvän paikallisjournalismin seitsemässä teesissä toistuu ajatus siitä, että paikallisjournalisti tuntee alueen, sen ihmiset ja ilmiöt erinomaisesti. Ihmisläheisyys ja omien aistien käyttäminen viittaavat siihen, että toimittaja työskentelee fyysisesti "paikan päällä". Vastaavia ominaisuuksia on nostettu esiin esimerkiksi Alankomaissa paikallisteleviyoyleisöjen odotuksista, jolloin katsojien havaittiin odottavan paikallistelevioliota muun muassa luotettavia taustatietoja yhteisön asioista, tarjoavan hyvää esimerkkiä, innoitusta ja yhteisöllisyyttä lisäävää voimaa (Costera Meijer 2010).

Ojajärven (2014b) mukaan paikallislehden lukijasuhde onkin kiinteä, läheinen ja henkilökohtainen. Paikallislehdillä on usein esimerkiksi keskeinen sijainti kunnan pääkadun varrella. (emt., 8.) Laura Peräsalo (2014) päätyi pro gradu -tutkielmassaan samankaltaiseen johtopäätökseen paikallislehden ja yhteisön kiinteästä suhteesta tarkastellessaan evankelis-luterilaisen seurakunnan ja Lapuan Sanomien välistä yhteyttä. Peräsalon havainnon mukaan kirkon yhteisöllisyyttä tarkasteltiin koko Lapuan yhteisöllisyytenä, ja kirkko ja paikallislehti rakensivat paikallista yhteisöllisyyttä yhdessä. (Emt., 89–91.)

Ojajärvi (2014b) katsoo, että vaikka paikallislehden ydintehtävät ovat säilyneet paikallisidentiteetin rakentamisessa, yhteisön kiinteyden ylläpitämisessä ja paikkakunnalle kiinnittämisessä, näkemyksiä paikallislehden tehtävistä on päivitettävä. Suomalaisessa paikallislehtitutkimuksessa on korostettu paikallislehden roolia yhteisöllisyyden ja yhteisen arvoperustan vahvistamisessa tarjoamalla materiaalia, joka helpottaa ihmisten sopeutumista instituutioihin, ja vahvistaa yhteisön näkökulmaa ympäröiviin tapahtumiin. (Emt., 15.)

2.1.2 Suomalaisen paikallisjournalismin historiaa

Suomalaisten paikallislehtien historia alkoi vuonna 1894, kun Suomen ensimmäinen paikallislehti Tyrvään Sanomat perustettiin Satakunnassa. Varhaisimmat paikallislehdet keskittyivät Hämeen, Varsinais-Suomen ja Satakunnan varakkaille maatalousalueille sekä harvakseltaan Karjalaan. Vuonna 1959 paikallislehtien määrä rikkoi 100 nimikkeen rajapyykin, ja 1980-luvun lopulle saakka sanomalehtien kokonaisnimikemäärän kasvun syynä oli ennen kaikkea paikallislehdistön kasvu. Paikallislehdistö laajeni Suomeen lounaasta kohti koillista, ja 1950-luvulla pohjoisimmat paikallislehdet julkaistiin Oulun korkeudella. (Tommila & Salokangas 1998, 282–284.)

Paikallislehdistön kiivainta kasvuaikaa olivat juuri 1950–1960-luvut, jolloin paikallislehtiä perustettiin joka puolelle maata. Lehtien muodostama verkko oli 1980-luvun puolivälissä pohjoisinta Suomea lukuun ottamatta koko maan kattava ja joillakin alueilla varsin tiheä. (Aalto, Santonen & Kyllönen 1985, 10; Kurunmäki 1995, 45.)

Paikallislehtiä perustettiin paikkakunnille, joilla sellaista ei vielä ollut. Tämä johtui siitä, että kentällä oli pitkään reviiriajattelua, jossa tietyn alueen paikallislehden monopolia ei ollut sopivaa horjuttaa. Paikallislehtien Liitto oli vielä 1970-luvulla vastahakoinen hyväksymään jäsenikseen vakiintuneiden lehtien alueelle pyrkineitä kilpailijoita. (Tommila & Salokangas 1998, 285.)

Lehdet olivat tekijöilleen pitkään harrastus tai enintään sivutoimi. Varhaisimpien paikallislehtien perustajat olivat usein esimerkiksi opettajia tai muita paikkakunnan merkkihenkilöitä, joille lehti oli ennen kaikkea valistusväline tai harrastus. (Tommila & Salokangas 1998, 282–287.) Mukana oli myös kirjapainon ammattilaisia, kirjailija-toimittajia tai kunnankirjureita (Kurunmäki 1995, 46). Liikemiesvetoisuus alkoi yleistyä omistus pohjassa 1950-luvulla, ja toimitustyö ammattimaistui 1960–1970-luvulta lähtien. Syynä olivat kilpailu ja ilmoittelun lisääntyminen, jotka pakottivat valikoimaan ja suunnittelemaan lehden sisältöä aiempaa tarkemmin. Vielä 1970-luvulla ääritapauksissa lehden materiaali saatettiin lähettää painoon jopa ilman toimituksellista käsittelyä. (Tommila & Salokangas 1998, 285–286.)

Paikallislehtien tämänhetkistä tarkkaa lukumäärää vuoden 2016 lopulla on vaikea tietää, koska kaikki lehdet eivät näy levikintarkastustiedoissa. Kaikki lehdet eivät myöskään ole markkinointia hoitavan Suomen Paikallismedian jäseniä. Ojajärven (2014a) vuoden 2014 arviossa kotiin tilattavia, 1–3 kertaa viikossa ilmestyviä paikallislehtiä oli 140. Lukumäärä perustuu LT-levikkitilastoon 2012 ja Sanomalehtien Liiton tietoihin. (Ojajärvi 2014a, 87–94.) Määrä on pienentynyt, ja paikallislehtien lukumäärä oli huipussaan 1980-luvun lopulla, jolloin eri lehtinimikkeitä oli noin

180 (Kurunmäki 1995). Korkeintaan kolmesti viikossa ilmestyvien lehtien keskilevikki oli vuonna 2011 noin 5800 kappaletta ja paikallislehtien yhteenlaskettu levikki oli noin 30 prosenttia sanomalehdistön kokonaislevikistä (Jyrkiäinen 2012, 75; 80). Vuonna 2015 LT-levikkitilastossa⁴ oli 92 lehteä, jotka ilmestyivät 1–3 kertaa viikossa (Media Audit Finland 2016). Esimerkiksi Inarin alueen paikallislehti Inarilainen ei näy LT-levikkitilastossa, joten tilasto ei ole täysin kattava.

Ojajärven (2014a) mukaan paikallislehden asema on monilla paikkakunnilla vahva, ja se on edelleen elinvoimainen sanomalehtityyppi Suomessa. Vaikka ilmoitustulojen perusteella paikallislehdet ovat selvinneet taantumasta päivälehtiä vähemmällä, on mediatalouden murros muuttanut myös paikallisjournalismia. Jo muutaman yrityksen vetäytyminen mainostamisesta tai muutama peruttu lehtitilaus voivat tuntua paikallislehden tuloissa merkittävästi. (Ojajärvi 2014a, 87, 89.)

Ojajärvi (2014a) kirjoittaa esimerkkinä paikallislehtikokonaisuuksien merkityksestä mediayhtiöiden väliselle kilpailulle ja rakennemuutoksille Sanoma Newsin paikallislehtikauppoja ja Alma Median yksikköjärjestelyjä. Sanoma News myi vuonna 2010 paikallislehtensä Länsi-Savo-konsernille, ja Alma Media yhdisti maakunta-, alue- ja paikallislehdistönsä Alma Aluemia -yksikköön. Erilaisilla sanomalehtiperheiden omistuksilla tavoitellaan koko maakunnan levikkipeittoa. Paikallislehtien suhteellisen vakaa asema voi olla yksi syy mediakonsernien kiinnostukselle paikallislehtiä kohtaan. Vaikka paikallislehdet ovat vakaita sijoituksia mediamarkkinoilla, niiden levikkikehityksessä on laskeva trendi. Laskusuhdanne alkoi paikallislehtien levikeissä jo ennen talouden 2000-luvulla alkanutta laskusuhdannetta. (Emt., 88–90.)

Ojajärven (2014a) tutkimuksessa paikallislehtien päätoimittajien suurimmaksi huoleksi tulevaisuudesta nousi, että joku muu toimija, kuten paikallinen puhelinyhtiö, ryhtyy kilpailemaan verkkosisältöjen tuottamisesta. Myös paikallisuuden merkityksen väheneminen ja kilpailu alueen ilmaisjakelulehden kanssa aiheuttivat harmaita hiuksia erityisesti kasvukeskuksia lähellä sijaitsevien muuttovoittopaikkakuntien paikallislehtien päätoimittajille. (Ojajärvi 2014a, 92.)

Muita tummia pilviä paikallislehdistön taivaalla ovat olleet kustannusten nousu ja verotuksen kiristyminen. Henrikssonin (2011) mukaan paikallislehtien suurimmaksi uhaksi ennustettiin vuonna 2011 jakelukustannusten jyrkkää nousua, kun postitoimilaki avasi paikallislehtien jakelun kilpailulle. Sanomalehtien liiton jakeluasiantuntija Kari Väisänen arvioi jakelukustannusten laskevan kaupunkialueilla, mutta nousevan taajamissa kaksi prosenttia ja haja-alueilla jopa 70 prosenttia. Pienilevikkisten, alle 10 000 kappaleen lehtien yksikkökustannukset ovat paljon

⁴ Media Audit Finland (29.6.2016) "Levikkitilasto LT2015". Saatavilla: <http://mediaauditfinland.fi/wp-content/uploads/2016/06/LTtilasto2015.pdf> [Luettu: 21.12.2016]

suuremmat kuin laajalevikkisissä sanomalehdissä. (Emt., 18.) Verotuksessa sanomalehtitilausten arvonlisäveroa korotettiin nollaverotuksesta yhdeksään prosenttiin vuonna 2012 ja edelleen kymmeneen prosenttiin vuonna 2013 (Verohallinto 2015).

2.1.3 Paikallislehden kivinen tie verkkomaailmaan

Painetun paikallislehden siirtäminen nettiin on yrityksistä huolimatta toistaiseksi epäonnistunut. Lehtiyritysten kannalta karu totuus on ollut, että sanomalehden tulonlähteet eivät siirry verkkoon automaattisesti uutisten mukana. (Tiitinen 2011, 25–34.) Talouden ohella paikallisjournalismissa on kyse paikkaan kiinnittyvästä identiteetistä ja sen rakentamisesta. Aiemmin tässä luvussa esittelemäni paikallisuuden erilaiset muodot sekä hyvän paikallisjournalismin määritelmät havainnollistavat paikallisjournalismin tehtävää paikallisidentiteetin vaalijana.

Perinteisen joukkoviestinnän on nähty irrottavan ihmisiä yli maantieteellisten rajojen ja yhdistää kiinnostavan heitä kuvitteellisiin yhteisöihin, joilla voi olla merkittävä rooli yhteiskuntakokonaisuudessa (Kunelius 2003, 189). Digitalisoitumisen aikakaudella on kuitenkin avautunut myös aivan uudenlaisia paikallisuuden tasoja, sillä verkkoteknologia tarjoaa entiselle pihtiputaalaiselle mahdollisuuden seurata entisen kotiseutunsa tapahtumia vaikka toiselta puolelta maapalloa. Ennen verkon kehitystä maantieteellisesti kiinnittynyt paikallisidentiteetti saattoi rapistua ja heikentyä nykyistä nopeammin. Globaali verkottuminen nostaa kiinnostavia paikallisia aiheita aiempaa laajempaan näkyvyyteen ja tavoittaa samasta aiheesta kiinnostuneita aiempaa kauempaa. Samantapaisissa ongelmissa olevat ihmiset voivat löytää kaltaisiaan fyysisistä etäisyyksistä huolimatta. Esimerkiksi Yle Saame (2016) on seurannut syys-talvella 2016 tiiviisti tapahtumia Pohjois-Dakotassa. Kyseessä ovat suuren mielenosoitukset Pohjois-Dakotassa, jossa öljy-yhtiö aikoo rakentaa öljyputken Sioux-intiaanikansojen pyhien maiden halki. (esim. Yle Saame 7.11.2016⁵.) Aihepiirin seuraaminen osoittaa, että saamelaisia palveleva Yle Saame tulkitsee Pohjois-Dakotan tapahtumien kiinnostavan heidän kohdeyleisöjään.

Suomalaisten sanomalehtien tekijätahojen näkemyksiä online-toimintojen kehityksestä selvitettiin vuonna 2013 tehdyssä kyselyssä. Kyselyn perusteella paikallislehtien edustajat eli päätoimittajat ja toimitusjohtajat luottivat paperilehden ilmoitustuottojen pysyvyyteen. Samaan aikaan kahdeksan kymmenestä paikallislehtien edustajasta kuitenkin arvioi online-mainonnan osuuden kasvavan

⁵ Alajärvi, Martta (7.11.2016) "'Suurin taistelu sitten Wounded Kneen' – Öljyputken vastustamisesta tuli somen myötä maailmanlaajuinen alkuperäiskansakysymys'. Yle Saamen julkaisema verkkouutinen. Saatavilla: <http://yle.fi/uutiset/3-9276059> [Luettu: 11.11.2016]

omassa lehdessään lähivuosina. Toisaalta online-mainonnan osuuden arvioitiin olevan viiden vuoden kuluttua edelleen alle viisi prosenttia. (Lehtisaari & Grönlund 2014, 65–66.)

Paikallislehtien verkkosivujen kehitys on ollut vaihtelevaa, ja vuonna 2013 vajaalla kolmanneksella paikallislehdistä oli erillinen verkkostrategia (Lehtisaari & Grönlund 2014, 67). Luku kuulostaa pieneltä, mutta kaikista sanomalehdistä vain hieman yli puolella (56%) kyselyyn vastanneista oli erillinen verkkostrategia (emt., 71). Tästä voinee päätellä, että vuonna 2013 verkkoa ei edelleenkään pidetty erityisen merkittävänä osana sanomalehtien toimintaa. Myös laadittujen verkkostrategioiden määrän perusteella verkkojulkaisemisen kehitystä voisi kuvailla laahaavaksi. Paradoksaalista onkin, että sanomalehdet odottavat verkkotoiminnoista kuitenkin yhä suurempia tulovirtoja lähivuosina, vaikka niiden kehittämiseen ei ole erityisemmin panostettu (emt., 72).

Myös sanomalehdistön usko omaan verkko-osaamiseen on vahva huonoista taloudellisista tuloksista huolimatta. Lehtisaaren ja Grönlundin selvityksessä vastaajat katsoivat oman lehden verkkotoimintojen kehittyneen viiden kyselyä edeltäneen vuoden aikana journalististen sisältöjen osalta odotusten mukaisesti tai paremmin. Taloudellisten tunnuslukujen osalta kehityksen nähtiin olleen odotusten mukaista tai huonompaa. Tilaaajamäärät eivät kehittyneet samaan tahtiin lukijamäärän kanssa. Erityisesti paikallislehdet olivat käyttäneet paljon varoja taloudellisesti kannattamattomiin verkkokokeiluihin. (Lehtisaari & Grönlund 2014, 69.)

Lehtisaaren ja Grönlundin kyselyn tulosten tulkinnassa on huomattava verkkostrategioiden puuttumisen ja verkkotoimintojen hyvän kehityksen välinen, mahdollisesti mielikuvaa vääristävä yhteys. Jos verkkostrategioita on laadittu vain hieman yli puolessa kaikista sanomalehdistä, konkreettiset odotukset verkkokehitykselle eivät todennäköisesti ole kovin korkealla. Jos odotukset asetetaan matalalle tai niitä ei edes ole, on helppo vastata journalististen sisältöjen kehittyneen odotetusti tai paremmin.

Sosiaalista mediaa hyödynnetään kuitenkin jo melko paljon suomalaisissa paikallislehdissä. Mainituksessa kyselyssä paikallislehtien edustajista 67 prosenttia kertoi lehensä käyttävän sosiaalista mediaa yhteydenpitovälineenä lukijakuntaansa. Päivälehdistä sama luku oli 81 prosenttia. Lisäksi molempien lehtityyppien edustajat uskovat, että lukijoiden tuottaman sisällön merkitys kasvaa tulevaisuudessa ja että sosiaalisen median käyttö yhteydenpidossa tilaaja- ja lukijakuntiin lisääntyy. (Lehtisaari & Grönlund 2014, 70.)

Mikäli Lehtisaaren ja Grönlundin selvitystä on uskominen, lähitulevaisuudessa toimituksissa tehdään sekä painetut että verkkosisällöt. Yli puolet kyselyyn vastanneista uskoi, että viiden vuoden kuluttua tutkimuksesta eli vuonna 2018 kaikki toimittajat tekevät myös online-sisältöjä. Pienissä

paikallislehdissä tuskin on tulevaisuudessakaan resursseja erottaa kokonaista toimittajaa pelkkien verkkosisältöjen tekemiseen. (Lehtisaari & Grönlund 2014, 71–72.)

Näiden kyselytulosten pohjalta näyttää siltä, että paikallislehdet suhtautuvat verkon mahdollisuuksiin ainakin journalististen sisältöjen osalta toiveikkaasti. Toimituksissa myös uskotaan verkkotoimittamisen tulevan osaksi perinteisesti paperisena julkaistuja lehtiä. Toiveikas vire voi toimia rohkaisuna, sillä esimerkiksi Lokkaali-paikallislehtihankkeen projektipäällikkönä työskennellyt Ulla Alakangas (2011, 8) kirjoittaa osana hanketta julkaistussa teoksessa, että verkkojulkaisemisen aloittamista lykätään usein, koska kilpailijat kertovat verkkotoiminnan olleen tuottamatonta. Paikallislehtien päätoimittajana työskennellyt Kalevi Tiitinen (2011, 32) kirjoittaa Alakankaan ja Sillanpään toimittamassa kirjassa, että sähköisestä liiketoiminnasta tuskin kasvaa painetun paikallislehden kylkeen oma toimintahaara vaan nettijulkaisu toimii tulevaisuudessa lisätulojen kerääjänä. Rohkeutta tarvitaan, sillä Henrikssonin (2011, 21) mukaan paikallislehden murroskausi paperilehdestä sähköiseksi julkaisuksi on kuitenkin koitos, joka voi koitua monen lehden kuolemaksi.

2.2 Paikallisjournalismin uudet avaukset

Samalla kun perinteiset paikallislehdet myllertävät muun journalismin murroksen mukana, ovat jotkut asianosaiset toimijat ennustaneet paikallisjournalismille valoisaa tulevaisuutta.

Paikallislehtien päätoimittajana työskennellyt mediayrittäjä Tiitinen (2011) uskoo paikallisuuden korostuvan globaalin uutisvirran rinnalla:

Oman kaupungin, kunnan, kylän ja naapuruston tapahtumat ja puheenaiheet sekä kunkin ihmisen henkilökohtaiset harrastukset ja kiinnostuksen kohteet muodostavat jatkuvasti laajentuvan kysynnän paikallisuutisille, paikallislehtien kiinnostaville tarinoille, asiantunteville teemapaketeille ja myös sosiaalisen median hyödyntämiselle.
(Tiitinen 2011, 26)

Vastaavaa tulevaisuuden uskoa on nuorten toimittajien riveissä, kun tarkastellaan 2014–2015 talven aikana julki tuotuja journalistisia projekteja ja julkaisuja. Suomalaisen paikallisjournalismin perinteisten toimijoiden kenttään ponnahti erityisesti tuona talvena useita uusia pieniä paikallisjournalismiin keskittyneitä työryhmiä.

Digitalisoitumisen ja verkottumisen myötä viestinnän voi ajatella ainakin periaatteellisesti demokratisoituvan, koska sisältöjen käsittely ja julkaiseminen on yhä kevyemmän teknologian avulla aiempaa edullisempaa ja helpompaa (Kunelius 2003, 49–51). Myös journalistista työtä

tutkinut Mark Deuze (2007) on tehnyt saman havainnon. Deuzen mukaan internet myös muuttaa mediatuotannon hierarkkista rakennetta kohti ratkaisukeskeisempiä toimintatapoja (emt., 69). Pienten työryhmien omat paikalliset verkkojulkaisut ovat yksi esimerkki mahdollisuudesta tuottaa julkaisuja ja julkista tietoa internetissä. Tutkielmassani esittelen joitakin julkaisuja, joista valtaosa on vastavalmistuneiden tai vielä opiskelevien nuorten journalistien toimittamia. Ilman digitaalista tiedonvälitystä ja verkkojulkaisemista työryhmien julkaisujen näkyvyys olisi jäänyt paljon pienemmäksi. Myös julkaisukustannukset jäävät verkossa melko pieniksi verrattuna perinteisiin painokustannuksiin.

Esittelen tässä alaluvussa suomalaisia julkaisuja, joista monet aloittivat julkaisutoimintansa samoihin aikoihin Uuden Inarin kanssa tai joissa on sen kanssa samoja piirteitä. Esittelemieni verkkojulkaisujen joukossa on myös Uuden Maan Sanomat, joka on muista poiketen painettu paikallislehti. Haluan esitellä nämä työryhmät, koska ne nähdäkseni havainnollistavat suomalaisen paikallisjournalismin uusia avauksia Uuden Inarin toiminnan aikana 2014–2015. Käsittelen näitä julkaisuja yhtenä journalismin ilmiönä ja ajankuvana Ari Heinosen (2002) uusmediaa koskevan määrittelyn kautta. Omaa tutkimustapaustani Uutta Inaria tarkastelen sekä julkaisuna että työryhmänä tutkielmani neljännessä luvussa.

Useat esittelemäni työryhmät esiintyvät myös Tuomas MacGilleonin pro gradu -tutkielmassa (2016). MacGilleonin opinnäytetyö oli avuksi sekä oman tutkimuskohteeni hahmottamisessa että esiteltävien ryhmien valinnassa.

Uuden Maan Sanomia lukuun ottamatta kaikki Uuden Inarin kanssa samoihin aikoihin päivänvalon nähneet mediat sopivat Heinosen (2002) kuvaileman uusmedia-käsitteen alle. Heinosen määritelmässä uusmedian viestinnällisiä piirteitä ovat *multimediaalisuus*, *hyperlinkitys*, *personointi*, *paikkariippumattomuus* ja *-herkkyys*, *laajentunut aikajänne* ja *vuorovaikutteisuus*.⁶ (Emt., 160–183.)

Tässä esitellyistä verkkojulkaisuista useimmat julkaisivat *multimediaa* eli niiden sisällöissä oli esimerkiksi sekä videota että tekstiä. Verkossa juttujen *hyperlinkitys* toisiin juttuihin on yksinkertaista, ja hyperlinkittämistä tehdään viimeistään silloin, kun julkaistu juttu jaetaan eteenpäin sosiaalisen median kanavissa. Kaikki tässä esitellyt mediat ovat aktiivisia sosiaalisessa mediassa, mikä kannustaa ihmisiä kommentoimaan julkaisuja ja olemaan *vuorovaikutuksessa*

⁶ Heinosen alkuperäiseen määritelmään kuuluvat myös monikanavaisuus ja maailmanlaajuisuus. Jätän nämä määreet tässä yhteydessä pois, sillä verkkojulkaisuissa multimediaalisuus kattaa monikanavaisuuden, ja paikkariippumattomuus maailmanlaajuisuuden.

toimitusten kanssa. Medioiden sisällöt ovat *personoituja* esimerkiksi niin, että käyttäjät voivat valita luettavakseen yksittäisiä sisältöjä haluamallaan päätelaitteella.

Paikkaherkkyys ja *-riippumattomuus* ovat merkittävä osa esittelemieni uusmedioiden piirteitä.

Julkaisuista jokainen on profiloitunut paikallismediaksi eli on paikkaherkkä samaan aikaan, kun ne ovat verkkojulkaisemisen takia maailmanlaajuisesti luettavia eli paikkariippumattomia.

Medioiden *laajentunut aikajänne* tarkoittaa sitä, että niiden sisällöt ovat heti julkaisun jälkeen luettavissa, mutta säilyvät internetissä periaatteessa kuinka kauan vain. Tämä pätee kaikkiin tässä esiteltyihin verkkojulkaisuihin.

Uuden Maan Sanomat poikkeaa muista tässä esitellyistä medioista siinä, että julkaisu ei ole sähköinen vaan perinteinen painettu sanomalehti, joka on julkaistu usean vuoden aikana vain muutamia kertoja. Tekijän Touko Hujasen mukaan hänen julkaisunsa on "artesaanijournalismia" (HS Nyt-liite 20.11.2014⁷). Samalla Uuden Maan Sanomissa on kuitenkin vahvoja uusmedian piirteitä, sillä lehden markkinointi ja yhteydenpito yleisöön tapahtuu paljon internetin kautta sosiaalisessa mediassa, ja lehdellä on myös omat verkkosivut (Uuden Maan Sanomat 2016). Lisäksi lehden rahoitus kerättiin Mesenaatti -joukkorahoituspalvelun kautta (Mesenaatti 2014). Uuden Maan Sanomat sopii uusmedian määritelmään muun muassa paikkaherkkyyden, laajentuneen aikajänteen ja vahvan verkkoläsnäolon osalta, joten se asettuu uusmedian ja perinteisen lehden välimaastoon.

Käytän tutkielmassani kaikista uudentlaisista paikallismedian avauksista yhteisnimitystä uusmedia tekstin sujuvoittamisen takia. Uusmedia-nimen eteen voitaisiin tässä yhteydessä myös lisätä adjektiivit "pieni" ja "paikallinen", koska esittelemäni mediat ovat sekä tekijäkunniltaan että taloudelliselta merkittävyydeltään pieniä ja niiden sisällöt paikallisia.

Esittelen seuraavassa hieman lähemmin neljä uusmediaa: Kaupunnin, Reunamedian, Torikokous.fin ja Uuden Maan Sanomat. Työryhmien tekijämäärät vaihtelevat Uuden Maan Sanomien yhden miehen kokoonpanosta 13-henkiseen Reunamediaan. Tekijöiden joukossa on muun muassa toimittajia, kuvajournalisteja ja graafikoita.

Oululaisen **Kaupunnin** tunnuslauseena on "Uusi oululainen verkkomedia." Kaupunki kertoo joukkorahoituskampanjansa sivulla tarjoavansa yleisölleen modernia ja korkeatasoista paikallisjournalismia. Kampanjassa tavoitteeksi on kirjattu oululaisesta kaupunkikulttuurista

⁷ Sarhimaa, Tuija (20.11.2014) "'Jumaleissön!' Kuvajournalisti Touko Hujasen joukkorahoituskampanja teki Suomen ennätyksen". Helsingin Sanomien Nyt-liitteen verkkojuttu. Saatavilla: <http://nyt.fi/a1305899525224> [Luettu: 4.11.2016]

kertominen ja sen kehittäminen. Uusmedia kertoo julkaisevansa arvioita, reportaaseja, juttuja ihmisistä ja ilmiöistä sekä runoja ja sarjakuvia. (Mesenaatti 2015a)

Median verkkosivut avattiin maaliskuussa 2015. Kaupunki yritti saada toiminnalleen joukkorahoitusta, mutta kampanja ei saavuttanut minimitavoitettaan joulukuuksi 2015 asetettuun takarajaan mennessä (Mesenaatti 2015a).

Kaupunki on keskittynyt Oulun kaupunkikulttuuriin, mutta media on julkaissut juttuja muun muassa Tokiosta sekä Oulun ulkopuolella asuvista entisistä oululaisista (Kaupunki Media 2016). Omien verkkosivujen lisäksi Kaupunki on aktiivinen sosiaalisessa mediassa ainakin Facebookissa, Twitterissä ja Instagramissa (Kaupunki Media 2016).

Tamperelainen **Reunamedia** (2016) kertoo verkkosivuillaan olevansa nuorten tamperelaistoimittajien perustama sitoutumaton paikallismedia. Media näki päivänvalon aivan Uuden Inarin vanavedessä tammikuussa 2015 (Vostok 2015⁸). Tekijöiden tavoitteena on luoda pirkanmaalaisille suunnattua laadukasta verkkopaikallisjournalismia (Mesenaatti 2015b).

Reunamedia on julkaissut muun muassa reportaaseja, henkilökuvia, kolumneja ja videoita. Julkaisun jutut keskittyvät pääosin Tampereen alueen asioihin, mutta osa jutuista käsittelee myös muita pirkanmaalaisia paikkakuntia kuten Punkalaidunta ja Nokiaa. Toimitus on tehnyt yhteistyötä ainakin mykkäelokuvafestivaalin kanssa ja julkaissut sivustollaan Voionmaan opistossa vetämässään toimitustyöprojektissa syntyneitä juttuja. Sivustolla ei ole maksumuuria, vaan kaikki Reunamedian sisältö on vapaasti luettavissa. Uusmedia julkaisee sisältöjä myös sosiaalisessa mediassa Facebookissa, Twitterissä ja Instagramissa. (Reunamedia 2016.)

Reunamedian toimintaa on rahoitettu joukkorahoituksella, apurahalla ja yritysten kanssa tehdyllä yhteistyöllä. Viime vuonna julkaisu kokeili kaupallista yhteistyötä mykkäelokuvafestivaalin kanssa. Vastikkeena ennakkojutuista ja tapahtumien tunnelmien raportoinnista sosiaalisessa mediassa ja Reunamedian verkkosivuilla lehti sai rahaa ja mainospaikan festivaaleilla. Vuonna 2015 lehden suurin yksittäinen tulonlähde oli apuraha. (MacGilleon, henkilökohtainen tiedonanto 21.4.2016a.)

Reunamedian tekijäkaartiin kuului keväällä 2016 kahdeksan toimittajaa ja viisi kuvaajaa. Kuvaajista kaksi tekee myös graafikon tehtäviä. Lehteä tehdään tällä hetkellä täysin talkoovoimin. (MacGilleon 2016a).

⁸ Määttänen, Juuso (27.11.2015) "Miten Reunamedialla menee?". Journalistiikan ja puheviestinnän opiskelijoiden ainejärjestön Vostok ry:n verkkosivut. Saatavilla: <http://vostok.fi/miten-reunamedialla-menee/>. [Luettu: 4.11.2016]

Jyväskyläläinen **Torikokous.fi** esittelee itsensä verkkosivuillaan hyperpaikalliseksi kaupunkimediaksi. Tämä jo toukokuussa 2014 aloittanut uusmedia on julkaissut muun muassa henkilökuvia, reportaaseja, kulttuuri- ja tapahtumajuttuja sekä painetun Jyväskylän-aikakauslehden, joka ilmestyi joulukuussa 2015. Aikakauslehden painos oli pieni, vain noin 100–150 kappaletta. (Yle 21.10.2015⁹; Torikokous.fi 2015.)

Yhtenä ensimmäisistä suomalaisista verkkopaikallismedioista Torikokous.fi oli Uuden Inarin suunnitteluvaiheessa yksi projektin esikuvista. Vuoden 2016 ensimmäisenä päivänä Torikokous.fi kuitenkin ilmoitti lopettavansa toimintansa paikallisverkkomedian muodossa. Blogikirjoituksessaan toimitus kertoo talkootyön muuttuneen erityisesti toiminnan loppuvaiheessa puurtamiseksi, ja tekijöiden motivaation loppuneen. Kirjoituksen mukaan toimintaa aiottiin jatkaa muiden projektien alustana. (Torikokous.fi 1.1.2016¹⁰.) Toiminta-aikanaan lehti sai rahoitusta ainakin mainosmyynnistä, ja uusmedia teki mediayhteistyötä kaupunkifestivaali Yläkadun Yön kanssa (Torikokous.fi 19.1.2015¹¹).

Uudenmaan maakuntaan keskittynyt **Uuden Maan Sanomat** poikkeaa muista samana ajankohtana Uuden Inarin kanssa julkaistuista uusmedioista, koska se on painettu sanomalehti. Tämä kuvajournalisti Touko Hujasen yhden miehen uusmedia on julkaistu kahdesti vuosina 2014 ja 2015. Lehden painokset olivat 500 kappaletta, ja ne toimitettiin joukkorahoittaja-tilaajille taiten valituissa kartonkilaatikoissa (Uuden Maan Sanomat 2016). Paikallislehden jutut perustuivat Hujasen harhailuihin Uudellamaalla (HS Nyt-liite 20.11.2014¹²; Turun Ylioppilaslehti 3.12.2014¹³). Uuden Maan Sanomat on kiinnostava vertailukohta muille esittelemilleni uusmedioille, sillä samaan aikaan, kun Uusi Inari, Reunamedia ja Kaupunni työskentelivät paikallisjournalismin viemiseksi verkkoon, Touko Hujanen vei omassa julkaisussaan paikallisjournalismin sen juurille painettuun "käsityöläisjournalismiin".

Uuden Maan Sanomat hankki ensimmäisen numeron rahoituksen joukkorahoituskampanjalla. Projekti sai minimitavoitteeksi asetetun rahasumman Mesenaatti-palvelussa kokoon ennätysellisen nopeasti yhden illan aikana marraskuussa 2014. (HS Nyt-liite 2014.)

⁹ Seppälä, Antti (21.10.2015) "Torikokous.fi julkaisee painetun lehden". Yle Uutisten verkkosivut. Saatavilla: <http://yle.fi/uutiset/3-8397507> [Luettu: 4.11.2016]

¹⁰ Arola, Janne (1.1.2016) "Torikokouksen tulevaisuus". Torikokous.fi:n blogiteksti. Saatavilla: <http://torikokous.fi/blogi/torikokouksen-tulevaisuus/> [Luettu: 4.11.2016]

¹¹ Arola, Janne. 19.1.2015. "Torikokous.fi ja Yläkaupungin Yö saivat toisensa". Torikokous.fi:n blogi. Saatavilla: <http://torikokous.fi/blogi/torikokous-fi-ja-ylakaupungin-yo-saivat-toisensa/> [Luettu: 4.11.2016]

¹² Sarhimaa, Tuija (20.11.2014) ""Jumaleissön!" Kuvajournalisti Touko Hujasen joukkorahoituskampanja teki Suomen ennätysten". Helsingin Sanomien Nyt-liitteen verkkojuttu. Saatavilla: <http://nyt.fi/a1305899525224> [Luettu: 4.11.2016]

¹³ Malinen, Aleksi (3.12.2014) "Maailman oudoin juttu". Turun Ylioppilaslehden henkilökuvakuva kuvajournalisti Touko Hujasesta. Saatavilla: <http://www.tylkkari.fi/henkilo/maailman-oudoin-juttu> [Luettu: 4.11.2016]

Huhtikuussa 2016 Uuden Maan Sanomat sai jatkoa Karjaalla, jonne Hujanen perusti kuukauden ajaksi paikallislehden toimituksen ja teki sanomalehtiteosta (Hujanen, henkilökohtainen tiedonanto 27.4.2016). Kesällä 2016 Hujanen keräsi aineistoa Helsingistä Helsinginkadulta samannimistä lehteä varten (Helsingin Sanomat 24.8.2016¹⁴). Toisin sanoen Uuden Maan Sanomat on saanut jatkoa erilaisina samanhenkisinä projekteina.

Uusmediat Uusi Inari, Reunamedia ja Kaupunni julkaistiin itsenäisinä projekteina samoihin aikoihin vuosina 2014–2015, mutta kaikki työryhmät eivät tietääkseni olleet suunnitteluvaiheessa tietoisia toistensa julkaisuaikasta. Toiminnan eri vaiheissa eri työryhmät olivat kuitenkin yhteydessä toisiinsa. Reunamedian toimittajista ja kuvajournalisteista valtaosa on Uuden Inarin työryhmän opiskelukavereita ja -tuttuja, joten projektien kokemusten vaihto oluttuopin ääressä oli luontevaa. Maaliskuussa 2015 julkaistun Kaupunnin kanssa Uusi Inari teki kuvaajayhteistyötä, kun Kaupunnin kuvaaja kävi kuvaamassa Uuden Inarin haastateltavan Oulussa, ja Uuden Inarin kuvaaja kuvasi vastapalveluksena haastateltavan Kaupunnille Tampereella.

Projektit osoittivat keskinäistä solidaarisuutta eri medioissa. Työryhmät levittivät sanaa toisistaan esimerkiksi omissa sosiaalisen median kanavissaan kuten Facebookissa ja Twitterissä. Uuden Maan Sanomien Touko Hujanen myös nimesi Uuden Inarin Journalisti-lehden Anna hyvän kiertää -palstalle (Journalisti 5.2.2015¹⁵). Palstan nimen mukaisesti edellisen jutun kohde nimeää seuraavan journalistisen tuotteen, jonka haluaa nostaa esiin (Journalisti 15.1.2015¹⁶).

2.3 Inari ja Pohjois-Lapin paikallisjournalismi

Pohjois-Lapissa sijaitseva Inari on pinta-alaltaan Suomen suurin kunta. Se kattaa 17 000 neliökilometrin pinta-alallaan 5 prosenttia koko Suomen pinta-alasta. Inari on ainoa Suomen kunta, jolla on yhteistä maarajaa sekä Venäjän että Norjan kanssa. Kunnassa oli vuoden 2015 lopussa 6 796 asukasta, joista 2 171 saamelaisia. Inarissa käytetään virallisesti suomen rinnalla kolmea eri saamenkieltä, jotka ovat pohjoissaame, inarinsaame ja koltansaame. (Inarin kunta 2016.) Inarin naapurikuntia ovat idässä Enontekiö, etelässä Kittilä ja Sodankylä ja pohjoisessa Utsjoki.

¹⁴ Lehmusvesi, Jussi (24.8.2016) ""Paljon siellä liikkuu pimeää lihaa" – Touko Hujanen tahtoi kuvata erilaisen Helsinginkadun, se ei ihan onnistunut". Helsingin Sanomien verkkojuttu. Saatavilla: <http://www.hs.fi/kulttuuri/a1472008791538> [Luettu: 4.11.2016]

¹⁵ Haapalainen, Manu (5.2.2015) "Pohjoinen utopia". Journalisti-lehden Anna hyvän kiertää -sarjan juttu Uudesta Inarista. Saatavilla: <http://www.journalisti.fi/artikkelit/2015/2/pohjoinen-utopia/> [Luettu: 4.11.2016]

¹⁶ Haapalainen, Manu (15.1.2015) "Matkalla jonnekin". Journalisti-lehden Touko Hujasen Uuden Maan Sanomista kertova Anna hyvän kiertää -sarjan aloitusjuttu. Saatavilla: <http://www.journalisti.fi/artikkelit/2015/1/matkalla-jonnekin/> [Luettu: 4.11.2016]

Kaksi kolmesta Inarin kuntalaisesta asuu Ivalossa, joka on kunnan hallinnollinen keskus ja suurin kylä. Toinen tärkeä kylä on Inari, jossa toimivat muun muassa Saamelaisalueen koulutuskeskus ja saamelaiskulttuurikeskus Sajos. Kunnan tärkeitä elinkeinoja ovat matkailu, metsätalous, porotalous, kalastus, koulutus sekä auto- ja rengastestaus. Tärkeitä matkailu- ja retkeilykohteita alueella ovat muun muassa Saariselkä, Inarijärvi sekä Lemmenjoen ja Urho Kekkosen kansallispuistot. (Inarin kunta 2016.)

Seuraavaksi valotan lyhyesti Pohjois-Lapin paikallisjournalismin kehitystä. Pohjois-Lapilla viitataan Pohjois-Lapin seutukuntaan, johon kuuluvat Inari, Sodankylä ja Utsjoki (Lapin liitto 2011).

Kuten toin aiemmin esiin, Suomen ensimmäinen paikallislehti perustettiin Tyrvälle jo 1800-luvun lopussa, mutta paikallislehtien levittäytyminen Suomen Pohjois-Lappiin saakka kesti yli viisikymmentä vuotta. Sodankylän, Inarin ja Utsjoen alueen Suopunki-lehti alkoi ilmestyä heinäkuussa 1950, mutta sitä julkaistiin vain toukokuuhun 1951 saakka. Mielenkiintoista kyllä, lehteä tehtiin aluksi Rovaniemellä. (Santonen 1985, 114.) Tämän jälkeen alueella on julkaistu paikallislehtiä ainakin vuosina 1962–1965 (Uusi Lappi) ja 1970-luvulla, kun 1976 julkaistiin ensimmäisen kerran Ylä-Lappi-niminen lehti Sodankylässä (Aalto, Santonen & Kyllönen 1985, 275–280). Myöhemmin Ylä-Lappi-lehden julkaiseminen on ilmeisesti loppunut. Suomen pohjoisin paikallislehti oli vielä vuonna 1985 tiettävästi Sodankylässä (emt., 10).

Nykyisin Inari on Suomen pohjoisimman paikallislehden julkaisupaikka. Oman tutkimukseni taustoittamisen kannalta kunnassa julkaistu Inarilainen on keskeisin yksittäinen julkaisu.

Paikallislehti Inarilainen jaetaan koteihin keskiviikkoisin päiväpostin mukana. Lehden ydinlevikkialuetta ovat Inarin ja Utsjoen kunnat. Lehden peitto on tällä hetkellä noin 70 prosenttia sekä Inarissa että Utsjoella. (Peltomaa, henkilökohtainen tiedonanto 25.4.2016.) Inarin 6 796 asukkaan (Inari 2016) kunnassa tämä tarkoittaa noin 4760 lukijaa. Kokonaislevikiltään – kun mukaan lasketaan Inarin ja Utsjoen ulkopuoliset tekijät – Inarilainen on suurempi kuin enintään kolmesti viikossa ilmestyvät lehdet keskimäärin (Jyrkiäinen 2012, 75).

Mielenkiintoista Inarilaisen tilaajakunnassa on, että lehdellä on 3000 tilaajaa Inarin ja Utsjoen ulkopuolella muualla maassa ja ulkomailla. Lehdellä on noin parisataa tilaajaa Ruotsissa, noin sata tilaajaa Norjassa ja yksittäisiä tilaajia muun muassa Yhdysvalloissa ja Ranskassa. (Peltomaa, 2016.) Kärjen (2004) tekemän otannan perusteella etätilaajien määrä on suhteessa sitä suurempi, mitä pienempi lehden kokonaislevikki on. Suhteellisesti eniten etätilaajia otannassa oli levikiltään alle 4000 kappaleen paikallislehdillä. (Emt., 120.) Inarilainen saattaa olla poikkeus tästä

säännönmukaisuudesta, koska sen levikki ylittää noin 5800 kappaleen keskilevikin, mutta ulkopuolisten tilaajien osuus siitä huolimatta merkittävä.

Inarilainen on perustettu vuonna 1996, eli se on täyttänyt tutkielmani valmistuttua 20 vuotta. Vuoden 2016 alkuun saakka Inarilainen jaettiin ilmaiseksi jokaiseen Inarin ja Utsjoen kotitalouteen. (Peltomaa 2016.) Lehti muutettiin tilauslehdeksi, koska Posti lopetti lehtien ilmaisjakelun mainostajien lempipäivänä keskiviikkona (Yle Uutiset 8.10.2015¹⁷). Nyt levikki perustuu tilaajakantaan, ja ilmaisjakelun lopettamisen vuoksi tilaajakehitys oli vuonna 2016 nousujohteinen (Peltomaa 2016).

Paperisen lehden lisäksi Inarilainen julkaistaan näköislehtenä verkossa, jonka lisäksi lehti julkaisee uutisia omilla verkkosivuillaan. Lehden sosiaalisen median Facebook-tilillä (2016) lehti kertoo muun muassa tulevien lehtien sisällöistä sekä julkaisee maisemakuvia (Inarilaisen Facebook 2016).

Inarilaisessa työskentelee kokopäiväisen päätoimittajan lisäksi kolme osa-aikaista toimittajaa, joista kaksi vastaa lehden taittamisesta (Peltomaa 2016). Lehden toimitus sijaitsee Ivalossa keskustan pääkadun varrella. Lehden on omistanut vuodesta 2014 lähtien Fourpress Oy, joka kustantaa myös Saariselän Sanomia, Sodankylän paikallislehti Sompiota sekä Venäjälle ja Norjaan suunnattuja lehtiä. Yrityksen toimitusjohtaja on Sompio-lehden päätoimittaja Jari Haavisto. (Inarilainen 22.1.2014¹⁸.)

Paikallislehden lisäksi Inarissa työskentelee maakuntalehti Lapin Kansan aluetoimittaja. Lehden aluetoimittaja on työskennellyt Inarin alueella jo vuosikymmenten ajan, ja hänen työtilansa sijaitsee nykyisin Inarilaisen yläkerrassa Ivalon kirkonkylällä. (Miettunen, henkilökohtainen tiedonanto 16.5.2016.) Maakuntalehden aluetoimittajan huomioiminen osana tutkimukseni taustoitusta on tärkeää, sillä kuten Pirjo Santonen (1985, 207) huomauttaa, perustamalla aluetoimituksen lehti antaa arvoa kyseisen kunnan ja alueen pysymiselle osana lehden levikkialuetta. Lapin Kansan nykyinen aluetoimittaja kertoo työskentelyalueensa alkavan Sodankylän pohjoisosista ja jatkuvan Norjaan Lakselv–Kirkkoniemi-akselille saakka. Lisäksi hän on vierailut joitakin kertoja Venäjällä Murmanskissa. (Miettunen 2016.)

Inarin asutokunnista Lapin Kansaa tilaa ja maksaa noin 30 prosenttia, jonka lisäksi lehti tavoittaa lukijoita esimerkiksi julkisilla paikoilla kuten kirjastoissa tai huoltoasemilla. Paperilehti jaetaan Inarissa arkisin päiväjakeluna ja lauantaisin jakelun hoitaa lehden omistavan Alma Median oma

¹⁷ Holopainen, Hanna (8.10.2016) "Inarilaisen kustantaja: Postin jakelupäätös johtaa ikäviin päätöksiin". Uutinen Yle Uutisten verkkosivuilla. Saatavilla: <http://yle.fi/uutiset/3-8365679> [Luettu: 4.11.2016]

¹⁸ Anonyymi (22.1.2014) "Fourpress Oy ostaa Ukko-Median lehdet". Uutinen Inarilaisen verkkosivuilla. Saatavilla: <http://www.inarilainen.fi/fourpress-oy-ostaa-ukko-median-lehdet> [Luettu: 4.11.2016]

paino- ja jakeluyritys Alma Manu. Sunnuntaisin inarilaiset lukevat digitaalista näköislehteä. (Orajärvi, henkilökohtainen tiedonanto 20.9.2016.)

Yleisradio on Inarin alueella läsnä sekä suomeksi että kolmella saamen kielellä. Yle Saamen toimitus sijaitsee Inarissa. Vaikka Ylen saamenkielinen toimitus keskittyy erityisesti saamelaisasioiden käsittelyyn, toimitus seuraa samalla Inarin seudun ajankohtaisasioita. Yle Saamen erityistehtävä saamenkielisen ohjelmalvelun tuottamisesta on kirjattu yleisradiotoimintaa koskevaan lakiin (L 1380/1993 7§).

Ensimmäiset Yleisradion saamenkieliset lähetykset tehtiin vuonna 1947 Oulusta. Toimitus siirrettiin Rovaniemen kautta Inariin vuonna 1973. (Moring 2012, 286.) Saamen radion historiasta kirjoittaneen toimittaja Veli-Pekka Lehtolan mukaan toimituksen sijoituspaikasta oli pitkään erimielisyyttä, mutta lopulta toimitilat rakennettiin suomalaistuneen keskuksen Ivalon sijaan Inariin vuonna 1977. Kanavan ohjelmatarjontaa moninkertaistui, kun kanava itsenäistyi alueradioksi vuonna 1985. (Eerola 2014.)

Nykyisin toimitus uutisoi radiossa, televisio ja internetissä pohjoissaameksi, inarinsaameksi ja koltansaameksi. Osa uutisista julkaistaan saamen lisäksi suomeksi. Kielivähemmistöjen mediaa tutkineen Moringin (2012) mukaan Yle Saamen radio-ohjelmistossa on eniten sisältöjä pohjoissaameksi. Saamenkielisiä tv-uutisia on lähetetty yhteistuotantona Norjan ja Ruotsin yleisradioyhtiöiden kanssa vuodesta 2002 lähtien. (Emt., 287–288.)

Yleisradiolla on Lapin alueella Inarissa toimivan Yle Saamen lisäksi Yle Rovaniemen aluetoimitus. Toimitus sijaitsee Rovaniemellä, ja se tekee alueellisia uutisia koko Lapin alueelta radioon, televisioon ja internetiin.

Yllä mainittujen medioiden lisäksi alueella julkaistaan myös matkailuun keskittyviä Saariselän Sanomia ja naapurikunnassa Sodankylässä toimii paikallislehti Sompio. Maakunnassa ilmestyy viikottain myös Lappilainen-lehti. Oman lisänsä mediatarjontaan tuo Inarin kunnan nuorisopalvelun ja viestintäpajan ylläpitämä paikallisradio Radio Inari.

3 Journalistinen työprosessi ja toimittajan taustatyöskentely

Journalistista työprosessista on tehty useita tutkimuksia, ja sen eri vaiheita on pyritty välittämään tuleville toimittajasukupolville oppikirjojen muodossa (Jaakkola 2013; Lintula & Valkama 2009; Miettinen 1988). Haluan säilyttää tutkielmassani tiiviin yhteyden journalistisen työn käytäntöön, joten valotan journalistisen juttuprosessin vaiheita. Tässä luvussa nostan myös esiin tutkivan journalismin työprosessin erityispiirteitä, joita on aiemmassa tutkimuskirjallisuudessa verrattu tutkimusproblematiikkani kannalta hedelmällisesti paikallisjournalismin erityispiirteisiin (mm. Kuutti 1995). Oman näkökulmansa journalistiseen työprosessiin avaa sen tarkastelu rutiinien muodostumisen kannalta. Tällaista tutkimusta ovat tehneet muun muassa uutissosiologi Gaye Tuchmanin (1978), suomalaiset journalismitutkijat Tuomo Mörä (1996) ja Risto Kunelius (2003) sekä aihepiiriä tiedotustutkimuksen pro gradu -tutkielmassaan tarkastellut Ilkka Rentola (1983). Valotan myös lyhyesti konvergenssin vaikutusta journalismiin ja journalistiseen työhön Kuutin (2012) ja Deuzen (2007) näkökulmien avulla.

Olen valinnut journalistin työprosessin ja sen yhden osan eli journalistisen tiedonhankinnan oman tutkimukseni viitepisteeksi, koska tutkimukseni ydinkysymys koskee journalistista julkaisua varten tehtyä tiedonhankintaa. Lähestyn taustatyöskentelyä osana journalistista työprosessia, joten aiemmat tutkimukset journalistisesta työprosessista toimivat oman tutkimukseni selkänojana. Työn neljännessä luvussa tarkennan tutkimukseni näkökulman journalistiseen taustatyöskentelyyn ja sen vaiheisiin.

3.1 Journalistinen työprosessi alan oppikirjoissa

Journalismin oppikirjoista löytyy monia pääpiirteittäin toistensa kaltaisia versioita journalistisesta työprosessista (mm. Jaakkola 2013; Lintula & Valkama 2009; Miettinen 1988). Miettinen (1988) kirjoitti lähes kolmekymmentä vuotta sitten toimittajaopiskelijoille suunnatussa oppikirjassaan toimittajan työvaiheiden olevan ylivälineellisiä. Tällä hän tarkoitti sitä, että sama työprosessi pätee teknisiä yksityiskohtia lukuun ottamatta kaikkiin joukkoviestintävälineisiin. (Miettinen 1988, 26.) Väite pitää paikkansa edelleen 2010-luvulla toimittajien monimediaiseen työhön.

Maarit Jaakkola (2013) esittää *Hyvä journalismi*-opaskirjassaan toimittajan työprosessin vaiheet kehämallina (Kuvio 1). Tampereen yliopiston Viestinnän, median ja teatterin (CMT) yksikössä journalistista työtä opettavan Jaakkolan suhteellisen tuoreesta oppikirjasta saa ajantasaisen kuvan

siitä, miten journalistinen työprosessi jäsennetään tuleville toimittajille. Jaakkolan sanavalinnoista näkyy, että hän on suunnannut oppikirjansa kirjoittaville toimittajille. Samat työvaiheet pätevät kuitenkin myös muihin välineisiin tehtyihin journalistisiin esityksiin. Muiden oppikirjojen ohella sen antama kuva toimittajan työstä toimii luontevana vertailukohtana tässä tutkielmassa jo sen vuoksi, että Uusi Inari -työryhmän jäsenet ovat yhtä jäsentä lukuun ottamatta opiskelleet CMT-yksikössä.

Jaakkola kuvaa journalistista työprosessia kuuden eri vaiheen kautta seuraavasti.

KUVIO 1. Toimittajan työprosessin vaiheet Jaakkolan (2013, 82) mukaan.

Jaakkolan mallin pohjalta idea on se suuntaa-antava aie ja virike, joka ohjaa toimittajan työskentelyä. Ideointi on osuvan ajatuksen etsimistä ja muotoilua. Hyvät ideat ovat usein piileviä, joten analyttisyys ja tavoitteellisuus edistävät ideointia. Työvaiheessa auttaa luovien ajatusten jakaminen muiden ihmisten kesken, koska erimielisten ja -taustaisten ihmisten kanssa keskusteleminen herättelee usein näkemään asioita uudesta näkökulmasta. Ideoinnin lähteinä voivat Jaakkolan mukaan olla esimerkiksi omat havainnot, yhteisöt, kollegat ja läheiset, tiedotemateriaali, uutistoimistot, muut mediat, verkkosivut ja -foorumit, tapahtumailmoitukset sekä huhut. (Jaakkola 2013, 65–73.)

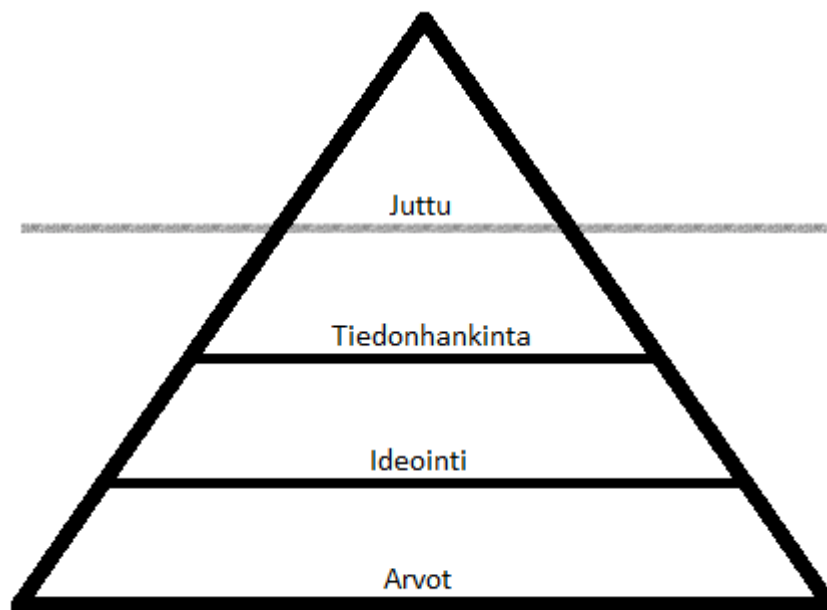
Ideointi ja sitä seuraava tiedonhankinta kietoutuvat journalistisen työprosessin alkuvaiheessa yhteen, koska taustatietoja etsitään usein samaan aikaan ideoiden kanssa. Asioiden tarkka ja hienojakoinen näkeminen eli hyvät taustatiedot auttavat muotoilemaan toteutuskelpoisia juttuideoita. (Jaakkola 2013, 67.) Jaakkola kuvailee ideoiden nousemista mieleen paikasta ja ajasta riippumatta pulpahteluksi (emt., 74). Hieman ennen varsinaista tiedonhankintaa, mutta ensimmäisen idean jo löydyttyä toimittaja muotoilee juttusuunnitelman eli oman hahmotelmansa tulevan jutun sisällöstä, muodosta ja toteutustavasta. Suunnitelma auttaa esimerkiksi juttuidean myymisessä tai sen perustelemissa toimitukselle. Toimittajan on aina kuitenkin oltava valmis mahdollisiin muutoksiin. (Emt., 68–69.)

Toisessa vaiheessa toimittaja tekee tiedonhankintaa. Käsittelen tiedonhankintaa tarkemmin alaluvuissa 3.5 ja 3.6. Jaakkola (2013) jaottelee tiedon suulliseen, kirjalliseen ja empiiriseen tietoon. Suullista tietoa saadaan tavallisesti haastattelun keinoin, kirjallista tietoa erilaisista dokumenteista ja empiiristä tietoa havainnoimalla ympäristöä (emt., 82–85).

Tiedonhankinnan jälkeen toimittaja suodattaa ja muotoilee hankkimiaan tietoja ymmärrettävään muotoon. Lopullisessa jutussa julkaistaan vain olennaisia ja tarkistettuja faktoja, ja jutun on oltava ymmärrettävää kieltä. Saadut tiedot on pyrittävä tarkistamaan useista toisistaan riippumattomista lähteistä, ja negatiiviseen valoon asetetulle henkilölle tai organisaatiolle on annettava mahdollisuus puolustautua. Journalistin on myös edistettävä puolueettomuutta esimerkiksi kieltäytymällä läheisiään koskevan uutisoinnin tekemisestä. Myös toimittajan taloudelliset kytkökset uutisen kohteeseen voivat olla syy jäävätä itsensä suunnitellusta työstä. (Jaakkola 2013, 90–95.)

Viimeisissä vaiheissa Jaakkola (2013) kirjoittaa toimittajan laativan jutun, joka voi kirjoitettuna olla esimerkiksi uutinen, reportaasi, henkilökuvaa tai kolumni. Valmistumisen jälkeen juttua usein editoidaan eli arvioidaan ja muokataan toimituksessa. Haastateltavilla on oikeus tarkistaa jutusta mahdolliset asiavirheet ja väärinymmärrykset ainakin siitä julkaistavan jutun osasta, jossa he itse esiintyvät. (Emt., 111–113.) Juttu saatetaan versioda useisiin eri medioihin eli se voi olla monimediainen (emt., 148–157). Jäävuorivertauksen mukaan julkaistu juttu on vain jäävuoren huippu kaikesta journalistin tekemästä työstä.

Julkaistua journalistista juttua voidaan kuvata jäävuoren huipuksi, jossa valtaosa kaikesta journalistisesta työstä jää näkymättömiin. Tapani Huovila (2005, 41) esittää jäävuorivertauksen seuraavassa muodossa:

KUVIO 2. Journalistisen juttuprosessin 'jäävuori' Tapani Huovilan (2005, 41) mukaan.

Julkaisemisen jälkeen jutusta annetaan palautetta sekä toimituksen sisältä että ulkopuolelta. Palaute voi tulla esimiehiltä toimituskokouksessa tai yleisöltä verkon tai sähköpostin kautta. Muiden antaman palautteen lisäksi tekijän on tehtävä itsereflektiota eli pohdittava itse omaa onnistumistaan yksin tai ääneen esimerkiksi toimituskokouksessa. (Jaakkola 2013, 301–307.)

3.2 Tutkivan journalismin anti tutkimukselle

Tutkivan journalismin työprosessi poikeaa osittain oppikirjoissa kuvatusta perinteisestä journalistisen työprosessin mallista. Tämän työn näkökulmasta on syytä nostaa myös esiin, että tutkiva journalismi on nähty paikallisjournalismista kaukana olevaksi journalismin lajiksi. Näiden kahden katsotaan eroavan toisistaan erityisesti erilaisen lähdesuhteen ja juttujen kohteeseen otetun perusasetelman näkökulmista (ks. Kuutti 1995, 162). Oman tutkimusongelmani kannalta erityisen tärkeä on tutkivan journalismin työprosessiin kuuluva esitutkimuksen vaihe (ks. Etteman & Glasser 1984, 15; Kuutti 1995, 75), jota koskevat kuvaukset ovat yksiä harvoista löytämistäni journalistisen taustatyöskentelyn kuvauksista. Väite tutkivan journalismin ja paikallisjournalismin suoranaisestä vastakkaisuudesta on syytä silti ottaa huomioon tutkimuksessani, koska tutkimustapaukseni on paikallisjournalistinen projekti.

Tutkivan journalismin määrittelemisen johtaa monipolviseen ja monimutkaiseen pohdintaan journalistisesta työprosessista ja sen lopputuloksesta. Kuutti (1995) on nimennyt tutkimivan journalismin eroiksi suhteessa muihin journalismin lajeihin tutkimivan työskentelytavan metodit sekä asennoituminen työtä kohtaan. Tutkivassa journalismissa käytetään monia erilaisia tietolähteitä, joka voi tarkoittaa myös poikkeuksellisia tiedonhankintakeinoja ja salatun tiedon käyttämistä. Salatun tiedon käyttäminen määrittää tutkimivan journalismin aihealueiksi usein yhteiskunnalliset epäkohdat. Tutkivan journalistin asenne yhteiskunnallista ympäristöä kohtaan on kriittinen, mikä sekin ohjaa aihevalintoja epäkohtien paljastamiseen ja käsittelemiseen. Työasenteessa korostuvat Kuutin mukaan sitkeys, oikeudenmukaisuus, arvostelukyky ja oma-aloitteisuus. (Kuutti 1995, 33–58.)

Tutkivan journalismin työprosessissa on paljon samoja elementtejä kuin "tavallisessa" journalistisessa työprosessissa, jonka esittelin edellä (ks. Jaakkola 2013). Prosessi etenee aihevalinnasta ja tiedonhankinnasta jutun koostamiseen, kriittiseen tarkasteluun ja julkaisemiseen. Erotuksena tavanomaisesta journalistisesta työprosessista ovat tutkimivaan työprosessiin kuuluva esitutkimuksen vaihe, hypoteesin tarkistaminen työskentelyn jokaisessa vaiheessa sekä työskentelyn perusteellisuus ja hitaus. Tutkiva journalisti saattaa myös hylätä juttuaiheen pitkän työskentelyn jälkeen, mikä olisi harvinaista päivittäisessä uutistytössä. (Kuutti 1995.)

Tutkivan journalismin esitutkimuksen vaiheessa on kyse siitä, että jutun toteuttamisen mahdollisuudet selvitetään juttuprojektin alkuvaiheessa. Esitutkimuksessa toimittajan on pystyttävä osoittamaan juttuvinkin olevan mahdollisesti todellinen, työstettävissä ja vaikuttava. Työstettävyyden tarkoittaa mahdollisuutta löytää aiheesta lisänäyttöä ja vaikuttavuus sitä, että jutun julkaisemisesta voisi seurata yhteiskunnallisia muutoksia. (Etteman & Glasser 1984, 15; Kuutti 1995, 75.)

Tiedonhankinta on tärkeä osa kaikkia journalistisia työprosesseja, mutta tutkimivassa journalismissa se korostuu aivan erityisesti (Kuutti 1995, 72). Jo ennen esitutkimusta tutkiva toimittaja tekee "perusetsintätyötä", jota yksi Kuutin (emt., 23) haastateltava kuvailee hauskaasti Inarjärvenkin rannalle soveltuvalla tavalla:

Tilanne on sama kuin kalastajalla, jolla on tietty vesialue ja perimätieto siitä, missä milloinkin kannattaa pitää verkkoja. Se on parempi tapa kalastaa, kuin että vapaasti assosioimalla soustelisi edestakaisin ja pudottelisi verkkoja sinne tänne... Toimitustyössäkin järjestelmällisyys tuottaa tiedonmurusia ja vihjeitä, joista päättelämällä sitten voidaan pohtia, mistä kannattaa virvelöidä ja mistä on vastaavasti parempi yrittää mato-ongella... (H29)

Esitutkimuksen lisäksi tiedonhankinnan keskeisyys tulee esiin muun muassa tietolähteiden runsaana määränä, salattujen lähteiden käytönä ja poikkeavina tiedonhankinnan tapoina (Kuutti 1995, 35).

Kuutti (emt., 78) kutsuu myöhempää tiedonhankintaa myöhemmäksi tutkimukseksi, jossa kootaan ja arvioidaan näyttöä.

Kuutti (1995) on taulukoinut tutkivaa journalismia tukevia ja sitä estäviä tekijöitä erilaisissa medioissa. Paikallislehden tutkivaa journalismia tukeviksi tekijöiksi hän nimeää alueellisen vaikuttavuuden ja paljastusten läheisyyden. Tutkivaa journalismia estäviä tekijöitä hän kuitenkin tunnistaa useampia: pienet resurssit, "ympäristösokeus" tai kotiseutuhenki, poliittiset ja taloudelliset sidokset, välineen omistussuhteet sekä itsetunnon ja rohkeuden puute. (Emt., 162.)

Kuutin huomiot kuvaavat paikallisjournalismin erityispiirteitä, joita on samalla pidetty paikallisjournalismin tehtävinä. Sillanpään (2011a) mukaan paikallisjournalismin taustatehtävä on tasoittaa yhteisön sisällä olevia ristiriitoja ja korostaa yksimielisyyden kannalta tärkeitä asioita. Yhteisöllisyyden tehtävät painottuvat sitä enemmän, mitä pienempi paikkakunta on. (Emt., 46.)

Valtakunnallisessa paikallislehtitutkimuksessa (Suomen Paikallismediat 2009) haastatellut ihmiset nimesivät paikallislehden tärkeäksi tehtäväksi toiminnan paikallisena tiedonvälittäjänä, ja lehti nähtiin tärkeänä paikallisten yritysten ja yhteisöjen tiedotus- ja ilmoituskanavana. Paikallislehden tehtävinä ei sen sijaan pidetty sananvapauden puolustamista, toimimista vallan vahtikoirana tai päätöksenteon ja kansalaisten oikeuksien valvojana (emt.). Santonen (1985) nosti jo kolme vuosikymmentä sitten esiin, että tällaisella ajattelulla on historialliset juuret, koska paikallislehtien yksi perustamissyy oli 1900-luvulla halu kohottaa oman paikkakunnan arvoa omalla lehdellä. Samasta systä lehtien nimiin sisällytettiin mielellään paikkakunnan nimi. (Emt., 124.)

Erona tutkivan journalismin ja perinteisen journalismin välillä on myös se, että tutkiva journalisti suhtautuu lähteisiinsä erityisen kriittisesti ja käyttää tiedonhankinnassaan useita erilaisia tietolähteitä. Perinteisessä journalismissa toimittaja tyytyy yhteen tai muutamiin lähteisiin. (Kuutti 1995, 35.) Paikallisjournalismissa lähteiden vähäisyys korostuu entisestään, koska pienellä paikkakunnalla yksittäistä asiaa voi hoitaa vain yksi henkilö tai muutoin hyvin pieni taho kuten muutaman ihmisen organisaatio. Toimittajalla ei toisin sanoen paikallistoimituksessa aina ole mahdollisuutta soittaa useille tietolähteille, koska niitä ei yksinkertaisesti aina ole.

Vaikka paikallislehden ei tarvitsisi kaunistella ison työnantajan tai ilmoittajan mainetta, pienellä paikkakunnalla ihmiset ovat toisilleen tuttuja tavalla tai toisella. Journalistiikan pro gradu -tutkielmassaan Vilma Sipola (2016, 99) tutki Hyvinkään ja Riihimäen seudulla julkaistun Sanomalehti Aamupostin toimittajien lähdesuhteita ja päätyi lopputulokseen, että läheiset lähdesuhteet vaikuttavat siihen, ketkä jutussa pääsevät ääneen ja vinouttavat siten juttujen näkökulmia.

Ojajärven (2014b) mukaan paikallislehdet ovat taloudellisesti riippuvaisia isoista ilmoittajistaan, joten toimituksissa joudutaan tasapainoilemaan sananvapauden ja sidosryhmien miellyttämisen välillä. Lisäksi paikallislehden toimittajilla on paikkakunnalla keskeisiin sidosryhmiin henkilökohtaisia suhteita, jotka voivat olla sekä etu että haitta. (Emt., 64–65.)

Mahdollisen poliittisen ja taloudellisen painostuksen lisäksi myös riski yhteisön ilmapiiriin pilaamisesta saattaa jarruttaa paikallisten epäkohtien kaivelemista (Kuutti 1995, 225). Vähiten tutkivaa journalismia tekevätkin paikallislehdet ja alueen kakkoslehdet, joilla on pieni toimitus, pienet taloudelliset resurssit sekä vahva taloudellinen ja mahdollisesti tiedonvälitystä koskeva riippuvuus lähiympäristöstä (emt., 160).

Tutkivan journalismin ja paikallisjournalismin tavoitteet ja tehtävät näyttäytyvät jopa vastakkaisina, joten niiden sovittaminen yhden toimituksen "työkalurepertuaariin" on vähintään vaikeaa. Varsinkin pienen yhteisön lehtenä on hankala nostaa samaan aikaan esiin epäkohtia ja luoda yhteisöön me-henkeä. Pienellä kylällä tulikivenkatkuinen palaute voi kävellä toimituksen ovesta sisään, ja toimittajan on elettävä yksityiselämäänsä haastateltavien ja juttujen kohteiden välittömässä läheisyydessä.

3.3 Journalistisen työn rutiinit

Journalistista työprosessia kriittisestä näkökulmasta tarkastelevat tutkijat ovat kiinnittäneet huomiota sen toisteiseen ja rutinoituneeseen luonteeseen (Kunelius 2003; Kunelius 2010; Mörä 1996; Tuchman 1978). Samalla journalistisen työn rutiinit kuitenkin mahdollistavat uutistyylin suunnittelun ja tehokkaan toteuttamisen (Tuchman 1978, 212). Käytännössä tämä tarkoittaa juttujen aiheiden ja käsittelytapojen valitsemista tehokkaasti ja nopeasti informaatiotulvasta (Mörä 1996, 105). Mörän (emt., 106) mukaan suuri osa journalismin ammatillisuudesta on juuri mediarutiinien hallintaa. Median ja vallan suhdetta tutkinut Kunelius (2003) puolestaan keskittyy kirjassaan Tuchmania (emt.) ja Mörää (emt.) enemmän vastaanottajan ja journalismin väliseen suhteeseen sekä journalismin ja vallan kysymyksiin todeten muun muassa lähteiden, toimittajien ja yleisön välisten suhteiden konventionalisoituneen. Asioiden esittämiseen kytkeytyy aina valtaa, ja Kuneliuksen mielestä journalistien tulisi pyrkiä purkamaan kytkentöjä, joita valtaapitävien lähteiden esityksissä syntyy. (Kunelius 2003, 232–233.)

Teoksessaan *Media vallan verkoissa* Kunelius (2010) kirjoittaa rutineista ja toimittajien tottumuksista piiloisena ja toiminnallisena valtana. Nämä rutiinit ja tottumukset asettavat toimijat tiettyihin suhteisiin keskenään. Kuneliuksen kuvaamaa piiloista ja toiminnallista valtaa voidaan

tutkia esimerkiksi tarkastelemalla, miten eri sukupolvia edustavat toimittajat ovat suhteissa päättäjiin ja asiantuntijoihin. (Emt., 30.)

Uutissosiologi Gaye Tuchman kirjoittaa klassikon aseman saaneessa teoksessaan *Making News* (1978) uutisten olevan sosiaalinen rakennelma, jota tuottaessaan toimittajat nojautuvat institutionaalsiin käytäntöihin ja työn tekemisen prosesseihin. Uutistuotantoon kuuluu erilaisia komentoketjuja, jotka ovat alueellisia, institutionaalisia ja aihekohtaisia. Jutut sekä ylläpitävät että uusintavat institutionaalisia rakenteita. (Emt., 210–211.) Ajatusta voi havainnollistaa esimerkiksi maakuntalehden aluetoimittajasta, joka seuraa tietyn kunnan tai muutaman kunnan tapahtumia muita toimittajia tarkemmin ja hoitaa alueen uutisointia maakuntalehdelle. Jos toimituksesta tulee pyyntö tehdä tietystä aiheesta juttu alueella, tämän komentoketjun toisessa päässä on aluetoimittaja. Toimitustyön rutinoitumista on mahdollista lähestyä työprosessin rutinoituneiden vaiheiden kautta. Möra (1996) jakaa mediarutiinit määrittely-, keruu- ja esitysrutiineihin. Tuchman (1978) ja Kunelius (2003) eivät hyödynnä samoja tyypittelyjä, mutta käyvät heidän tutkimuksiaan Möran huomioiden taustana, täydentäjänä ja vahvistajana. Rentolan (1983, 59) havaintojen mukaan journalistisen työprosessin ideaalityyppi tiivistyy ideavaiheeksi, lähdevaiheeksi ja esitysvaiheeksi. Tämä vahvistaa tulkintoja työprosessin rutiineista.

Määrittelyrutiinit ovat tapoja, joilla toimittaja erottaa toisistaan uutiset ja ei-uutiset toisistaan uutiskriteerien avulla. Esimerkiksi ilmiön epätavallisuus, ajankohtaisuus tai läheisyys nostaa aiheita uutisiksi. (Möra 1996, 106.) Tuchmanin (1978) mukaan toimittaja käyttää uutistilanteisiin reagoimisessa apunaan valmiita uutisten tyypittelyjä, joiden avulla toimitus pystyy ennakoimaan tulevaa uutistuotantoa. Tyypittelyt perustuvat toimittajien aiempiin kokemuksiin vastaavista tilanteista. (Tuchman 1978, 47–63.)

Keruurutiinit ovat journalistisen tiedonhankinnan käytäntöjä, joita tarvitaan jotta päivittäiset sivut ja uutislähetykset saataisiin täytettyä (Möra 1996, 107–111). Arkikielisesti voidaan sanoa, että keruurutiinit ovat tottumuksia siitä, mistä mikäkin tieto saadaan. Tuchman (1978, 68) muotoilee vastaavan asian toteamalla, että pystyäkseen tuottamaan uutisia toimittajan on tunnettava lähteensä. Rentolan (1983, 32) mukaan uutisten nopea tuotanto vaatii toimittajan ja lähteen välille syntyneitä pysyvää suhdetta.

Arkikokemukseni mukaan tiettyjen henkilöiden tuntemista tärkeämpää toimittajalle on instituutioiden organisaatorakenteiden tunteminen, jotta uutistuotanto on mahdollisimman nopeaa. Pysyvien yhteiskunnallisten instituutioiden organisaatorakenteissa on usein nimetyt asiantuntijat tiettyjä asiakokonaisuuksia varten. Esimerkiksi onnettomuusutisoinnissa jutun lähteenä on

todennäköisesti työvuorossa oleva palopäällikkö tai poliisi. Toimittajan ei siis tarvitse tuntea palopäällikköä henkilökohtaisesti vaan hänen tulee osata tavoitella oikeaa henkilöä pelastuslaitoksen organisaatorakenteesta. Rentola (1983) viittaa tähän samaan kirjoittaessaan, että tapahtuma- ja lähdetyyppien on vastattava toisiaan. Lähdevaiheessa on myös erotettava toisistaan ne, jotka kykenevät kertomaan tosiasioita ja ne, jotka esittävät arvostuksia. (Emt., 33.)

Esitystaparutiineissa on kyse jutun muoto- ja rakennesäännöistä. Esimerkiksi uutisen perusrakenteessa uusi tai tärkeä asia kerrotaan ensin. Toisena esimerkkinä kerronnan rutiinista ovat sitaattit, joiden avulla toimittaja siirtää tulkinnan asiasta haastatellun henkilön sanomaksi. (Mörä 1996, 111–113.) Kuneliuksen (2003) mukaan yksittäisissä uutisissa toistuvat uutisen vakiintuneet lajityyppiset piirteet, kuten tietynlainen rakenne ja sitaattien käytötapa. Uutinen on Kuneliuksen (emt., 228) mukaan yksi yhteiskunnan diskursseista, jotka

ovat historiallisia kielenkäyttötapoja, jotka mieltävät maailman tietystä näkökulmasta käsin, jotka rajaavat osallistujien puheoikeuksia, ohjaavat ihmisten toimintaa ja luovat sosiaalista todellisuutta määrittämällä sitä, mikä on totta.

Uutista on luonnehdittu myös esityksen esitykseksi, joka usein käsittelee ja tuo esiin muiden yhteiskunnallisten toimijoiden kuvaa ympäröivästä todellisuudesta (Kunelius 2003, 226–230).

Toisteisuus ja rutiininomaisuus nopeuttavat uutistystötä, mutta totutuilla käytännöillä on kääntöpuolensa. Tuchmanin (1978) mukaan esimerkiksi uutiskehykseen sopimattomia tapahtumia ei välttämättä tunnisteta uutisiksi. Uutinen on yksi tapa ymmärtää sosiaalista todellisuutta, ja käsitykset uutisista ja työprosessista vahvistavat yhteiskunnan pysyvää tilaa eli *status quota*. Tästä syystä on Tuchmanin mielestä tärkeää ymmärtää ja tuntea uutiskriteereitä ja -käytäntöjä. (Tuchman 1978, 215–216.)

Mörä (1996) puolestaan huomauttaa rutiinien voivan aiheuttaa vinoutumista¹⁹ eli tiettyjen piirteiden korostumista jutuissa joidenkin muiden piirteiden kustannuksella. Pahimmillaan rutiinit alkavat määritellä juttuja esimerkiksi antamalla lähteille mahdollisuuden vaikuttaa viestimen sisältöön. Rutinoituminen johtaa helposti myös sisältöjen samankaltaistumiseen. (Mörä 1996, 113–115.)

Joskus journalismissa tehdään "korjausliikkeitä" tai päätöksiä toimia omien rutiinien vastaisesti. Kunelius (2010) nostaa esiin hoitajien palkkakiistan, jonka yhteydessä media hänen mukaansa osittain poikkesi omista tottumuksistaan. Kuneliuksen mukaan media kampanjoi palkkakiistan aikana voimakkaasti hoitajien puolesta ja normaalirutiineista poiketen "haastoi" päätöksentekijöitä.

¹⁹ Mörä myös toteaa "sisällön vinoutumisen" olevan hankala käsite, koska siihen kuuluu oletus "oikeasta" tavasta tai näkökulmasta (Mörä 1996, 113).

(Kunelius 2010, 31–32.) Mielestäni on tärkeää kuitenkin muistaa, että myös Kuneliuksen kuvaamat muutokset voivat erityisesti toistuessaan aiheuttaa tiedonvälitykseen Mörän (1996) kuvaamaa vinoutumista.

Kunelius (2003, 231) myös kannustaa journalismissa kritisoimaan vallitsevia diskursseja, jotta niiden ulkopuolelle jäävät asiat tulevat näkyviin. Jos journalismissa valotetaan asioita tietoisesti erilaisista näkökulmista ja lähteitä käytetään monipuolisesti, uskon sen uudistavan ja "torjuvan" journalismissa tiettyjen piirteiden korostumista muiden kustannuksella.

3.4 Journalistinen työ ja sen tekijät muutoksessa

Journalismin murros ja media- ja viestintäteknologian kehittyminen vaikuttavat kaikkeen toimitustyöskentelyyn. Tässä alaluvussa valotan media- ja viestintäteknologian kehittymisen vaikutuksia perinteisiin journalistisiin työskentelytapoihin ja eri työvaiheisiin käytettyyn aikaan.

Kaarina Nikusen (2011) muutaman vuoden takaisen haastattelututkimuksen perusteella journalismin murros on lisännyt toimittajien kiirettä. Toimittajien oman kokemuksen mukaan monitekeminen pakottaa heidät versioimaan juttuja yksittäisen jutun perusteellisen työstämisen sijaan. Heillä ei ole oman kokemuksen mukaan tarpeeksi aikaa perehtyä uutisaiheisiin, miettiä vaihtoehtoisia näkökulmia tai ideoida omia juttuaiheita. (Nikunen 2011, 85.) Lisäksi riippuvaisuutta tiedotteista ja kiireen aiheuttamaa mahdottomuutta miettiä omia näkökulmia aiheisiin pidettiin laadun pahimpana uhkana (emt., 88). Myös tiedottajat kokivat toimittajien perehtyneisyyden aiheisiin olevan heikkoa kiireen vuoksi (emt., 96).

Myös Jyrki Jyrkiäisen aiemmassa selvityksessä aikataulupaineet, kiire ja stressi koettiin yleisimmin työn suurimmaksi ongelmaksi, joka yhdistettiin usein huoleen journalistisen työn laadusta (Jyrkiäinen 2008, 36). Työtahdin kuvailtiin rankistuneen ja uutistyön muuttuneen jopa liukuhihnatyöksi, jossa toimittajat pelkäsivät heidän ammattitaitonsa jäävän hyödyntämättä (emt. 2008, 84).

Työtahdin kiristymisen voi olettaa vähentävän myös taustatyöskentelyyn käytettävää aikaa. Jyrkiäisen kyselytutkimuksen tulokset ovat tältä kannalta vaikeasti tulkittavia ja ristiriitaisia: Vuonna 2006 ideoinnille ja suunnittelulle oli 31 prosentin mielestä vähemmän ja 40 prosentin mielestä enemmän aikaa kuin ennen (Jyrkiäinen 2008, 48). Lähes yhtä moni vastanneista kuitenkin koki työprosessin ensimmäisille vaiheille olevan enemmän aiempaa enemmän kuin aiempaa vähemmän aikaa. Toimittajat kokivat työn vaatimusten kasvaneen muun muassa uutisten ja

skuuppien löytämisessä, ja yhden jutun tekemiseen käytetyn ajan vähentyneen aiemmasta. (Emt. 2008, 55, 59.)

Jyrkiäisen ja Nikusen tulosten erot herättävät kysymyksiä. Jyrkiäisen selvityksessä toimittajat kokivat saavansa aiempaa enemmän aikaa työprosessin ensimmäisiin vaiheisiin kuten ideointiin ja suunnitteluun, kun taas Nikusen haastattelututkimuksessa aiheisiin perehtymisen koettiin jäävän heikoksi. Yksi selittävä tekijä voi olla eri medioihin tehty juttujen versiointi. Versiointi eri julkaisuvälineisiin ei ole läheskään aina tiedollista taustatyöskentelyä aiheen hyväksi, mutta vie arkikokemukseni perusteella aikaa työskentelyn kaikissa vaiheissa. On myös mahdollista, että kokemukset toimitustyöstä ovat muuttuneet tutkimusajankohtien välillä: Jyrkiäinen teki oman kyselytutkimuksensa vuonna 2006, jolloin journalismin näkymät eivät olleet yhtä synkät kuin Nikusen tutkimusajankohtana 2009–2010.

Molemmissa tutkimuksissa näkyviin nousee kuitenkin toimittajien halu tehdä taustatyötä ja pohtia aiheisiin sopivia näkökulmia. Nikusen (2011) tutkimuksen mukaan toimittajat ovat yksimielisiä siitä, että tulevaisuudessa tarvitaan laatujournalismia, mutta samaan toimituksessa tehdään ratkaisuja, joiden seurauksena kiire lisääntyy, uutistyö pirstaloituu ja aika syvenytä aiheisiin vähenee. (Nikunen 2011, 112.)

Median murroksen yhteydessä on keskusteltu paljon freelance-journalismista. Kahden toimittajan, Anni Lintulan ja Meri Valkaman (2009) *Nuoren toimittajan eloonjäämisoppaassa* ohjeistetaan, että ennen idean tarjoamista vapaan toimittajan syytä tutustua lehteen ja miettiä jutun näkökulmaa sekä rakennetta. Jutulla on oltava uudenlainen näkökulma. (Lintula & Valkama 2009, 140–141.) Uuden näkökulman tarjoaminen asiakastoimitukselle on kuitenkin mahdotonta ilman aihepiirin tuntemista tai siihen tutustumista.

Vaikka freelancer-toimittajuus on yleistä, toimittajan työ on muuttunut ajan kuluessa yksinäisestä puurtamisesta yhä enemmän tiimitekemiseksi. Esimerkiksi vielä uutissosiologi Tuchmanin (1978) kuvauksessa televisiouutisten toimitustyöstä toimittajat suojelivat lähteitään mustasukkaisesti. Tuntemalla riittävästi mahdollisia lähteitä toimittaja maksimoi kykynsä tehdä päivittäin uusia uutisia. Toimitusorganisaatiossa lähteiden tuntemus vaikutti toimittajien hierarkiaan eli monipuoliset lähteet nostivat yksittäisen toimittajan statusta ja mahdollistivat pääsyn toimituksen omaan sisäpiiriin. Vaikka toimittajat olivat osa toimitusorganisaatiota, he esiintyivät itsenäisinä ammattilaisina ollessaan yhteydessä lähteisiinsä. Toimittajat eivät välttämättä esitelleet lähteitään kollegoilleen ja saattoivat mustasukkaisesti suojella niitä ja omia erikoisalojaan kollegoiltaan. (Emt., 68–78.) Näin siis 1970-luvulla.

Nykyisin ajat ovat toimituksissa toiset. Oman arkikokemukseni perusteella kerättyä tietoa annetaan toimituksessa kollegalle pyydettyä tai aihepiiriin tullessa puheeksi. Tietoa jaetaan suullisesti tai sähköisinä ja paperisina dokumentteina. Lisäksi nykyinen tietotekniikka ja pilvipalveluiden käyttö mahdollistavat tiedostojen reaaliaikaisen jakamisen ja juttujen työstämisen yhdessä kollegojen kanssa riippumatta työntekijöiden fyysisestä etäisyydestä. Deuzen (2007, 69) mukaan mediayritykset luottavat yhä enemmän järjestelmiin, joilla hallinnoidaan mediasisältöjä. Erilaiset sisällönhallintaohjelmat ja -ohjelmistot nopeuttavat luovaa prosessia ja tekevät mahdolliseksi aiempaa useampien eri taitojen hallinnan (emt., 73).

Monikanavaisuus on suomalaistutkimusten mukaan lisännyt media-alan eri ammattilaisten yhteistyötä (Helle 2011, 163; Jyrkiäinen 2008, 9–11), ja toimittajat ovat kyselytutkimuksen perusteella kokeneet aiemmin identiteettiin tiukasti kuuluneen individualismin väistyneen toimituksista (Jyrkiäinen 2008, 80). Lisäksi työryhmiä muodostetaan aiempaa useammin tiettyjen julkaisujen ympärille tai töitä tehdään alihankintana esimerkiksi freelance-työnä (Deuze 2007, 66).

Mediateknologioista internet on mullistanut journalistista työtä todennäköisesti eniten viimeisten vuosikymmenten aikana. Deuzen (2007, 63) mukaan yksi media-alan työn erityispiirre on se, että teknologia ja monenlainen tiedonhallinta vaikuttavat laaja-alaisesti työn prosesseihin. Hänen mukaansa mediateollisuus on myös keskeisessä osassa uusien tieto- ja viestintäteknologioiden kehittämisessä (emt., 68).

Internetin vaikutusten monipuolistumista tiedonhankintaan 1980-luvulta 1990-luvun loppupuolelle kuvataan osuvasti Jean Wardin ja Kathleen A. Hansenin (1997) joukkoviestinnän tiedonhankintastrategioista kertovan kirjan johdantoluvussa:

Kirjamme kesällä 1985 kirjoitetussa ensimmäisessä painoksessa kirjan hakemistossa ei esimerkiksi ollut lainkaan viittausta internetiin; vuonna 1991 kirjoitetussa toisessa painoksessa hakemistossa oli viite internetiin; tässä kolmannessa painoksessa, joka on kirjoitettu kesällä 1995, internetistä on esimerkkejä jokaisessa kappaleessa.
(Ward & Hansen 1997, 9–10)²⁰

Kuulun toimittajasukupolveen, joka on aina jutuntekoa aloittaessaan ensimmäisenä "googlettanut" aamupalaverissa annetun aiheen. Minulle internetin käyttäminen sekä tiedonhankintaan että journalismin julkaisemiseen on itsestäänselvyys ja rutiini, jota edeltävää aikaa on vaikea edes kuvitella. Hetki ennen uutta vuosituhatta Ari Heinonen (1999, 9) kirjoitti varovasti internetin saattavan olla osa toimittajan työtä jo ideointivaiheessa, kun toimittaja voi "surffailla" verkossa. Tämän päivän journalistin työtä katsoessa Heinosen huomio nettisurffailusta ilmentää hellyttävästi

²⁰ Oma suomennos.

aikaansa ja havainnollistaa teknologisen kehityksen hurjaa vauhtia. Nykyisin päämäärätöntä internetin selailua tarkoittava surfailla-verbi on pudonnut pois arkikielestä, koska taskussa kulkeva internet on elimellinen osa kaikkea ammatillista ja arkista elämää. Teknologinen muutos on ollut hengästyttävän nopeaa.

Internet on tiedonhankinnan muokkaamisen lisäksi kiihdyttänyt medioiden konvergenssia, jolla on oma vaikutuksensa toimitustyöskentelyyn. Kuutti (2012) kirjoittaa, että mediakonvergenssilla tarkoitetaan eri mediatyyppien lähentymistä ja sulautumista toisiinsa. Multimediatuotteet, joissa yhdistetään useita eri julkaisumuotoja ovat journalismin sisällöllistä konvergenssia. Esimerkiksi sekä televisio- että radiojournalismia pystytään tekemään yhdelle verkkosivustolle, jolloin käyttäjä ei tarvitse useita päätelaitteita. (Kuutti 2012, 89.) Mediatilouden konvergenssi puolestaan tarkoittaa medioiden omistuksen keskittymistä, josta on seurannut journalismin sisällöllisiä muutoksia (emt., 116). Samoilla linjoilla on Deuze (2007, 74), joka kirjoittaa ettei konvergenssissa ole kyse ainoastaan teknologioiden muutoksesta, vaan sillä on myös kulttuurisia vaikutuksia: konvergenssi muun muassa hämärtää tuotannon ja kulutuksen välistä rajaa. Konvergenssi on toisin sanoen muuttanut niin medioiden ansaintalogiikkaa, toimituksia, toimittajia kuin journalismia käytäntönä.

Siirtyminen monomediajulkaisusta multimediaan on tarkoittanut useissa toimituksissa työn järjestelemistä uudelleen. Toimitusten hierarkiat ja työroolit ovat muuttuneet aiempaa epäselvemmiksi ja hyödynnettävä teknologia on vaihdettu. Tästä on seurannut edelleen uusia määritelmiä media-alan työnkuviin ja vaatimuksia osaamistarpeisiin. Myös toimitusten rutiinit ja julkaisuaikataulut ovat muuttuneet. (Paulussen, Geens & Vandenbrande 2011, 8–14.) Deuzen (2007, 73) mukaan uudet teknologiat pakottavat ihmisiä opettelemaan uusia taitoja ja luopumaan vanhoista työskentelytavoista.

Toimittajien työnkuvassa muutos on näkynyt moniosaamisen vaatimuksina. Yhdessä työvuorossa sama toimittaja saattaa tehdä televisiouutisen, radioreportaasin, radiouutisen ja verkkouutisen. Konvergenssin seurauksena lehtikuvaajien on pitänyt opetella tekemään videoita, ja kirjoittavien toimittajien on hallittava nauhoittaminen sekä mahdollisesti datan käsittely tietokoneohjelmilla (Robinson 2011, 37). Kriitikoiden mielestä toimittajan monimEDIATEKEMINEN nakertaa tiedonhankintaa ja tiedon analyysia, jos sama ihminen versioi juttua eri julkaisukanaviin ja mahdollisesti vielä keskustelelee yleisön kanssa sosiaalisen median välityksellä (Helle 2011, 166).

Tiedonhankinnassaan toimittajat korostavat nopeutta (mm. Campbell 1997, 60; Haasio ja Savolainen 2004, 97). Tämän vuoksi on helppo päätellä, että toimittajat ovat omaksuneet internetin tiedonhankintatyökalukseen tehokkaasti. Varjopuolena yhä ruuhkaisemmalla tiedon valtatiellä on vaikeus erottaa toisistaan tosiasiat ja virheellinen tieto. Lisäksi ihmiset pystyvät itse jäljittämään ja

arvioimaan toimittajien tiedonhankinnan keinoja ja juttujen sisältöä aiempaa paremmin (Helle 2011, 166). Vanhat kunnon uutisankat eivät enää lennä pitkälle, jos yleisö on valppaana.

Internet on niin elimellinen osa journalistin työtä, että sen erittelemisen edes rajatusta tiedonhankinnan näkökulmasta on vaikeaa. Tiedonhankinnan ja julkaisukanavan lisäksi internet on osa journalistien yhteydenpitoa kotitoimitukseen, luo sosiaalisen median avulla kanavan olla yhteydessä yleisöön ja antaa mahdollisuuden hallita ja jakaa esimerkiksi hankittua tietoa työryhmän kesken pilvipalveluiden avulla.

Vielä ennen vuosituhannen vaihdetta Nicholas työryhmineen (Nicholas ym. 2000) onnistui taltioimaan tuon ajan toimittajan tiedonhankintaa internetistä. Suosituimpia toimittajien internet-lähteitä olivat verkkolehdet ja organisaatioiden viralliset verkkosivut. Internetistä etsittiin tai sieltä tarkistettiin mieluummin tarkkaa tietoa kuin selailtiin sivustoja päämäärättömästi. Toimittajat kertoivat myös etsivänsä internetistä tietoa oudoista tai marginaalisista aiheista kuten kulteista, koska vastaavan tiedon saaminen muista lähteistä oli vaikeaa. (Nicholas, ym. 2000, 104–106.) Internetin kehityksen näkökulmasta tutkimuksen valmistumisesta on ikuisuus, ja internetin käyttö tiedon valtatiehenä on sekä lisääntynyt että moninaistunut huimasti 16 vuodessa.

Tästä huolimatta internetin käytöllä on edelleen rajoitteita, kun tarvittu tieto on hyvin yksityiskohtaista tai alueellista. Alueellisten medioiden tiedonlähteet kuten paikallinen ja alueellinen julkishallinto tai paikalliset yritykset ja järjestöt saattavat olla vähemmän läsnä verkossa kuin kansalliset tai kansainväliset lähteet (Heinonen 1999, 15–16). Tilanne on silti ainakin osittain muuttunut myös tältä osin, sillä esimerkiksi Suomessa pienienkin kuntien kunnanvaltuustojen ja -hallitusten esityslistat ovat lähes poikkeuksetta nähtävillä kunnan verkkosivuilla.

Joissakin tilanteissa internetistä ja verkon sosiaalisesta mediasta löytyy myös yksityiskohtaisempaa tietoa kuin mistään muualta: hyperpaikalliset tiedot ja uutisvinkit tulevat usein vastaan sosiaalisen median alustoilla, joilla ihmiset keskustelevalle paljon oman välittömän elinpiirinsä asioista kuten naapurustossa kiertävistä kaupustelijoista, lähikaupan hyvästä palvelusta tai varastetuista polkupyöristä. Yhteisöpalvelu Facebookia on toimittajien keskuudessa pidetty hyödyllisenä verkostoitumisessa ja juttujen ideoinnissa (Nikunen 2011, 74).

3.5 Journalistinen tiedonhankinta ja sen tutkimus

Seuraavaksi valotan tiedonhankintatutkimusta, joka on yksi informaatiotutkimuksen keskeisimmistä osa-alueista. Pieni vierailu journalismin tutkimuksen ulkopuolelle on tarpeellista, sillä

tiedonhankintatutkimuksen tapaan keskityn tutkielmassani tarkastelemaan tiedontarpeita, tiedonhankintaa ja tiedonkäyttöä (Haasio ja Savolainen 2004, 7–11). Tiedonhankintatutkimus keskittyy esimerkiksi syihin, joiden perusteella yksilöt valitsevat tiedonlähteitä tai -kanavia ja hyödyntävät niitä (Savolainen 2002, 75).

Tiedontarpeita, -hankintaa ja hankitun tiedon käyttöä voidaan tarkastella muun muassa tekemällä jako ammatillisiin ja ei-ammattillisiin tiedontarpeisiin, tiedonhankintaan ja hankitun tiedon käyttöön (Savolainen 2002, 77–78). Suuri osa tutkimuksista on keskittynyt korkeasti koulutettujen ammattiryhmien tiedonhankinnan tutkintaan (Haasio & Savolainen 2004, 165). Tässä tutkielmassa minua kiinnostavat, tietojen hankinta ja hankitun tiedon käyttö ammatillisesta näkökulmasta. Tiedonhankinta on keskeinen ja usein aikaavievin vaihe journalistisessa työprosessissa (Haasio & Savolainen 2004, 165), ja toimittajat ovatkin olleet ammatillisessa tiedonhankintatutkimuksessa suosittu kohderyhmä (emt., 96). Toimittajan tiedonhankinta alkaa usein jo ideointivaiheessa ja siihen voi kuulua muun muassa tiedon ja sopivien haastateltavien etsintää, haastattelua ja havainnointia. Nykyisin toimittaja voi joissakin tapauksissa myös lajitella ja käsitellä tietoa esimerkiksi datajournalistisin työkaluin.

Leckien ja Pettigrew'n (1997) ammatillisen tiedonhankinnan tutkimuksen lähtökohtana ovat ammattilaisten erilaiset roolit tiedonhakijoina. Roolien lisäksi tarkkarajaisemmat tehtävät ja tiedontarpeen yksityiskohtaiset piirteet vaikuttavat ihmisen ammatilliseen tiedonhankintaan. Tiedonhankintaan vaikuttavat käytössä olevat lähteet sekä tiedonhakijan lähtötiedot aiheesta. Lopputuloksena tiedonhakija saavuttaa tavoitteensa tai kehittää uuden palvelun tai tuotteen. (Emt., 99–110.)

Leckien ja Pettigrew'n (1997) tutkimuksessa otetaan huomioon palautteen vaikutus tiedonhankintaan. Jos ammatillisen tiedon etsijä huomaa hankkimansa tiedon puutteelliseksi, tiedonhankinta voi toistua uudella tiedonhankintakierroksella, jonka avulla tarkennetaan aiempia tietoja. Palautteen synnyttämä uusi kierros osoittaa, että tiedonhankinta ei ole yksisuuntaisesti etenevä tapahtuma. Hankittu tieto voi myös yllättäen hyödyttää aivan toisessa työroolissa olevaa henkilöä kuin tiedonhankintaa aloitettaessa oli ajateltu. (Leckie & Pettigrew 1997, 103.)

Toimittajien tiedonhankintaa on tutkittu erityisesti hankkimalla tietoa toimittajien päivittäisistä rutiineista esimerkiksi haastatteluin ja kyselyin (Attfield ja Dowell 2003; Campbell 1997; Ginman 1983). Aiheesta on tehty myös useita opinnäytetöitä suomalaisen informaatiotutkimuksen kentällä (mm. Hoikkala 2014; Juntunen 2013; Selkälä 2006).

Yksi laajimmista toimittajien tiedonhankintaa käsittelevistä tutkimuksista Suomessa on Mariam Ginmanin (1983) väitöskirja runsaan kolmen vuosikymmenen takaa. Tutkimus perustuu yhteensä 230 haastatteluun, joista 16 tehtiin toimittajien syvähaastatteluina. Syvähaastattelujen perusteella Ginman laati kyselylomakkeen 214 määrällistä haastattelua varten. Haastateltavat olivat toimittajia ruotsinkielisistä sanomalehdistä Suomessa ja Ruotsissa. (Emt., 19–22.)

Ginmanin (1983) tutkimuksen perusteella toimittajien käyttämät lähteet voidaan jakaa neljään ryhmään seuraavasti: 1) Henkilöt, jotka ovat vastuussa tapahtumista tai liittyvät niihin, 2) kirjallinen materiaali, jota edellä mainitut henkilöt tuottavat tai joihin materiaali liittyy, 3) toimittajien tuottamat tekstit, kuten lehtitekstit ja arkistomateriaalit, sekä 4) käsikirjat ja hakuteokset (emt., 128). Ginmanin malli on nähdäkseni edelleen ajankohtainen ja jäsentää hyvin toimittajan tietolähteitä. Pääpiirteittäin Ginmanin tutkimustulokset ovat edelleen päteviä, mutta malli vaatisi päivityksen internet-aikakauteen.

Kuten toin aiemmin esiin, Jaakkolan (2013) journalismin oppikirjassa toimittajan tiedonlähteet jaetaan karkeammin suullisiin, kirjallisiin ja empiirisiin lähteisiin. Suulliset lähteet voivat olla asiantuntijalähteitä ja tavallisia ihmisiä. Kirjallista tietoa toimittaja saa esimerkiksi tiedotteista, verkkosivuilta, tilastoista tai raporteista. Empiirinen tieto perustuu toimittajan omiin havaintoihin, joita hän tekee esimerkiksi ollessaan paikalla, kun jotakin tapahtuu. (Emt., 83–84.)

Tässä tutkielmassa käytän tietolähteiden analyysissä Wardin ja Hansenin (1997) mallinnusta joukkoviestinnän tiedonhankinnasta. Myös muiden journalistin tietolähteiden mallinnusten tunteminen on kuitenkin tärkeää, koska tiedonhankintaprosessia voi jäsentää useammalla kuin yhdellä tavalla.

Samaa aihepiiriä ja erityisesti sanomalehtitoimittajien tiedonhankintaa on tutkittu viime vuosina myös informaatiotutkimuksen pro gradu -tutkielmissa (mm. Juntunen 2013; Selkälä 2006). Selkälä (2006) tarkasteli informaatiotutkimuksen pro gradu -tutkielmassaan toimittajien tiedontarvetta ja tiedonhankintaa osana jutunkirjoitusprosessia. Tutkimustaan varten hän haastatteli 14 Aamulehden toimittajaa, ja havaitsi, että haastattelut ovat toimittajan työssä käytetyn aineiston hankinnassa keskeisiä. Tiedonhankintaa pidettiin oman työn perustana. (Selkälä 2006.) Juntunen (2013) puolestaan tutki Iisalmen Sanomien tiedonhankintaa. Myös hänen havaintonsa tukevat aiemmissa tutkimuksissa tehtyä havaintoa, että tiedonhankinta koetaan toimittajan työn keskeisimmäksi ja aikaa vievimmäksi vaiheeksi (esim. Haasio & Savolainen 2004, 165).

Oman tutkimusaiheeni kannalta on harmillista, että aiemmat tutkimukset keskittyvät pitkälti niin sanotun praktisen tiedon hankinnan tutkimiseen. Siinä on kyse yksittäisen ongelman tai tietyn

työtehtävän suorittamisesta (Savolainen 2002, 78). Toimittajien tapauksessa suoritettu työtehtävä ymmäretään usein julkaistavana juttuna, ja tutkimuksissa on usein pyritty kuvailemaan tähän näkyvään lopputulokseen tähtäävää tiedonhankintaa. Toimittajan työssä tarvitaan myös orientoivan tiedon hankintaan. Praktiseen tietoon verrattuna orientoiva tieto palvelee pitemmän aikavälin tarpeita, ja siinä voi olla kyse esimerkiksi yleisestä yhteiskunnan seuraamisesta kuten iltakymmenen uutisten päivittäisestä katsomisesta (Savolainen 2002, 78).

Oman tutkimukseni tutkimukseni kohde hahmottuu mielekkäästi sekä orientoivaksi että praktiseksi tiedonhankinnaksi. Uusi Inari -työryhmän tiedonhankinta palveli pidemmän aikavälin tarpeita, mutta tähtäsi samalla yhden suuren ja selvärajaisen työtehtävän suorittamiseen. Nämä kaksi tiedonhankinnan tarkoitusta limittyivät Uuden Inarin taustatyöskentelyssä koko ajan. Simon Attfield ja John Dowell (2003, 195) toteavatkin toimittajan etsivän tietoa yhtä aikaa useisiin eri tarkoituksiin: sama tieto päättyy sekä toimittajalla sillä hetkellä työn alla olevaan juttuun että toimittajan taustatietoihin ja ymmärrykseen vastaisuuden varalle.

Tähänastisten tutkimusten perusteella toimittajan päivittäistä tiedonhankintaa leimaavat vähimmän vaivan ja nopeuden periaatteet (mm. Campbell 1997, 60; Haasio ja Savolainen 2004, 97).

Uutistyöskentelyssä nopea rytmi rajoittaa toimittajan ajankäyttöä, eikä ainakaan uutistyyössä paljon aikaa vieviin tiedonhakuihin ole mahdollisuutta (Campbell 1997, 60).

3.6 Tiedonhankinta päivittäisessä toimitustyössä

Seuraavaksi yhdistän aiemmat huomioni journalistisesta työprosessista ja tiedonhankinnasta toimittajien päivittäistä tiedonhankintaa koskevan tutkimuksen tuloksiin. Hyödynnän Simon Attfield ja John Dowell (2003) verrattain tuoretta ja selvärakenteista tutkimusta, joka perustuu 25 lontoolaisen The Timesin toimittajan haastatteluihin. Haastattelututkimuksessa toimittajia pyydettiin muun muassa kuvailemaan työprosessia ja erityisesti tiedonhankintaansa (ema., 190).

Attfieldin ja Dowellin (2003) kuvaus journalistisesta työprosessista alkaa klassisesti aamukokouksessa. Kokouksen aikana toimittaja sopii työtehtävänsä aiheen, merkkimäärän, jutun valmistumisen määräajan ja näkökulman. Näkökulmaa voidaan kuvailla jutun väitteeksi tai lähtöoletukseksi, joka määrittää jutun tekoprosessia. Tätä työvaihetta Attfield ja Dowell kutsuvat aloittamisen vaiheeksi. (Ema., 192)

Näkökulman valinnan jälkeen toimittajan on selvitettävä sen paikkansapitävyys, erityisyys ja uutisarvo eli aloitettava käytännön valmistautuminen jutuntekoon (Attfield & Dowell 2003, 200).

Onko samasta aiheesta kirjoitettu aiemmin? Milloin ja miten? Ensimmäiset rajaukset voivat olla työskentelyssä lähinnä suuntaa-antavia. Näkökulman valinnassa voivat vaikuttaa muun muassa toimittajan tietämys aiheesta, aiemmin julkaistut uutiset ja artikkelit sekä toimituksen mahdollinen poliittinen agenda. Ensimmäinen työvaihe on usein aihepiiristä kirjoitettujen aiempien uutisten ja muun tiedon selaamista, jossa varmistetaan valitun näkökulman uutuus. (Attfield & Dowell 2003, 192–193) Valmistautumisvaihe on tärkeä toimittajan tietämyksen kehittämisessä, sillä hyvillä pohjatiedoilla tiedonhankinta ja tulkinta helpottuvat (ema., 201). Yhdellä tiedonhankinnalla voi näin ollen olla useita eri tehtäviä toimittajan työprosessissa sekä työskentelyssä pidemmällä aikavälillä.

Oman kokemukseni perusteella näkökulman varmistaminen tapahtuu usein samaan aikaan tietolähteiden ja tiedonhankinnan keinojen selvittämisen kanssa (Attfield & Dowell 2003, 196). Valmistautumisvaiheessa toimittaja saattaa etsiä sopivia asiantuntijahaastateltavia tai selata aihepiiriin liittyviä verkkosivustoja ottamatta tietoja vielä erityisemmin talteen juttua varten. Häntä ohjaa koko ajan aluksi asetettu näkökulma, joka rajaa tiedonhankinnan tarvetta.

Toimittaja saattaa kuitenkin vaihtaa jutun näkökulmaa myöhemmin tiedonhankinnan edetessä, jos aiheesta ei esimerkiksi ole uutisarvoa tai se ei ole totta. Aiheesta saattaa myös paljastua jotakin uutta, joka on alkuperäistä näkökulmaa mielenkiintoisempaa tai toimitustyön johto saattaa haluta jutulle uuden kärjen. Tietty epävarmuus kuuluu osaksi toimittajan työtä, sillä tehtäväksi annettu juttu voi muuttua näkökulman lisäksi sisällöltään tai kerronnaltaan syystä tai toisesta työn missä tahansa vaiheessa. (Attfield & Dowell 2003, 198–203.)

Varsinaisessa tiedonhankinnan vaiheessa toimittaja hankkii juttuun tarvitsemansa tiedot ulkoisista (external) tai sisäisistä (internal) lähteistä. Ulkoisia lähteitä ovat esimerkiksi arkistot, dokumentit ja haastattelut. Sisäisiä lähteitä taas toimittajan tietämys aiheesta ja kognitiiviset mallit. Attfield ja Dowell (2003) eivät tarkemmin erottele toimittajien mahdollisia tietolähteitä. Toimittajan tietolähteet voidaan jakaa esimerkiksi suullisiin, kirjallisiin ja empirisiin lähteisiin (Jaakkola 2013, 83–85) tai institutionaalisiin, epämuodollisiin ja datatyökaluihin perustuviin lähteisiin (Ward & Hansen 1997).

Attfieldin ja Dowellin (2003) haastatteluissa toimittajat kertoivat poimivansa tietoja joko suoraan juttuunsa tai erillisiin tekstitiedostoihin. Tiedostoihin saatettiin merkitä tärkeitä tietoja, jotta ne löytyisivät helpommin jutun kirjoittamisen vaiheessa. (Ema., 196–197.) Tutkimus kuvaa oman kokemukseni perusteella hyvin toimittajan tiedonhankintaprosessin kulkua. Vaikka Attfield ja Dowell tutkivat sanomalehtitoimittajia, mallia voi nähdäkseni soveltaa myös muihin julkaisuvälineisiin. Lisäksi Attfieldin ja Dowellin haastateltavista valtaosa oli kotimaan

uutistoimittajia (19/25), mutta samat tiedonhankinnan vaiheet toistuvat oman kokemuksen mukaan myös muissa toimitustehtävissä.

3.7 Katveeseen jäänyt journalistinen taustatyöskentely

En onnistunut löytämään tutkimuksia, jotka käsittelisivät journalistista taustatyöskentelyä samasta näkökulmasta, joka kiinnostaa itseäni tässä tutkielmassa. Alan suomenkielisiä oppikirjoja voisi kritisoida siitä, että niissä ei juuri kiinnitetä huomiota journalistiseen taustatyöskentelyyn. Jorma Miettinen (1988) sivuaa aihetta kirjoittaessaan ammatillisesta kouliintumisesta. Miettisen mukaan journalistiseen työhön valmistautuva ihminen tarvitsee tietoja yhteiskunnasta, omasta välineestään ja vastaanottajistaan. Yhteiskunnan tuntemus tarkoittaa esimerkiksi eri instituutioiden, organisaatioiden ja laitosten tehtävien ja toiminnan tuntemista sekä yhteiskunnallisten tapahtumien ja keskustelujen seuraamista. Välineen tunteminen on muun muassa niiden ilmaisukeinojen tuntemista, mutta myös toimituspolitiikan ja yksittäisen median arvojen ja tavoitteiden tuntemusta. Vastaanottajien eli yleisön tunteminen on tärkeää, jotta toimittaja tietää esimerkiksi mitä asioita ihmiset pitävät merkittävänä tai mielenkiintoisina. (Emt., 34–50.) Miettisen kuvaus kouliintumisesta on hyvin yleisluontoinen ja koskee esimerkiksi yhteiskunnan osalta koko yhteiskuntajärjestelmän tuntemusta.

Tutkimuskirjallisuuden ulkopuolelta voi nostaa esiin uutistoimisto STT:n syksyllä 2016 uuden palvelun markkinointitekstin, jossa kuvaillaan journalistista taustatyöskentelyä. Uutistoimisto kertoo lanseeraavansa palvelun, jonka käyttäjät saavat uutistoimiston oikeustoimittajien keräämät tiedot rikoksista ja riidoista omaan käyttöönsä. (STT 7.6.2016²¹.)

Rikostoimittaja ja uutispäällikkö Janne Huuskonen (STT 7.6.2016) kuvailee STT:n oikeustoimituksen taustatyöskentelyä lapioinniksi. Oikeustoimituksen sähköpostiin tulee päivittäin yli sata viestiä oikeuslaitoksilta ja esitutkintaviranomaisilta. Toimittajat poimivat sähköposteista kiinnostavimmat tapaukset ja tilaavat poimintojensa perusteella luettavaksi oikeuden pöytäkirjoja. Syytteitä ja tuomioita lukemalla he tutkivat, onko tapauksessa aihetta uutiseen. Lisäksi toimittajat ovat yhteydessä erilaisiin tietolähteisiin pysyäkseen kartalla siitä, mitä rikos- ja oikeusrintamalla tapahtuu. (Ema.)

STT:n esimerkki kertoo, että suoraan yksittäisen jutun toimittamiseen kytkeytymätöntä taustatyötä tehdään osana uutistyötä. Myös valottamani tutkivan journalismin esitutkimuksen vaihe on

²¹ Huuskonen, Janne (7.6.2016) "Rikosuutinen ei synny ilman hyvää taustatyötä". STT:n verkkosivut. Saatavilla: <http://stt.fi/nain-syntyy-rikosuutinen/> [Luettu: 5.11.2016]

esimerkki samansuuntaisesta taustatyöskentelystä. Suoria tutkimuksellisia viitteitä aiheeseen oli erittäin vaikeaa löytää.

3.8 Taustatyöskentely tässä tutkielmassa

Aikaisemman taustatyöskentelyä käsittelevien lähteiden jäädessä vähiin määrittelen journalistisen taustatyöskentelyn oman kokemukseni ja aihetta sivuavan kirjallisuuden perusteella.

Taustatyöskentelyä tehdään usein ennen yksittäisen juttuaiheen päättämistä tai ilman varmuutta jutun julkaisemisesta. Taustatyöskentely on hyvin samankaltaista kuin tutkivan journalismin työprosessiin kuuluva esitutkimuksen vaihe, josta Kuutti (1995) on kirjoittanut.

Tutkielmassani tarkoitan taustatyöskentelyllä niitä toimittajan työn vaihteita, jotka edeltävät juttujen tekemistä. Tällaiset työvaiheet eivät välttämättä aina johda yksittäisen jutun julkaisuun, mikä tekee niiden erittelystä vaikeaa. Tässä tutkielmassa luen taustatyöskentelyksi orientoivan ja osittain praktisen tiedonhankinnan (Savolainen 2002, 78), erilaisiin aihepiireihin tutustumisen, mahdollisten lähteiden etsimisen, verkostoitumisen ja haastattelut. Orientoivan tiedonhankinnan lisäksi taustatyöskentelyssä on myös praktista tiedonhankintaa, jos toimittaja esimerkiksi kohdentaa tietojen hankkimista tiettyihin sovittuihin osakokonaisuuksiin. Omassa tutkimustapauksessani kaikki tiedonhankinta keskittyi Inaria koskevaan tietoon, mutta se jakautui samalla myös pienempiin osakokonaisuuksiin.

4 Tutkimustapauksena Uusi Inari

Tutkielmani ydinproblematiikka kietoutuu paikallisjournalismiin, tiedonhankintaan ja journalistiseen työprosessiin sekä journalistisen työn muutokseen. Kuvailin näitä tutkielmani aiemmissa luvuissa. Journalistisesta työprosessista on tutkittu niukasti työprosessiin kuuluvaa taustatyöskentelyä, joten keskityn seuraavaksi tarkastelemaan empiirisesti Uusi Inari -työryhmän taustatyöskentelyä ennen paikallisverkkolehden julkaisemista.

Tämän luvun aluksi muotoilen empiiriset tutkimuskysymykseni, esittelen tutkimustapaukseni Uuden Inarin ja luonnostelen sitä koskevan sekä kaksivaiheisen analyysin. Avaan myös omaa asemaani tutkijana ja Uusi Inari -työryhmän jäsenenä. Lisäksi esittelen tutkimukselliset työkaluni, jotka ovat yhdysvaltalaisutkijoiden Jean Wardin ja Kathleen A. Hansenin (1997) tiedonhankinnan strateginen malli ja japanilaisten Ikujiro Nonakan ja Hirotaka Takeuchin (1995) uuden tiedon luomisen SECI-malli²².

4.1 Tutkimuskysymykset

Otteeni Uuteen Inariin työni tutkimustapauksena on kuvaileva, ja yleisellä tasolla kysymys, johon haen empiirisellä tarkastelulla vastausta on:

Millaista oli Uusi Inari -työryhmän Inaria koskeva taustatyöskentely?

Tätä tutkimuskysymystä lähestyn edeltävissä luvuissa hahmotellulta perustalta seuraavien alakysymysten avulla:

- 1) Millaisia tietolähteitä Uusi Inari -työryhmä käytti taustatyöskentelyn tiedonhankinnassa?
- 3) Miten Uusi Inari -työryhmä jakoi ja hallitsi hankkimaansa Inaria koskevaa tietoa?
- 2) Millaisia vaiheita Uusi Inari -työryhmän tiedonhankinnassa oli taustatyöskentelyn aikana?

Lähestymistapaani voi luonnehtia kuvailevaksi tapaustutkimukseksi. Tarkasteluun sisältyy myös pieni määrällinen osuus, joka tukee laadullista erittelyä. Tavoitteeni on ennen kaikkea tehdä kuvaus

²² Mallin nimi on lyhenne prosessin neljästä eri vaiheesta, jotka ovat sosialisatio (engl. socialization), ulkoistaminen (engl. externalization), yhdistäminen (engl. combination) ja sisäistäminen (engl. internalization).

Uusi Inari -työryhmän taustatyöskentelystä, mutta sen lisäksi nostan tutkielmani lopuksi esiin pohdintojani journalistisesta taustatyöskentelystä sekä kokoan tekemieni havaintojen pohjalta vinkkejä tuleville työryhmille vastaavan taustatyöskentelyn toteuttamiseen 2010-luvun digitalisoituneessa työskentely-ympäristössä.

4.2 Tutkimustapana kuvaileva tapaustutkimus

Pro gradu -tutkielmani on empiirinen tapaustutkimus, jonka päättely etenee induktiivisesti yksittäisten esimerkkien kautta kohti laajempaa kokonaisuutta. Tässä suhteessa tutkimustapani on muistuttaa paikallisjournalismia, joka Pietilän (1995) mukaan etenee usein pienestä kohti suurta, yksittäisestä kohti yleistä, aiemmin muodostettua teoriaa (Pietilä 1995, 30).

Tapaustutkimus on luonteva tapa lähestyä tutkielmani aihetta, koska haluan päästä yksittäiseen aineistoon mahdollisimman syvälle laajan kartoituksen sijaan, ja kertoa monimutkaisista ilmiöistä vastaamalla erityisesti millaista- ja miten-alkuisiin kysymyksiin (Laine, Bamberg, Jokinen 2008, 10). Näin ymmärretty tapaustutkimus soveltuu erinomaisesti tavoitteisiini myös siksi, että kyseessä on tutkimustapa tai -strategia, joka kattaa useita tutkimusmenetelmiä (emt., 9).

Käytän laadullisen tutkimusotteeni tukena pientä määrällistä analyysia. Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2001) mukaan määrällinen eli kvantitatiivinen ja laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus täydentävät toisiaan, ja niitä on vaikea erottaa tarkkarajaisesti toisistaan. Kuvaileva vaihe voi edeltää tutkimuksen laskennallista vaihetta tai laskennallinen kuvailevaa. Edellisessä tapauksessa voidaan esimerkiksi tehdä esikoe, jonka perusteella päätetään mitattavat seikat. Jälkimmäisessä tapauksessa määrällisellä tutkimuksella voidaan esimerkiksi muodostaa sopivat vertailtavat ryhmät laadullisia haastatteluja varten. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 125–126.)

Määrälliset arvioni tutkielmassani koostuvat siitä, että lasken ja luokittelen Uuden Inarin ennakkomatalla lokakuussa 2014 tapaamia ihmisiä heidän edustamiensa aihepiirien perusteella. Aineistoni on pieni, ja sen avulla lähinnä jäsenän ja täydennän pääosassa olevaa kuvailevaa analyysia.

Tapaustutkijan on erotettava toisistaan tutkittu tapaus ja tutkimuskohde, jota tapaus ilmentää (Laine, Bamberg, Jokinen 2008, 10–11). Tutkimani tapaus on Uusi Inari -työryhmän Inariin keskittyvä taustatyöskentely. Tutkimuskohteeni puolestaan on journalistinen taustatyöskentely, johon kuuluu muun muassa taustatiedon hankintaa ja verkostoitumista. Tutkimuksessani tulkitseen tätä työskentelyä yhtenä journalistisen työn osa-alueena.

Uuden Inari -työryhmän tiedonhankinnan tarkastelua voidaan luonnehtia paljastavaksi tapaukseksi (Laine, Bamberg, Jokinen 2008, 33). Tarkastelen aiemmin tutkimatonta ilmiötä, josta ollaan tavalla tai toisella tietoisia. Tutkimuksessani teen näkyväksi journalistista taustatyöskentelyä, joka jää helposti journalistisen työn muiden ulottuvuuksien varjoon. Kuten olen tuonut aiemmissa luvuissa esiin, taustatyöskentely on jäänyt katveeseen alan suomalaisessa tutkimuskirjallisuudessa.

Tapauksessani on myös ainutlaatuisen tapauksen piirteitä (Laine, Bamber, Jokinen 2008, 32), koska tietääkseni tutkimustapaukseni on Suomen ensimmäinen niin sanottu pop up -paikallislehti. Ainutlaatuiseksi sen tekee myös työryhmämme lähtökohta: emme ennestään tunteneet Inaria tai paikallisia ihmisiä, joten aloitimme kaiken tiedollisen valmistautumisen niin sanotusti puhtaalta pöydältä.

4.3 Uusi Inari – Projekti ja tutkimustapaus

Uusi Inari oli verkossa ilmestynyt pop up -paikallislehti, jota julkaistiin verkossa helmi–maaliskuussa 2015. Pop up -etuliitteellä viitataan väliaikaiseen ja lyhytaikaiseen toimintaan. Esimerkiksi myymälät tai ravintolat toimivat joskus pop up -periaatteella, ja pyrkivät houkuttelemaan paljon asiakkaita (Cambridge Dictionaries Online 2016). Kutsun Uutta Inaria kuitenkin mieluummin jo tekstin sujuvuuden vuoksi julkaisuprojektiksi. Teimme verkkolehdeä multimediajulkaisuna, jossa yhdistimme tekstiä, kuvaa, ääntä ja videota. Lehden jutut käsittelivät pääosin Inarin kunnan alueen tapahtumia, yhteiskunnallisia asioita, ilmiöitä ja ihmisiä.

Keräsimme Uusi Inari -projektille rahoitusta joukkorahoituskampanjalla. Marraskuussa 2014 kerroimme joukkorahoituskampanjamme sivulla tavoitteeksemme paikallisjournalismin piristämisen sekä uusien verkkopaikallisjournalismin julkaisutapojen kokeilemisen. Projektin toteutuspaikaksi valittiin Inari sen erityislaatuisuuden ja pohjoisen sijainnin vuoksi. Inarin erityislaatuisuutta ovat muun muassa rajaseudut sekä Norjan että Venäjän kanssa, kunnan neljä virallista kieltä ja pitkät välimatkat sekä maakunnan keskuskaupunkiin Rovaniemelle että maan pääkaupunkiin Helsinkiin. Kirjoitimme haluavamme selvittää miten Etelä-Suomessa tehdyt päätökset vaikuttavat pohjoisessa kunnassa (Mesenaatti 2015b). Uuden Inarin kohderyhmää olivat paikalliset ihmiset, matkailijat ja muut Lapista kiinnostuneet.

Uusi Inari julkaisi verkkolehdessä vakiintuneita journalistisia juttutyyppejä kuten reportaaseja, lyhyitä ja pitkiä henkilöjuttuja, uutisia, kuvareportaaseja, yksittäisiä kuvia, lyhyen tv-dokumentin, radiodokumentin ja lisäksi joitakin blogitekstejä sekä yhden kolumnin. Lehden varsinaisen

julkaisemisen ajan helmi–maaliskuussa 2015 toimitus työskenteli ja asui Ivalossa vuokratussa omakotitalossa.

Työryhmään kuului viisi journalistia ja kolme kuvajournalistia, joista yksi vaihtui taustatyöskentelyn aikana. Yksi kuvajournalisteista työskenteli projektissa hieman kevyemmällä työpanoksella. Kaikki työryhmän jäsenet osallistuivat jossakin määrin taustatyöskentelyyn, ja Inaria koskeva tiedonhankinta painottui luontevasti toimittajille. Taustatyöskentelyssä kuvajournalistien tehtävät painottuivat verkkosivuston suunnittelemiseen, rakentamiseen ja julkaisujen taittoon. Työryhmän kokosivat aluksi kaksi projektin ideoinutta jäsentä, ja myöhemmin työryhmän kokoonpanoa mietittiin yhdessä työryhmän kanssa. Henkilöitä kutsuttiin mukaan muun muassa taitojen ja tarvitun asenteen perusteella. Valinta noudatti Deuzen (2007) havaintoa, jonka mukaan esimerkiksi pelin tai lehden tekemiseen valitaan työryhmä usein juuri nimettyä tehtävää varten. Projektin tekemiseen ei välttämättä valita parhaita tekijöitä vaan työryhmävalinnoissa ratkaisee myös kyky työskennellä yhdessä. (Emt., 66.)

Joukkorahoituskampanjan aikana ennen työskentelyä Inarissa julkaisimme 14 ennakkojuttua marras–joulukuussa 2014. Ennakkojutuissa oli useita lyhyitä Inarin ihmiset -juttusarjaan kuuluneita henkilökuvia sekä reportaaseja, yksi uutinen ja yksi satu. Ennakkoon julkaistujen juttujen materiaali hankittiin osittain tutustumismatkalla Inariin lokakuussa 2014 ja osittain Etelä-Suomessa tiedonhankintakeinoilla, jotka eivät vaatineet paikan päällä oloa Inarissa. Kolme reportaasia tehtiin kokonaan Helsingissä ja Tampereella.

Lehden julkaiseminen rahoitettiin pääosin joukkorahoituksella, jonka saimme kokoon loppuvuonna 2014. Rahoitussumma oli 13 170 euroa, jonka lisäksi työryhmämme sai yhden 1000 euron apurahan sekä hieman mainostuloja. Tulot kattoivat lehden välittömät menot sekä toimituksen ylläpidon ja asumisen Inarissa reilun kuukauden ajan. Tekijät eivät saaneet lehden tekemisestä palkkaa tai palkkioita. Ainoastaan yksittäisille ulkopuolisille kuten verkkosivujen tekijälle ja graafikolle maksettiin pieniä palkkioita.

Mediaorganisaatioiden muutosta tutkinut Rasmus Kleis Nielsen (2015) kirjoittaa kulmakivimediaista (eng. keystone media), joilla hän tarkoittaa tietyssä joukkoviestintäympäristössä keskeisimpiä viestimiä. Nielsenin mukaan kulmakivimedia on media, joka a) on tärkeän, yksityiskohtaisen tiedon päätarjoaja ja b) auttaa muita joukkoviestimiä uutisoimaan aiheista. Esimerkiksi kansallisen median olisi paljon vaikeampi uutisoida ja hankkia tietoa yksittäisen kunnan päätöksenteosta ilman paikallismedian julkaisuja. (Emt., 69.) Tällä tavoin paikallinen kulmakivimedia rakentaa paikallista poliittista tietoympäristöä omaa julkaisuaan

laajemmalle alueelle (emt., 53–54). Nielsenin mukaan paikallislehtien kadolla voisi tätä kautta olla koko mediakenttää heikentäviä seurauksia (emt., 70).

Inarin kulmakivimediaksi on helppo nimetä paikallislehti Inarilainen. Muita kulmakivimedian kaltaisia kanavia ovat Yle Saame, Lapin Kansa ja jossakin määrin Yle Rovaniemi (ks. luku 2.3). Maakunnallisten medioiden eli Yle Rovaniemen ja Lapin Kansan toiminta-alue on kuitenkin koko maakunnassa, ja Yle Saamen erityistehtävänä on saamelaisasioita koskevassa uutisoinnissa. Mediat todennäköisesti tukeutuvat toisiinsa vastavuoroisesti, sillä esimerkiksi Yle Saamen saamelaisaiheiden uutisointi tarjonnee taustamateriaalia myös esimerkiksi Inarilaisen tai Lapin Kansan toimittajille.

Uusi Inari ei lähtenyt Lappiin kilpailemaan alueen pysyvien kulmakivimedioiden kanssa - päinvastoin. Otimme alueen medioihin yhteyttä jo projektin varhaisessa vaiheessa ja kerroimme tavoitteistamme. Alueen muut mediat suhtautuivat meihin myönteisesti, ja teimme yhteistyötä muun muassa Inarilaisen kanssa. Lehti julkaisi Inarin ihmiset -palstan juttuja, ja me saimme tarvittaessa käyttää Inarilaisen toimitustiloja. Inarilaisen päätoimittaja ja muut alueen tuntevat toimittajat olivat myös tärkeä tiedollinen apu työskentelymme aikana.

Alueen pysyvät paikallismediat käsittelivät kulmakivimedian luonteensa mukaisesti päivänpolttavat uutisaiheet, ja ne toimivat tärkeänä lähteenä Uuden Inarin työskentelyssä. Yksi poikkeus oli Inarin kunnanjohtajavalinnan ehdokasvaihe, josta Uusi Inari uutisoi ennen Yle Saamea. Yle Saame siteerasi Uuden Inarin uutista aiheesta (Uusi Inari 27.2.2015²³; Yle Saame 27.2.2015²⁴).

4.4 Tutkijan rooli työryhmän jäsenenä

Tutkimuksessani on toimintatutkimuksellisia piirteitä, sillä olin yksi Uusi Inari -työryhmän jäsenistä ja osallistuin projektin tekemiseen eli olin osa tutkittavana olevaa toimintaa (Peltola 2008, 123). Asetelma ei kuitenkaan täytä toimintatutkimuksen kriteereitä, sillä työryhmän työskentelyn aikana en tiennyt tutkivani aihetta myöhemmin. Siten voidaan ajatella, että en ole osallistunut tutkijana tutkimuskohteen kehitykseen, koska en tiennyt sen olevan tutkimuskohde.

Toimintatutkimuksessahan tutkija osallistuu kohteen toimintaan samalla kun hän myös havainnoi ja

²³ Uusi Inari -työryhmä (27.2.2015) "13 haki Inarin kunnanjohtajaksi". Uutinen Uusi Inari - verkkopaikallislehdessä. Saatavilla: <http://www.uusiinari.fi/13-haki-inarin-kunnanjohtajaksi/> [Luettu: 8.9.2016]

²⁴ Näkkäläjärvi, Pirita (27.2.2015) " Uusi Inari: 13 ohcci Anára gielddahoavdan". Saamenkielinen uutissiteeraus Inarin kunnanjohtajahausta. Saatavilla: http://yle.fi/uutiset/osasto/sapmi/uusi_inari_13_ohcci_anara_gielddahoavdan/7835372 [Luettu: 5.11.2016]

arvioi kyseistä toimintaa (Lehtonen 2008, 246). En arvioinut omaa toimintaani Uuden Inarin työskentelyn aikana enkä havainnoinut prosessin etenemistä tutkijan roolissa.

Tästä huolimatta kuvailevan tapaustutkimukseni subjektiivinen luonne on syytä huomioida. Tutkielmani on oma tulkintani työryhmän taustatyöskentelystä. Vaikka tulkinta perustuu olemassa olevaan aineistoon, työskentelyn vaiheiden kuvaus on minun näkemykseni työryhmämme työskentelystä. Saatan esimerkiksi painottaa joitakin taustatiedon hankintakeinoja omien vahvimpien muistikuvieni perusteella tai sen vuoksi, että olen itse osallistunut juuri tiettyihin taustatöihin projektin aikana. Jonkun toisen ryhmän jäsenen kuvaus samoista tapahtumista saattaisi erota omista tulkinnoistani.

Osallisuuteni Uusi Inari -projektiin asettaa erityisiä vaateita tutkimukseni luotettavuudelle ja pätevyydelle (ks. Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Pyrin tutkimuksen kaikissa vaiheissa tarkastelemaan omaa työskentelyäni kriittisesti pohtien havaintoihini ja tutkimustuloksiini vaikuttaneita tekijöitä. Jäsenyys työryhmässä on kuitenkin tutkimusasetelmani vahvuus, koska ilman sitä projektin työskentelyn hahmottaminen sen jo päätyttyä olisi vaikeaa ellei mahdotonta. Häikiö ja Niemenmaa (2008) katsovat, että tutkittavaan prosessiin osallistuva tutkija ymmärtää tapausta eri tavalla kuin ulkopuolinen, koska hän voi tavoittaa ihmisten suhteista ja sosiaalisista tilanteista hiljaista tietoa. Kaikki hiljainen tieto ei välttämättä välity haastattelutilanteessa tutkijalle. (Emt., 54.) Esimerkiksi Uuden Inarin julkaisuja tai sosiaalista mediaa voisi tarkastella ulkopuolinen tutkija, mutta työryhmän tuottama, osin henkilökohtainenkin tausta-aineisto on vain työryhmän jäsenten saatavilla.

Suljettujen aineistojen ja oman sisäpuolisen roolini takia on erityisen tärkeää, että pohdin tutkijan etiikkaani. Kaikki pilvipalvelusta ja salaisesta sosiaalisen median ryhmästä keräämäni materiaali on työryhmän sisäistä julkaisematonta aineistoa, jota ei ole tarkoitettu työryhmän ulkopuolisten luettavaksi. Tämän vuoksi olen kysynyt kaikilta työryhmän jäseniltä luvan käyttää sisältöjä tutkimusaineistoni.

Mielestäni on eettistä säilyttää työryhmän jäsenet tunnistamattomina, joten poistan esimerkeistä tunnistettavat nimet ja tunnistamisen mahdollistavat tiedot. Käyttämässäni kuvakaappauksissa ja lainauksissa ovat eri työryhmän jäsenille antamani kirjaintunnisteet silloin, kun eri kommentoijien erottaminen on ymmärrettävyyden kannalta tärkeää. Haluan suojella myös tietolähteitämme yksilöimiseltä, joten tutkielmassani on niukasti suoria sitaatteja. Samasta syystä viittaa määrällisessä analyysissäni (Liite 1) henkilöihin pelkästään aakkosilla.

4.5 Uuden Inarin työskentelyn vaiheet ja tutkimuksen aikarajaus

Kaikki on niin kauan hyvin, kun lehden tarjoama kertomus paikallisuudesta kohtaa lukijan kokemuksen paikallisuudesta. Jos näin ei käy, paikallislehden lukemisen tuskin uhrataan aikaa.

(Sillanpää 2011b, 113)

Uuden Inarin lähtötilanteessa mikään ei ollut hyvin, jos seuraa Sillanpään (2011b) kuvausta. Projektin alussa työryhmä ei tiennyt Inarista juuri mitään. Kenelläkään työryhmän jäsenistä ei ollut perhesiteitä Inariin ja vain osa oli vierailut ennestään paikkakunnalla. Tiedonjanoimme oli kuitenkin kova.

Lähtökohtamme olivat samalla kaukana taustoitulusluvussa avaamistani hyvän paikallisjournalismin periaatteista (Pietilä 1995, 28–35). Kriittisyys, perinteinen vaaliminen ja uudet näkökulmat vaativat kaikki hyviä pohjatietoja. Myös vuorovaikutteisuus ja tavoitettavuus edellyttävät yhteyttä paikallisiin ihmisiin ja heidän tuntemistaan.

Uuden Inarin alku poikkeaa paljon historiankuvauksista, joissa paikallinen opettaja tai pankkiiri perustaa omalle alueelleen lehden (Tommila & Salokangas 1998, 282–287). He olivat todennäköisesti jo valmiiksi alueen asiantuntijoita ja ehkä juurtuneet paikkakunnalle. Me olimme sen sijaan täysin keltanokkia. Alkutilanteessamme on mielestäni kuitenkin jotakin samaa kuin siinä, että uusia paikallislehtiä perustettiin "aiemmin valtaamattomille alueille" (Aalto 1985, 43). Vaikka Inarissa julkaistaan jo paikallislehti Inarilaista, meille Inari oli valloittamaton.

Heikkojen pohjatietojen vastapainona oli riippumattomuus: meillä ei ollut ennakkokäsitystä kenestäkään paikallisesta ja pystyimme tarkastelemaan Inaria ulkopuolisen silmin. Olimme ulkopuolisia esimerkiksi paikallispoliittisista jännitteistä. Toivoimme löytävämme paikallisiin ilmiöihin uudenlaisia näkökulmia. Toisaalta ilmeisenä vaarana oli, että ilman hyvää perehtymistä olimme vaarassa toistaa jo ennestään tuttuja tarinoita ja näkökulmia alueellisista ilmiöistä ikään kuin ne olisivat uusia ja ihmeellisiä.

Inari osoittautui paikkakunnaksi, jossa sekä hyvistä taustatiedoista että riippumattomuudesta oli hyötyä. Ennakkojulkaisuvaiheessa emme edes tarttuneet saamelaisaiheisiin, koska koimme tietomme ja toimintakykymme riittämättömiksi. Riippumattomuus taas auttoi meitä kohtaamaan jokaisen haastateltavan mahdollisimman vähäisillä ennakkokäsityksillä. Samaan aikaan oli kuitenkin tärkeää, että suhtauduimme kaikkien antamiin lausuntoihin kriittisesti.

Olen koonnut työryhmämme vaiheet kronologiseen järjestykseen ideoinnista aina projektin hautajaisiin saakka. Lisäksi koostin taustatyöskentelymme keskeisistä vaiheista graafisen esityksen

(Kuvio 3). Projektin "tapahtumakalenteri" havainnollistaa sen kokonaisuutta alusta loppuun, vaikka tutkielmani keskittyy työryhmämme taustatyöskentelyyn. Taustatyöskentelymme ulottui kesästä 2013 marras–joulukuuhun 2014. Olen ottanut huomioon myös ennakkojuttujemme työstövaiheet hieman tämän aikarajauksen jälkeen eli tammikuuhun 2015 saakka, koska ennakkojuttuihin tehty tiedon hankinta ja juttujen kirjoittaminen oli meille äärimmäisen tärkeää pohjatiedon hankintaa koko projektin toteuttamista varten.

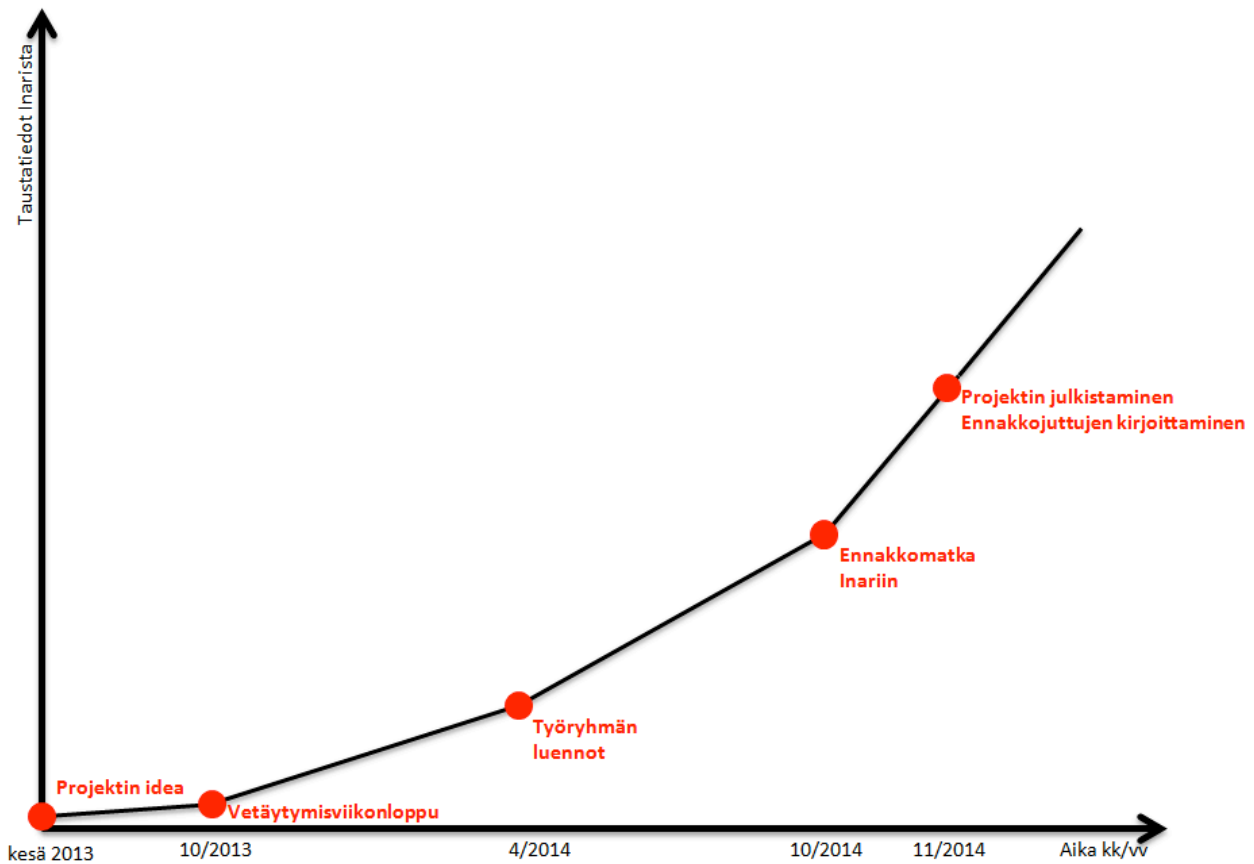
Koko Uusi Inari -projekti voidaan esittää kronologisesti seuraavasti:

Kesä 2013: Kaksi työryhmän jäsentä ideoi Inariin perustettavan paikallislehden.
Syyskuu 2013: Tulevan lehden seitsemänhenkinen työryhmä on koottu kysymällä mukaan valikoituja ihmisiä. Vielä ei tiedetä, onko tuleva lehti painettu vai sähköinen. Ensimmäiset yhteiset kokoontumiset alkavat.
Lokakuu 2013: Vetäytymisviikonlopuksi nimetyssä kaksipäiväisessä miniseminaarissa pohditaan lehden arvoja ja tavoitteita, juttutyyppejä ja -ideoita. Viikonlopun aikana myös vietetään yhteistä vapaa-aikaa.
Kevät 2014: Muotoilemme projektin tavoitteita ja toteutustapaa.
Huhtikuu 2014: Pidämme toisillemme lyhyet esitelmät Inarin mielestämme keskeisistä aihealueista.
Kesä–heinäkuu 2014: Työryhmän jäsenet työskentelevät kesätoimittajina ja -kuvaajina eri medioissa. Projekti elää hiljaiseloa ja jää epäselväksi, yritetäänkö sitä toteuttaa.
Elo–syyskuu 2014: Ryhmämme kokoontuu pohtimaan, haluavatko kaikki sitoutua projektiin ja yrittää sen toteuttamista tosissaan. Todetaan, että projektin toteuttamista halutaan yrittää tosissaan. Päätämme hakea rahoitusta joukkorahoituskampanjalla. Valmistautuminen kampanjaan alkaa välittömästi. Suunnittelemme ennakkomatkaa Inariin. Syyskuun loppupuolella sovimme tapaamisia ja haastatteluja inarilaisten kanssa.
Lokakuu 2014: Viisi työryhmän jäsentä tekee viikon mittaisen ennakkomatkan Inariin. Matkan aikana tapaamme yli 20 ihmistä ja teemme useita haastatteluja ennakkojuttuja varten. Etelään palaamisen jälkeen kaksi työparia alkaa tehdä ennakkojuttuja. Suurimmista reportaaseista ensimmäinen on tarkoitus julkaista marraskuussa ja toinen joulukuussa joukkorahoituskampanjan vastikkeena. Valmistaudumme kaikin tavoin joukkorahoituskampanjan aloittamiseen.

<p>Marraskuu 2014: Työryhmämme valmistautuu joukkorahoituskampanjaan, joka alkaa kuun puolivälissä. Ensimmäinen ennakkojuttu julkaistaan marraskuun puolivälissä samaan aikaan, kun joukkorahoituskampanja starttaa. Marraskuun aikana julkaisemme muita lyhyempiä ennakkojuttuja ja julkaistaan paljon erilaista materiaalia sosiaalisen median kanavissa.</p>
<p>Joulukuu 2014: Ennakkojuttujen tekeminen ja julkaiseminen jatkuvat. Joulun välipäivinä saavutamme joukkorahoituskampanjan minimitavoitteen, ja Uuden Inarin julkaiseminen varmistuu.</p>
<p>Tammikuu 2015: Valmistaudumme toimitustyöskentelyyn.</p>
<p>Helmikuu 2015: Toimitustyöskentely Inarissa alkaa.</p>
<p>Maaliskuu 2015: Toimitustyöskentely Inarissa päättyy. Julkaisemme viimeiset jutut etelästä käsin.</p>
<p>Tammikuu 2016: Työryhmämme julkaisee loppuraportin Uusi Inari -projektista verkkosivuillaan ja pitää projektin päätösjuhlat Tampereella.</p>

Työryhmän taustatyöskentelyn keskeiset vaiheet voidaan kiteyttää kuvion 3 havainnollistamaksi viideksi nivelkohdaksi. Tutkielmassani keskityn vaiheisiin ennen joukkorahoituskampanjan päättymistä.

Uusi Inari -työryhmän taustatyöskentely aikajanalla

KUVIO 3. Inari -työryhmän taustatyöskentelyn nivelvaiheet.

4.6 Aineisto

Käytän aineistonani Uusi Inari -työryhmän taustatyöskentelyn hahmottamisessa ja jäsentämisessä tiedostoja ja julkaisuja pilvipalvelussa sekä ryhmän salaisessa sosiaalisen median ryhmässä. Lisäksi käytän kokonaiskuvan luomisen tukena Uuden Inarin omia verkkosivuja ja julkaistuja juttuja.

Työryhmä käytti tietojen ja aineiston koostamiseen ja jakamiseen pilvipalvelua, jossa käyttäjät pystyvät jakamaan ja muokkaamaan tiedostoja helposti. Tiedostojen muokkaukset ja kommentoinnit tulevat palvelussa näkyviin reaaliaikaisesti, joten jopa yhtäaikainen ryhmätyöskentely saman tekstitiedoston kimpussa on mahdollista. Työryhmän omissa sisäisissä kansioissa oli vähintäänkin satoja tiedostoja, joista valtaosa tekstimuotoisia. Lisäksi tiedostoissa oli muun muassa Excel-taulukkoja ja valokuvia. Kansioihin koottiin kokouspöytäkirjoja, idea- ja juttusuunnitelmia sekä tietoa lukemattomista eri aiheista. Osa tiedostoista käsitteli projektin hallinnointia kuten joukkorahoituskampanjaa ja käytännön järjestelyjä.

Työryhmän kesken jaettu ensimmäinen kansio on luotu palveluun syyskuussa 2014. Kansioita järjesteltiin projektin aikana muutamia kertoja uudelleen, mutta ainakaan merkittäviä määriä tiedostoja ei ole koskaan poistettu.

Uudella Inarilla on salainen sosiaalisen median ryhmä, johon kuuluvat ryhmän kahdeksan jäsentä sekä verkkosivuja rakentanut ohjelmoija. Muutamia henkilöitä lisättiin ryhmään projektin aikana ja yksi on poistunut ryhmästä lähdettyään työryhmästä. Sosiaalisen median ryhmässä työryhmän julkaisut keskittyivät käytännön asioiden järjestelemiseen ja tiedottamiseen. Ryhmään linkitettiin myös paljon havaintoja Inariin liittyvästä uutisoinnista tai pilvipalvelun tekstitiedostoja. Sosiaalisen median ryhmän julkaisujen selaaminen kaukaa julkaisuhistoriasta on erittäin raskasta ja hidasta, joten ryhmässä julkaistujen tietojen hyödyntäminen jää tutkimusaineistossani muita pilvipalvelun aineistoja pienempään rooliin.

Sosiaalisen median ryhmässä tehtyjen julkaisujen kuten keskusteluavausten ja niihin liittyvien kommenttien määrää on mahdotonta arvioida. Ryhmä perustettiin heinäkuussa 2013, ja vilkkaimmillaan teimme useita julkaisuja päivässä. Osassa julkaisujen kommenttiketjuista on kymmeniä kommentteja, ja ryhmän viestittely oli varsinkin ennen erilaisia julkaisuajankohtia erittäin kiivasta.

Olen koostanut lopullisen aineistoni vuoropuhelussa rajaamaltani ajanjaksolta ja tiiviissä yhteydessä erottamiini taustatyöskentelyn vaiheisiin. Tutkittavien työvaiheiden valinta myös ohjasi aineistovalintaani auttaen paikantamaan relevantin aineiston suuresta tiedosto- ja viestimäärästä. Omilla kokemuksillani ja niiden itsereflektiolla on ollut huomattava vaikutus valintoihini. Tekemissäni tulkinnoissa olen käyttänyt hyödykseni 26:ta pilvipalvelusta poimimaani tiedostoa sekä 67 kuvakaappausta sosiaalisen median suljetun ryhmän julkaisuista. Olen muuttanut sosiaalisesta mediasta ottamieni kuvakaappausten sisällön tutkielmassa sitaateiksi. Tutkielmassani keskityn erityisesti työryhmän työskentelyn vaiheisiin ennen tammikuuta 2015.

Tutkielmani käsittelee ainoastaan Inarin aluetuntemukseen liittyvää tiedonhankintaa. Aineiston ulkopuolelle jää muun muassa tiedonhankinta, joka koski joukkorahoituskampanjan toteuttamista ja projektin hallinnointia.

4.7 Analyysin rakenne ja työkalut

Tutkimukseni analyysi jäsentyy kahteen osaan. Analyysini ensimmäisessä osassa kuvailen työryhmän tiedonhankinnan eri lähteitä ja tiedonhankinnan tapoja. Toisessa osassa analyysiani

kohdistan huomioni edelleen tiedon jakamiseen ja uuden tiedon tuottamiseen Uusi Inari -työryhmässä.

Analyysini ensimmäisessä osassa (Luku 5) kuvailen työryhmän tiedonhankinnan lähteitä ja tapoja, joilla tietoa hankittiin. Käytän tämän analyysini runkona ja työkaluna Wardin ja Hansenin (1997) mallinnusta viestintäalan ammattilaisen tiedonhankinnan lähteistä. Analyysin toisessa osassa (Luku 6) sovellan tiedon hyödyntämistä erityisesti japanilaista yrityskulttuuria tutkineiden Nonakan ja Takeuchin (1995) uuden tiedon luomisen SECI-mallia. Tämän mallin avulla hahmotan tiedon jakamista Uusi Inari -työryhmän jäsenten kesken sekä valotan tiedon jakamisen vaikutusta uuden tiedon muodostamiseen.

Analyysini ensimmäinen osa on otteeltaan kartoittava, ja pyrin siinä soveltamaan tutkimuksellisia työkalujani monipuolisesti. Lisäksi havainnollista Uuden Inarin työskentelyä yksittäisten esimerkkien kautta.

Analyysini toisessa osassa jäsenmän taustatyöskentelyä prosessina, jossa on erilaisia vaiheita. Hyödynnän myös analyysin ensimmäisessä osassa tekemääni erittelyä sekä kronologisesti järjestämiäni havaintoja työryhmän työskentelystä.

4.7.1 Wardin ja Hansenin tiedonhankinnan strateginen malli

Yhdysvaltalaiset tutkijat Jean Ward ja Kathleen A. Hansen (1997) jäsentävät joukkoviestinnän tuottamiseen sisältyvää tiedonhankintaa strategisella mallilla, joka keskittyy tietolähteisiin (Kuvio 4). Wardin ja Hansenin malli muistuttaa aiemmin esittelemääni Ginmanin (1983) mallia (ks. luku 3.5), mutta on yksityiskohtaisempi eikä luokittele kollegoja ja muita henkilölähteitä yhtä tiukasti erilleen kuin Ward ja Hansen. (ks. Ward & Hansen 1997; Ginman 1983.)

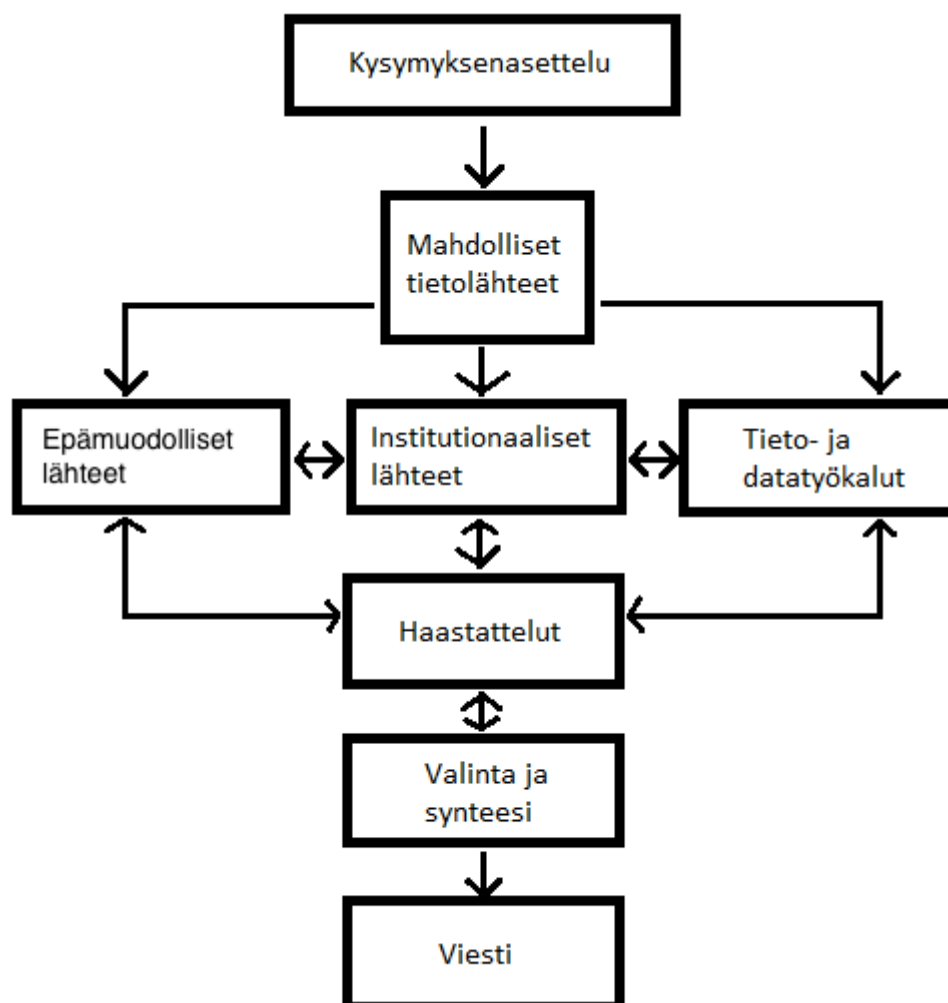
Ward ja Hansen esittävät tiedonhankintastrategian mallin sopivan erilaisille viestinnän ammattilaisille, kuten pr-työntekijöille, mainostajille tai toimittajille (Ward ja Hansen 1997, 10). Uuden Inarin taustatiedon hankinnassa oli journalistisen työn lisäksi kyse joukkorahoituskampanjan toteuttamisesta. Joukkorahoituskampanja vaati pienimuotoista markkinointikampanjaa, joten Wardin ja Hansenin teos sopisi erinomaisesti tiedonhankintaprosessimme jäsentämiseen myös tältä osin. Teoksen antamat esimerkit kuitenkin ovat yhdysvaltalaisista instituutioista, joten ne eivät istu yksi yhteen suomalaiseen yhteiskuntaan. Tältä kannalta mallin hyödyntäminen vaatii soveltamista.

Vaikka Wardin ja Hansenin malli on alun perin esitetty yli 30 vuotta sitten, sen viimeisimmässä uudistetussa versiossa on jo otettu huomioon internetin vaikutus viestintäammattilaisen

tiedonhankintaan. Käytössäni on ollut kirjan kolmas painos, jossa kerrotaan internetin hyödyntämisestä tiedonhankinnassa jokaisessa luvussa (Ward & Hansen 1997).

Wardin ja Hansenin mallissa kuvataan joukkoviestinnällisen tiedonhankinnan perusprosessi, ja mallin perustana ovat erilaiset tiedonlähteet. Tiedonetsijä voi palata joissakin tiedonhankinnan vaiheissa takaisin edelliseen vaiheeseen. Ward ja Hansen kirjoittavat teoksessaan tiedon etsijästä viestijänä (engl. communicator) (ks. esim. Ward & Hansen 1997, 13). Käytän itse viestijän sijasta tilanteesta riippuen sanaa toimittaja tai tiedonhakija, koska ne soveltuvat paremmin tutkimustapaukseni analyysiin kuin suomen kielelle kankea ja epämääräinen "viestijä".

Alla kuvio 4 esittää Wardin ja Hansenin strategisen mallin sen yksityiskohtaisessa muodossa. Nuolten suunnat havainnollistavat tiedonhankintaprosessin etenemisen mahdollisia suuntia viestijän kannalta.

KUVIO 4. Viestijän tiedonhankintaprosessi Wardin ja Hansenin (1997, 15) strategisessa mallissa.

Avaan seuraavassa Wardin ja Hansenin (1997) mallin peruselementtejä toimittajan työprosessin näkökulmasta.

Kysymyksenasettelu. Tiedonhankintaprosessin ensimmäinen vaihe rajaa toimittajan tiedontarpeen ja keskittää tulevan tiedonhaun kohteen. Toimittaja pyrkii ensimmäisessä tiedonhankinnan vaiheessa nimeämään ongelman tai kysymyksen, johon hän etsii vastausta. (Ward & Hansen 1997, 15–17.) Tämä vaatii aihepiirin sanaston ja tiettyjen taustatietojen hallintaa (emt., 38–39). Viestintäalan ammattilaisten käsittelemät aiheet ylittävät usein eri aihepiirien rajat, joten tiedonhankinnassa on paljon haasteita (emt., 42). Toimittajan käsittelemät aiheet voivat vaihdella eri työpäivinä suuresti esimerkiksi rikoksista erilaisiin urheilulajeihin.

Mahdollisten lähteiden etsintä. Päätettyään kysymyksenasettelunsa toimittaja selvittää, mistä lähteistä tai millä keinoilla hänen on mahdollista hankkia aiheeseen liittyvää tietoa. Ward ja Hansen jakavat tärkeimmät lähteet epämuodollisiin, institutionaalisiin ja dataperustaisiin. Tiedonhankinta voi sisältää kaikki tai osan näistä kolmesta tiedonhankinnan lähteestä (Ward & Hansen 1997, 24).

Wardin ja Hansenin (1997) jaottelu eroaa Jaakkolan (2013) jaottelusta, jossa erottelun lähtökohtana on se, millä tavalla tieto on saatu. Jaakkolan mallinnuksessa tietolähteet jakautuvat suullisiin, kirjallisiin ja empiirisiin (Jaakkola 2013, 82–85). Wardin ja Hansenin mallissa jaottelun lähtökohtana on osin lähteiden yhteiskunnallinen status, mutta dataperustaiset lähteet on erotettu omaksi luokakseen annetun tiedon muodon perusteella. Lisäksi haastattelu eriytetään mallissa tiedonlähteistä. Wardin ja Hansenin malli on monipolvisempi ja yksityiskohtaisempi kuin Jaakkolan malli, mutta samalla se tuo esiin, kuinka monia eri vaihtoehtoja tiedonhankintaan on.

Epämuodolliset lähteet. Kollegat, tutut, naapurit ja kaverit voivat olla toimittajan epämuodollisia lähteitä. Ideointivaiheessa toimittaja juttelee usein aiheista ja mahdollisista kysymyksistä esimerkiksi toimituksen esimiehen tai työkaverinsa kanssa. Idea saattaa syntyä keskustelusta naapurin kanssa tai kaveri saattaa kertoa kokeneensa jotakin mielenkiintoista viikonloppuna. Tällaiset keskustelut ja kohtaamiset ovat osa Wardin ja Hansenin tarkoittamaa tiedonhankintastrategiaa. Epämuodollisia lähteitä voivat olla myös esimerkiksi mainokset tai kirjat (1997, 17–19). Myös havainnointi on yksi epämuodollisista tietolähteistä (emt., 62–76).

Institutionaaliset lähteet. Instituutiolähteissä on huomioitava ennen kaikkea instituutioiden väliset, joskus valtavat kokoerot. Instituutio voi olla mitä tahansa kaupunginosayhdistyksestä Yhdistyneisiin kansakuntiin. Instituutiot voivat olla julkisia toimijoita kuten yhdistyksiä, yhteisöjä ja toimielimiä tai yksityisiä instituutioita kuten yhtiöitä ja yrityksiä. (Ward & Hansen 1997, 19–20.)

Suomessa kunnat ovat merkittäviä institutionaalisia tiedonlähteitä paikallismedioille.

Kunnanvaltuuston ja -hallituksen päätöksenteko sekä kunnan palvelujen seuranta on myös tärkeä osa paikallistoimittajan työtä. Lisäksi lukuisat yhdistykset ja yhteisöt hallitsevat oman osa-alueensa paikallistason tietoa.

Informaatio- ja datatyökalut. Ward ja Hansen (1997) jaottelevat informaatio- ja datatyökalut tiedonhaun lähteisiin (information searching) ja datanhallinnan (data-crunching) työkaluihin. Tiedonhaun lähteitä ja apuvälineitä voivat olla esimerkiksi kirjastopalvelut, tiedostokokoelmat, tiedonhakujärjestelmät tai sisällysluettelot, joista ainakin osa on saatavilla missä vain internetin välityksellä (emt., 20). Datatyökalut voivat olla järjestelmiä, joiden avulla etsitään haastateltavia, ideoita, taustatietoja, tilastoja ja julkisia asiakirjoja (emt., 165).

Datanhallinta voi tarkoittaa myös suurten tilastojen käsittelemistä ja siivoamista tilasto-ohjelmalla (Ward & Hansen 1997, 20–24). Tietokoneiden ja ohjelmistojen kehittyttyä datatyökalujen käyttö on yleistynyt, ja journalismiin on syntynyt oma datajournalismin alueensa. Datajournalismissa usein suurehkosta tietoaaineistosta etsitään mielenkiintoisia näkökulmia tietokoneavusteisesti esimerkiksi yhdistämällä ja siivoamalla tietokantoja. Havainnot saatetaan visualisoida yleisölle tai kirjoittaa osaksi lehtijuttua. (Harju & Sirkkunen 2013.)

Haastattelut. Haastattelut ovat toimittajan keskeinen tiedonhankinnan tapa. Haastatteluilla saatava tieto voi olla ajankohtaista, ihmisläheistä, paikallista ja arvovaltaista. Haastattelemalla tutkijaa toimittaja voi saada lisätietoja, joita dokumenttilähteessä ei ole. Haastatteluja voi tehdä kahden kesken tai ryhmässä, ne voivat olla otteeltaan tutkivia tai muodoltaan kyselyjä. (Ward & Hansen 1997, 24–25.) Toimittajien työskentelyssä tavallisinta on haastattelevan toimittajan ja yhden tai muutaman haastateltavan välinen haastattelutilanne. Oman arkikokemukseni perusteella toimittaja voi tehdä haastatteluja kasvotusten, puhelimella tai sähköpostilla.

Valinta ja yhdisteleminen. Tiedon käsittelyllä on tiedonhankinnassa keskeinen osa. Toimittaja arvioi, tarkentaa ja karsii keräämäänsä materiaalia. Hänen on syytä tarkastella tietojen ymmärrettävyyttä, luotettavuutta, tarkkuutta, ajantasaisuutta, merkityksellisyyttä, riittävyyttä, yhdenmukaisuutta, vertailtavuutta, kontekstia ja tilastollista paikkansapitävyyttä. (Ward & Hansen 1997, 25–26.)

Viesti. Lopuksi toimittaja muotoilee keräämänsä tiedon julkaistavaksi viestiksi (Ward & Hansen 1997, 26). Journalistisessa työprosessissa tämä usein tarkoittaa julkaistavaa juttua. Uusi Inari -työryhmän työskentelyssä olen kuitenkin kiinnostunut myös muunlaisesta tiedonhankinnan lopputuotteesta, kuten esitelmästä tai ryhmän yhteisestä päätöksestä. Tulkitsenkin julkaisemisen

myös muodostetun tiedon kertomiseksi työryhmän kesken. Toisin sanoen julkaiseminen ei tässä tutkimuksessa välttämättä rajoitu vain kaikille avoimeen julkiseen esittämiseen.

Journalistisen työprosessin näkökulmasta Wardin ja Hansenin (1997) mallista on syytä nostaa esiin yksi kriittinen huomio. Ward ja Hansen kyllä esittävät, että tiedonhankkija voi palata tiedonhankinnassaan aikaisempiin vaiheisiin joissakin tiedonhankinnan vaiheissa. Paluuta takaisin mahdollisten tietolähteiden valitsemiseen mallissa ei sen sijaan ole. Toimittajan tiedonhankinnassa paluu takaisin mahdollisten lähteiden pohdintaan on kuitenkin varsin tavallista. Tämä näkyy erityisesti analyysini toisessa osassa (Luku 6), jossa valotan Uusi Inari -työryhmän taustatyöskentelyn etenemistä kolmessa eri vaiheessa.

4.7.2 Uuden tiedon luomisen SECI-malli

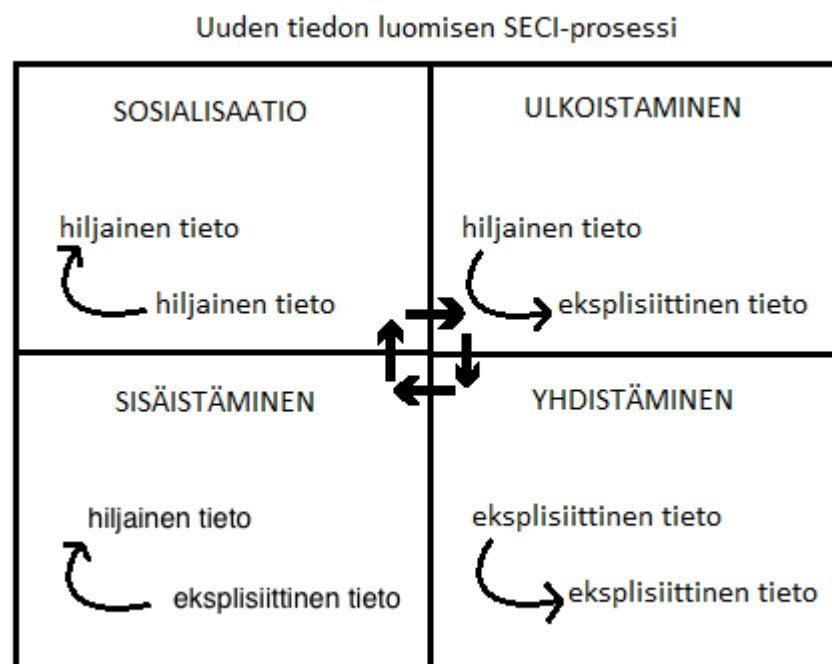
Uuden Inarin työryhmässä tiedon jakaminen ja sen yhteiseksi tekeminen olivat keskeinen osa projektiin valmistautumista. Hankittuja tietoja jakamalla työryhmän jäsenet saivat monipuolisen käsityksen Inarista, sen ihmisistä ja ilmiöistä ennen julkaisutoiminnan aloittamista. Olen valinnut työryhmän kesken tapahtuneen tiedon jakamisen analyysityökaluksi japanilaisten Ikujiro Nonakan ja Hirotaka Takeuchin (1995) uuden tiedon luomisen prosessia kuvailevan SECI-mallin (Kuvio 5). Tutustuessani malliin löysin Nonakan ja Takeuchin esimerkeistä useita yhtymäkohtia Uusi Inari -työryhmän työskentelyyn ja työprosessin vaiheisiin. Omien kokemusten tarkastelu SECI-mallin kautta antoi minulle oivalluksia ymmärtää työskentelyämme vaiheita, joten valitsin sen tutkielmani yhdeksi selkänöjäksi.

Nonakan ja Takeuchin (1995) mallin taustalla on japanilaisten yritysten toimintaan kohdistuva tutkimus. Heidän mukaansa japanilaisen tietokäsitys eroaa länsimaisesta käsityksestä siinä, että japanilaisyhtiöissä tunnistetaan ekplisiittisen tiedon lisäksi vaikeasti käsitteellistettävä ja esitettävä hiljainen tieto, joka on syvällä ihmisten toimintatavoissa, arvoissa ja kokemuksessa. (Emt., 8)

Eksplisiittisellä tiedolla (engl. explicit knowledge) Nonaka ja Takeuchi (1995) tarkoittavat kielellisesti tai matemaattisesti ilmaistavaa tietoa, joka on helppoa siirtää ihmiseltä toiselle esimerkiksi dokumenttien avulla. *Hiljaista tietoa* (engl. tacit knowledge) puolestaan ovat esimerkiksi ihmisen arvot, kokemus, uskomukset ja tietotaito, joita on vaikea sanallistaa tai siirtää eteenpäin tietoisesti. (Emt., 8.) Nonaka ja Takeuchi määrittelevät tiedon klassisen tietoteoreettisen määritelmän mukaisesti perustelluksi todeksi uskomukseksi, englanniksi "justified true belief" (emt., 21).

Vaikka Nonakan ja Takeuchin malli kiinnittyy yritysmaailmaan ja heidän esimerkeissään on usein kyse uuden tuotteen tai palvelun luomisesta, malli on mielestäni sovellettavissa myös journalistiseen työprosessiin. Journalistinen julkaisu voidaan nähdä tuotteena, ja toimitus tai työryhmä sitä tuottavana organisaationa.

Nonakan ja Takeuchin (1995) mallissa uutta tietoa luodaan vuorovaikutteisesti siten, että tieto muuntuu prosessin aikana hiljaisesta eksplisiittiseksi ja palaa eksplisiittisestä takaisin hiljaiseen muotoon. Nonaka ja Takeuchi erottavat mallissaan sosialisointia, ulkoistamista, yhdistämistä ja sisäistämistä. (Emt., 62.) Tiedon luomisen prosessissa yhden työtehtävän suorittaminen voi koostua useista kehistä, ja yksi kierros kehällä voi aloittaa uuden kierroksen. Uuden kierroksen alkuun paneva voima ovat edeltävän kierroksen tiedot. (Emt., 90.) Kuten kuvio 5 havainnollistaa, prosessi on jatkuvaa dynaamista vuorovaikutusta hiljaisen ja eksplisiittisen tiedon välillä (emt., 70).

KUVIO 5. Nonakan ja Takeuchin SECI-mallin vaiheet (Nonaka & Takeuchi 1995, 71–72; Huotari, Hurme ja Valkonen 2005, 109).

Seuraavaksi avaan tarkemmin SECI-mallin neljän eri vaiheen piirteitä ja tehtäviä. Yllä oleva kuvio auttaa hahmottamaan eri vaiheita ja tiedon muotoa mallin eri vaiheissa.

Sosialisaatio. Sosialisaation vaiheessa hiljaista tietoa siirtyy eteenpäin hiljasena tietona erityisesti kasvokkaisessa vuorovaikutuksessa. Kisälli voi esimerkiksi tarkkailla mestarin työskentelyä ja oppia näin uusia taitoja. Sosialisaatio voi olla myös esimerkiksi epämuodollista keskustelua. Nonaka ja Takeuchi (1995) käyttävät esimerkkinä Hondan järjestämiä tapaamisia, joissa työntekijät keskustelivat työssä kohtaamistaan ongelmista vapaassa ilmapiirissä. (Emt., 62–64.)

Ulkoistaminen. Tämä vaihe on erittäin tärkeä, sillä siinä hiljaisesta tiedosta luodaan uutta eksplisiittistä tietoa. Hiljainen tieto saa julkilausutun muodon esimerkiksi metaforina, analogioina, käsitteinä, hypoteeseina tai malleina. Tieto ilmaistaan kielellisesti tai erilaisten kuvaajien avulla, ja apuna voidaan käyttää esimerkiksi sanallisia vertauskuvia. Niiden tarkoituksena on selventää ja ohjata yhteistä ongelmanratkaisua. Ulkoistamisessa tärkeää on keskustelu ja tehtyjen asioiden arviointi yhdessä muun ryhmän kanssa. (Nonaka & Takeuchi 1995, 64–71)

Yhdistäminen. Eksplisiittinen, julkilausuttu tieto yhdistetään kokonaisuudeksi muun eksplisiittisen tiedon kanssa. Yhdistäminen tapahtuu dokumenttien, tapaamisten, puheluiden ja tietotekniikan avulla. (Nonaka & Takeuchi 1995, 67–68.) Yksinkertaisena esimerkkinä voidaan käyttää ryhmätyöskentelyn vaihetta, jossa ryhmän jäsenet kokoavat erilliset tietonsa jostakin aiheesta yhteiseksi kokonaisuudeksi tai esitykseksi.

Sisäistäminen. Eksplisiittinen tieto muuttuu takaisin hiljaiseen muotoon sisäistämisen vaiheessa. Vaihe on lähellä "tekemällä oppimista", ja siinä tiedon käsittelyssä mukana olleet omaksuvat aiemmissa vaiheissa oppimansa osaksi omia taitojaan ja näkemystään. Asioiden sisäistämistä edistää se, että tieto on sanallistettu dokumentteihin, käyttöohjeisiin tai kerrottujen tarinoiden muotoon. Jos esimerkiksi valtaosa organisaation jäsenistä jakaa ja ottaa käytännökseen saman sisäisen mallin jostakin asiasta, jaetusta hiljaisesta tiedosta voi tulla osa yrityksen kulttuuria. (Nonaka & Takeuchi 1995, 69–70).

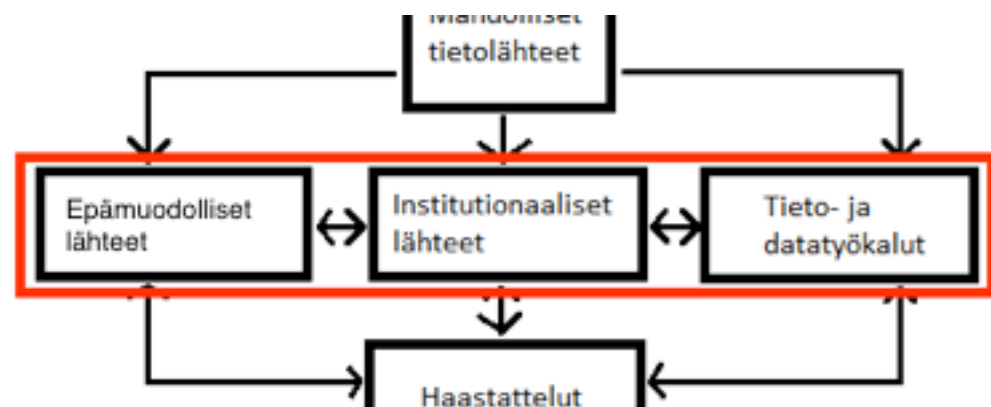
Mallin kritiikki. Nonakan ja Takeuchin SECI-mallia on kritisoitu liiallisesta yksinkertaisuudesta. Esimerkiksi Huotari ja kumppanit (2005) huomauttavat, että uuden tiedon luomisen esteitä voivat olla esimerkiksi viestintäosaamisen puutteet, tiedon panttaaminen, ryhmän sisäiset konfliktit sekä vuorovaikutustaitojen puuttellisuus tiedon jakamiseen. Nämä voivat hidastaa uuden tiedon luomista tai estää sen kokonaan. (Emt., 110.) Tiedon luomisen malleja on kritisoitu myös siitä, että ne perustuvat japanilaisen työkulttuurin ominaispiirteisiin. Tämä tekee niistä soveltamisesta länsimaiseen yrityskulttuuriin vaikeaa. (Emt., 145–146.)

Omassa tutkimuksessani nämä kriittiset havainnot mallin toimivuudesta eivät ole kovin merkittäviä, koska nojaan tutkimuksessani paljon dokumenttiaineistoihin. Dokumentti- ja kokemuslähtöisen

tarkastelun vuoksi tutkimukseni sokeiksi pisteiksi voivat kuitenkin jäädä tiedon panttaaminen ja puutteellisuus, sillä nämä seikat eivät käy ilmi dokumenttiaineistoista. Myöskään ryhmän sisäiset konfliktit eivät ole nähtävissä dokumenttiaineistoista, enkä ulota analyysiani ryhmän yksittäisten jäsenten vuorovaikutustaitoihin. Vuorovaikutustaitojen arviointi laajentaisi tutkimukseni problematiikkaa liiaksi ja vaatisi sosiaalipsykologista ymmärrystä. Japanilaisen työkuultuurin ominaispiirteiden kriittinen tarkastelu vaatisi niiden parempaa tuntemusta, eivätkä kulttuuriset erot ole oman problematiikkani tarkastelussa keskeisiä.

5 Analyysi I – Tietolähteet ja tiedon jakaminen

Kaksivaiheisen analyysin ensimmäisessä vaiheessa jaottelen ja kuvailen esimerkkien kautta Uusi Inari -työryhmän taustatyöskentelyssä käyttämiä tietolähteitä. Käytän apuna Wardin ja Hansenin (1997) jakoa epämuodollisiin, institutionaalisiin sekä tieto- ja datatyökaluihin (Kuvio 6). Kuvailen myös ryhmän työskentelytapoja Nonakan ja Takeuchin uuden tiedon luomisen mallin avulla.

KUVIO 6. Analyysin ensimmäisen vaiheen metodinen raja-
us Wardin ja Hansenin tiedonhankintamallin pohjalta. (Ks. koko malli s. 53)

5.1 Epämuodollisia lähteitä

Työryhmämme taustatyöskentelyn aikana käyttämät lähteet olivat sekä henkilö- että dokumenttilähteitä. Keskeisiä epävirallisia henkilölähteitämme olivat varsinkin projektin alkuvaiheessa kaverit ja tutut, joilla oli jokin yhteys Inariin. Työskentelyn varhaisissa vaiheissa emme vielä kertoneet projektistamme ulkopuolisille, mikä rajasi ja vaikeutti taustatiedon hankintaa. Salaisuudesta ei puhuttu kuin harvoille ja valituille. Syynä oli esimerkiksi pelko siitä, että joku varastaisi ideamme. Työryhmän suljetussa sosiaalisen median ryhmässä into Inaria koskevan tiedon haalintaan näkyi. Sitaatti työryhmän sosiaalisen median ryhmästä havainnollistaa, kuinka kuljimme korvat höröllä kaikkialla ja hankimme tietoa hyvin epämuodollisesti.

Haha, pakko jakaa sattumus. Näin äsken tuttuja, jotka kertoivat menevänsä Inariin mökkeilemään ja höpöttelivät kaveristaan, joka opiskelee siellä --- Oli vaikeaa esittää normaalin kiinnostunutta, kun oli maanisen kiinnostunut ja yritti painaa mieleen kaiken sanotun.

(Uusi Inari työryhmän suljettu sosiaalisen median ryhmä, 13.9.2013)

Tutut vinkkasivat meille juttuaiheita, henkilölähteitä ja mielenkiintoisia ihmisiä esimerkiksi keskusteluissa ja lähettämissään viesteissä. Muistini mukaan ainakin yksi työryhmän jäsenen tuttu valotti meille myös alueen kiistoja ja niiden keskeisiä henkilöitä viestissään.

Epämuodollisten henkilölähteiden määrä kasvoi, kun päätimme syksyllä 2014 tehdä ennakkomatkan Inariin saman vuoden lokakuussa. Ennen ennakkomatkaa otimme yhteyttä paikallisiin ihmisiin ja sovimme tapaamisia heidän kanssaan. Tarkasteltaessa tapaamisistamme kirjoitettuja muistiinpanoja käy ilmi, että tapasimme epävirallisia lähteitä matkan aikana monia kertoja sattumalta tai jonkun institutionaalisen henkilölähteen vinkkaamana. Uudet henkilölähteet tulivat meille näistä vinkeistä tapaamisten "kylkiäisenä". Esimerkiksi yhdessä tapaamisessamme keskustelussa mainittiin paikallinen nuori, jonka osa työryhmästä tapasi myöhemmin. Häntä myös haastateltiin joukkorahoituskampanjan ennakkomateriaaleja varten.

Samalla tutustumismatkalla havainnoimme Inaria ensimmäisen kerran. Vaikka projektimme oli alkanut jo syksyllä 2013, emme vierailleet työryhmänä Inarissa ennen lokakuuta 2014. Teimme myös havainnoistamme muistiinpanoja pilvipalvelumme tiedostoihin.

5.2 Institutionaalisia lähteitä

Käyttämiemme institutionaalisten lähteiden kirjoa voi havainnollistaa poiminnoilla ennakkojuttujemme lähteistä. Teimme joukkorahoituskampanjaamme varten kaksi ennakkojuttua, joista toinen oli reportaasi Inarinjärven matkailukäytöstä ja toinen Inarin tulevaisuudesta. Molempien reportaasien loppuun olemme koonneet julkaistut listat ennakkojuttujemme keskeisistä lähteistä, jotka eivät käy ilmi leipätekstistä.

Ennakkojuttujen lähteinä meillä on runsaasti kunnan johtohenkilöitä sekä muita asiantuntijatehtävissä olevia työntekijöitä. Esimerkkeinä institutionaalisista lähteistämme voidaan mainita muun muassa Lapin yliopisto, Pohjois-Suomen hallinto-oikeus, saamelaiskäräjät, Rajavartiolaitos, tietyt ministeriöt sekä eri kokoiset yhdistykset ja hankkeet ulottuen paikallisesta Inarijärvi-yhdistyksestä ja Ihmisoikeudet.net-hankkeesta aina kansainväliseen Yhdistyneiden kansakuntien UNESCOon saakka.

Institutionaalisista lähteistämme useat olivat julkisia kuten Inarin kunta, kunnalliset toimielimet, sekä jotkin oppilaitokset. Taustatyöskentelymme aikana emme olleet henkilökohtaisessa yhteydessä kovinkaan moniin yrityksiin tai yhtiöihin eli yksityisiin institutionaalsiin lähteisiin. Esimerkkeinä

kuitenkin voidaan mainita paikallinen hotelliyrittäjä ja valtio-omisteinen, lentoliikenteestä vastaava Finavia.

Kaikista lähdeviitteistämme ja muistiinpanoistamme ei käy yksiselitteisesti ilmi, onko instituutio toiminut lähteenä jonkun haastattelun henkilön kautta vai verkosta löydettyinä dokumenttina. Myöskään Ward ja Hansen (1997, 77–112) eivät kiinnitä tähän erontekoon erityisesti huomiota. Voidaan kuitenkin todeta, että institutionaalisissa lähteissämme oli sekä dokumentti- että henkilölähteitä.

Merkittäviä taustatyöskentelymme institutionaalisia dokumenttilähteitä olivat muut medialähteet. Tässä kohtaa poikkean Wardin ja Hansenin (1997) mallista, jossa lehdet ja muu media lukeutuvat epämuodollisiin lähteisiin. Perinteiset mediat, kuten Suomessa Yle, Helsingin Sanomat tai Lapin Kansa ovat mielestäni institutionaalisia joukkoviestimiä, joten luen ne institutionaalisiksi lähteiksi. Osaa medioista tarkastelen myös seuraavassa, datatyökaluja käsittelevässä alaluvussa niiden käyttötavan ja julkaisumuodon perusteella.

Inarilaisen tilaamisen aloitimme jo projektin varhaisessa vaiheessa. Kommenttipoiminta suljetusta sosiaalisen median ryhmästä havainnollistaa lehdestä tuoreeltaan tekemiämme huomioita:

Tänään kolahti Inarilainen luukusta. Yllättävän paljon Murmanskiin liittyviä juttuja. Vaan lieneekö ihme. Murmansk on Inarin näkökulmasta yhtä kaukana kuin Rovaniemi ja neljä kertaa Rolloa isompi väkiluvultaan. Kannattanee pitää viisumit voimassa. Pitäiskö Inarilaisen antia muuten seurata systemaattisesti?

(Uusi Inari -työryhmän suljettu sosiaalisen median ryhmä, 9.10.2013)

Selasimme ja seurasimme koko projektin ajan useita eri medioita. Projektin alkupuolella medioiden seuraaminen ei ollut yhtä systemaattista kuin myöhemmin taustatyöskentelyn edettyä ja tiivistyttyä. Aloitimme paikallislehti Inarilaisen tilaamisen lokakuussa 2013 ja vuoden 2014 syyskuussa tilasimme maakuntalehti Lapin Kansan yhdelle työryhmän jäsenelle. Ennen tätä luimme Lapin Kansan paperilehteä Tampereen yliopistolla. Paikallislehtien lisäksi seurasimme muun muassa Ylen ja Helsingin Sanomien uutisointia Pohjois-Lapista sekä satunnaisesti muuta Pohjois-Lappia käsittelevää mediatuotantoa kuten tv- ja radiodokumentteja.

5.3 Informaatio- ja datatyökalut

Varsinkin työryhmän varhaisessa työskentelyssä internetistä hankittu tieto ja asioiden seuraaminen internetin välityksellä olivat merkittävä osa Inariin tutustumista. Käyttämämme informaatio- ja

datatyökalut olivat muun muassa sosiaalisen median palveluita, sähköisiä medioita tai medioiden verkkosivuja, tilastoja, tiedostoja, verkkosivuja sekä painettuja lähteitä. Luen sosiaalisen median osaksi informaatio- ja datatyökaluja, koska mielestäni sosiaalinen media on Wardin ja Hansenin (1997) luomassa mallissa lähimpänä tätä kategoriaa. Teoksen uusimman version aikana 1990-luvun loppupuolella sosiaalista mediaa ei varsinaisesti vielä ollut olemassa, joten olen tehnyt päätöksen sosiaalisen median luokittelusta omavaltaisesti.

Seurasimme Inariin keskittyviä sosiaalisen median kanavia tiiviisti koko projektin ajan.

Seurannassamme oli muun muassa paikallisten Facebook-ryhmä Inarin kansalaiskanava. Kanavan keskustelua voi kuvailla laaja-alaiseksi ja vilkkaaksi. Esimerkiksi 2016 syyskuussa kansalaiskanavalla joku ilmoitti tiellä nähdystä hirvistä ja toinen linkkasi videon kunnanvaltuuston kokouksesta (Inarin kansalaiskanava, Facebook 2016). Inarin paikalliselämään keskittyviä epävirallisia Facebook-ryhmiä on myös useita muita. Niitä työryhmän jäsenet seurasivat vaihtelevasti. Seurasimme myös alueen virallisten institutionaalisten toimijoiden kuten kunnan ja medioiden sekä poliitikkojen omia Facebook-tilejä, joiden lisäksi kiinnitimme erityistä huomiota mahdollisten lappilaisten Facebook-kavereidemme julkaisuihin.

Toinen työryhmän jäsenten jonkin verran käyttämä sosiaalisen median kanava oli Twitter, jossa jokainen seurasi haluamiaan Twitter-tilejä. Missään projektin vaiheessa seurattavista sosiaalisen median kanavista ei ollut yhteistä ohjetta, mutta vinkkasimme toisillemme bloggaajia, twiittaajia ja muita hyviä verkkojulkaisijoita sekä sähköisesti että kasvokkain.

Eri medioiden sosiaalisen median kanavien ja verkkosivujen seuraaminen oli keino seurata paikallista journalismia varsinkin ennen Inarilaisen ja myöhemmin Lapin Kansan tilaamista. Useiden medioiden seuraaminen tapahtui tässä datatyökaluiksi ymmärtämieni sosiaalisen median kanavien kuten Facebookin tai Twitterin avulla.

Näiden lisäksi etsimme hakukoneella laajasti tietoa Inarista ja vierailimme sadoilla tai tuhansilla yksittäisillä verkkosivuilla. Seuraamiemme medialähteiden ja vierailtujen verkkosivujen tyhjentävä tai edes jokseenkin kattava yksityiskohtainen erittely on mahdotonta tässä tutkimuksessa.

Vaikka olemme kasvaneet internet-aikakauden toimittajiksi, emme unohtaneet perinteisiä paperisia dokumenttilähteitä. Ennakkojuttujen lähteissä on muutamia kirjalähteitä, kuten saamelaismuseum Siidasta hankittu saamelaisesta kulttuuriympäristöstä kertova *Ealli biras* -teos (Maggä & Ojanlatva 2013) ja Inarin historiasta kertova *Inari-Aanaar* (Aikio, Carpelan & Enbuske 2003). Valtaosa dokumenttilähteistämme oli taustatyöskentelyssä kuitenkin sähköisiä tiedonhankinnan tehokkuuden ja ajantasaisuuden vuoksi. Lisäksi monet institutionaalisista lähteistä pyydettävät dokumentit ovat

nykyisin saatavilla sähköisesti, ja saimme esimerkiksi Inarin kaavoituskarttoja sähköisessä muodossa pyytämällä niitä kunnan työntekijöiltä.

5.4 Tiedon hallinta ja jakaminen työryhmässä

Seuraavaksi tuon esimerkkien kautta esiin tiedon jakamista Uusi Inari -työryhmässä. Käytän tässä apunani Nonakan ja Takeuchin (1995) uuden tiedon luomisen SECI-mallia. Käyttämäni SECI-malli erottaa uuden tiedon luomisen prosessissa neljä vaihetta, jotka ovat sosialisatio, ulkoistaminen, yhdistäminen ja sisäistäminen.

Olen poiminut työryhmämme taustatyöskentelystä esimerkkejä, jotka havainnollistavat erityisen osuvasti uuden tiedon luomisen eri vaiheita. Analyysini jää tarkoituksellisesti esimerkinomaisten kuvausten tasolle, koska erittelyn toisessa vaiheessa (Luku 6) kuvaan uuden tiedon luomista ja Uusi Inari -työryhmän taustatyöskentelyä kronologisesti.

Sosialisaatiossa hiljainen tieto siirtyy ihmiseltä toiselle hiljaisena tietona kasvokkaisessa vuorovaikutuksessa (Nonaka & Takeuchi 1995, 62–64). Uusi Inari -työryhmän lukuisat kokoontumiset ja erityisesti vetäytymisviikonlopuiksi kutsutut vapaa-aikaa ja työskentelyä yhdistelleet matkat olivat tärkeitä hiljaisen tiedon siirtämisen näkökulmasta. Maantieteelliseen Inariin kätkeytyneen hiljaisen tiedon havainnointi alkoi ennakkomatalla lokakuussa 2014. Sitä ennen työryhmän omissa kokoontumisissa oli keskeistä oppia tuntemaan työryhmän muita tekijöitä sekä jokaisen käsityksiä lehden tavoitteista.

Työryhmän vetäytymisviikonloppuja oli kaksi. Ensimmäinen pidettiin 26.–27.10.2013 Heinolassa ja toinen 29.–30.11.2014 Pirkkalassa. Varsinkin ensimmäisenä vetäytymisviikonloppuna sosialisatio ja hiljaisen tiedon jakaminen olivat keskeisessä roolissa, koska tutustuimme toistemme ajatuksiin journalismista. Keskustelimme myös jokaisen viikonloppua varten valitsemista työnäytteistä ja avasimme mielikuviamme Inarista ennakkoon annetulla luovalla kirjoitustehtävällä, jonka tehtävänantona oli otsikko "Inari". Ideoimme tulevan lehtemme konseptia ja juttuaiheita hyvin laaja-alaisesti. Esimerkkinä vastaavasta työskentelystä Nonaka ja Takeuchi (1995, 85) ovat käyttäneet autovalmistaja Hondan työryhmää, joka jakoi sosialisatian vaiheessa vapaamuotoisesti käsityksiään ideaalista autosta.

Sosialisaatiota tapahtui myös arkena pidetyissä kokouksissa, mutta vetäytymisviikonloppuina sosialisaatio oli intensiivisempää ja tehostetumpaa. Vetäytymisviikonloppuina tutustuimme toistemme työskentelytapoihin, vahvuuksiin ja persooniin aiempaa paremmin.

Seuraava poiminta työryhmän suljetusta sosiaalisen median ryhmästä havainnollistaa, että ensimmäiseen vetäytymisviikonloppuun ei menty valmistautumattomina. Jokaista pohdintatehtävää varten oli nimetty kaksi työryhmän jäsentä, jotka on poistettu suorasta lainauksesta.

POHDINTATEHTÄVÄT:

- arvot ja tavoitteet: [nimet poistettu]²⁵
- kenelle UI:a tehdään: [nimet poistettu]
- miten lehti puhuttelee lukijaansa: [nimet poistettu]
- lehden dramaturgia: [nimet poistettu]
- juttutyypit: [nimet poistettu]
- kuvatyytit ja visuaalinen ilme: [nimet poistettu]
- etusivu: [nimet poistettu]

KIRJOITUSTEHTÄVÄ:

- mitta: A4
- tyyli: vapaa
- aihe: Inari

(Uusi Inari -työryhmän suljettu sosiaalisen median ryhmä, 12.10.2013)

Toinen vetäytymisviikonloppu oli yhtäältä ensimmäistä viikonloppua asiakeskeisempi ja toisaalta vapaa-aikapainotteisempi, koska olimme juuri noin viikkoa aiemmin julkistaneet projektimme näyttävästi omilla verkkosivuilla, sosiaalisessa mediassa ja joukkorahoituskampanjana. Toisena vetäytymisviikonloppuna emme tehneet luovia harjoituksia, mutta jatkoimme ideointityötä. Olimme tässä vaiheessa jo julkaisseet verkkosivut, joten keskityimme tulevien juttujen ideointiin.

Pidimme työryhmän muita palavereja vaihtelevalla tahdilla koko projektin ajan. Kaikkia kokoontumisia ei ole dokumentoitu pilvipalveluun, mutta syksyllä 2014 tapasimme pilvipalveluun tallennettujen pöytäkirjojen päiväysten perusteella noin viikon välein. Tätä ennen tapaamisia oli harvemmin, ja kesällä 2014 työryhmä ei kokoontunut lainkaan. Palaverit järjestettiin usein jonkun työryhmän jäsenen kotona. Kokoontumisissa keskusteltiin kaikesta Uuteen Inariin liittyvästä, ja niissä käytiin läpi muun muassa jokaisen selvittämiä uusia tietoja ja projektin edistymistä.

Työryhmän jäsenet osallistuivat palavereihin vaihtelevasti, mutta tavoitteena oli saada mahdollisimman moni paikan päälle. Työryhmän jäsenten asuessa eri kaupungeissa palavereja pidettiin videoyhteyden välityksellä kahdesta tai useammasta eri sijainnista.

²⁵ Hakasulkeisiin olen merkinnyt, mitä sitaateista on poistettu.

Keskeinen Inariin piiloutuneen hiljaisen tiedon etsinnän vaihe oli ennakkomatka Inariin lokakuussa 2014. Tapasimme ensimmäistä kertaa paikallisia ihmisiä, ja osa työryhmästämme vieraili Inarissa ensimmäistä kertaa elämässään. Näimme kunnan mittasuhteet sekä paikat ja ihmiset, joista olimme lukeneet ja nähneet kuvia yli vuoden ajan. Matkalla meille siirtyi (toivottavasti) paljon hiljaista tietoa myös tiedostamattomasti esimerkiksi paikallisesta tapakulttuurista ja paikallisista erityispiirteistä. Itse kiinnitin huomiota muun muassa ihmisten kiireettömään olemukseen ja tapaamisten sopimisen helppouteen: sovimme viikon aikana monta haastattelua onnistuneesti vasta paikan päällä ja ainakin yhden ihmisen tapasimme sattumalta hänen työpaikaltaan.

Ulkoistamisessa hiljainen tieto saa eksplisiittisen muodon esimerkiksi hypoteeseina tai malleina, ja keskustelu on työvaiheessa tärkeää (Nonaka & Takeuchi 1995, 64–71). Työryhmämme keskustelukulttuuri oli niin perusteellinen, että hetkittäin se turhautti työryhmän jäseniä. Kävimme usein koko työryhmän kanssa läpi kaikki mahdolliset ja mahdottomat vaihtoehdot, jolloin kokoukset venyivät ja polveilivat. Hiljaisen tiedon ulkoistamisen kannalta keskustelut olivat kuitenkin hyvä asia, koska arvioimme tehtyjä ja tekemättömiä asioita perinpohjaisesti.

Ulkoistamisessa työryhmän suljetulla sosiaalisen median ryhmällä ja pilvipalvelun kansiollla oli merkittävä tehtävä. Pilvipalvelun kansiossa oli vähintään satoja yksittäisiä tiedostoja, joista kaikkiin työryhmän jäsenillä oli pääsy koko projektin ajan. Tiedostoihin kerättiin muistiinpanoja kaikesta projektiin liittyvästä. Ulkoistimme eli kirjoitimme omia muistiinpanojamme ja hiljaista tietoamme suuren määrän työryhmän saataville, ja teimme kokoontumisistamme kokouspöytäkirjoja. Joistakin kokouksista tehdyt pöytäkirjat ovat hyvin tarkkoja, mutta toisista kokoontumisista pöytäkirjat todennäköisesti puuttuvat kokonaan.

Joitakin kertoja joku työryhmän jäsen seurasi kokouksen etenemistä pilvipalvelun tiedoston välityksellä ja viesti muulle työryhmälle kirjoittamalla oman sanottavansa suoraan pöytäkirjaan. Tällaisista kokouksista on jäänyt muistoksi lähes sanatarkkoja muistiinpanoja. Esimerkkinä tällaisesta työskentelystä kuvassa 1 on Uuden Inarin eräs kokouspöytäkirja. Kuvassa näkyy, kuinka palaverin kirjuri on kirjannut ylös osallistujien puheen lähes sanasta sanaan. Työryhmän jäsen C on osallistunut kokoukseen reaaliaikaisesti kirjoittamalla kommenttinsa pöytäkirjaan muun kokoustekstin sekaan. Työryhmän jäsen B on kommentoinut pöytäkirjaa kokousta seuranneena päivänä.

 B:
15.10.2014
Nimenomaan toi VOI TEHDÄ on se
avainasia.

KUVA 1. Kuvakaappaus Uuden Inarin 14.10.2014 pidetyn kokouksen pöytäkirjasta, Google Drive.

Valtaosassa pöytäkirjoista niitä on luettu ja kommentoitu jälkikäteen. Osa työryhmästä osallistui kokouksiin joskus videopuhelulla.

Sosiaalisen median ryhmässä käsitelimme paljon päiväkohtaisia ja nopeita asioita, kuten tulevien kokousten ajankohtaa tai hoitamattomia asioita. Kokosimme koko työryhmän näkyville niin sanottuja nakkilistoja, joilla tarkoitimme listattuja tehtävänjakoja. Sosiaalisen median ryhmä oli työryhmämme ensisijainen ja koko ryhmän nopeimmin tavoittanut viestintäkanava. Ryhmässä myös jaettiin erilaisia vinkkejä, omia huomioita ja havaintoja.

Pienenä yksityiskohtana työryhmän ulkoistamisesta ovat ryhmän yhdessä pitkällä ajomatalla pohjoiseen tai sieltä pois kehittämät iskulauseet Uusi Inari -julkaisulle. Iskulauseet ja metaforat ovat yksi tapa ulkoistaa hiljaista tietoa, ja ne kokoavat yksittäisiä asioita kokonaisuuksiksi (Nonaka & Takeuchi 1995, 64–67). Myöhemmin käytimme osaa ajomatkan iskulauseista projektimme tiedotuksessa. Yhdistimme metaforat Uuden Inarin Uikkari-lempinimeen tähän tyyliin: "Uikkari - Pieni mutta peittävä" ja "Uikkari – Asian päällä". Iskulauseita olisi enemmänkin, mutta osa jääköön vain sisäpiiriin tietoon.

Tiedon yhdistämisessä eksplisiittinen tieto yhdistetään kokonaisuudeksi muun eksplisiittisen tiedon kanssa (Nonaka & Takeuchi 1995, 67–68). Pilvipalvelu oli keskeinen Uuden Inarin hankkiman tiedon yhdistämisessä, koska kaikki pystyivät muokkaamaan kaikkia muille jaettuja tiedostoja. Kuva 1 työryhmän kokouspöytäkirjasta edellä havainnollistaa tietojen yhdistämistä ja kommentointia. Yhdistämistä tehtiin myös suullisesti ja kirjallisesti tapaamisissa, muussa yhteydenpidossa ja sosiaalisen median ryhmässä.

Tiedon yhdistämisen näkyvimpiä vaiheita olivat muulle työryhmälle pidettyjen esitelmien koostaminen ja ensimmäisten juttujen kirjoittaminen syksyllä 2014. Molemmat vaativat myös hankitun tiedon arvioimista, karsimista ja muotoilua.

Yhdistimme hankittua tietoa myös sosiaalisessa kanssakäymisessä, kun esimerkiksi yksi työryhmän jäsen kertoi selvittämistään asioista toiselle ryhmän jäsenelle tai koko työryhmälle. Tietoja yhdisteltiin myös sosiaalisen median ryhmässä, kuten alla työryhmän jäsenen keskustelunavaus ja linkkaus Helsingin Sanomien kuntapalvelukarttaan sekä sitä seuranneet muiden työryhmän jäsenten kommentit osoittavat.

Keskustelunavaus 24.10.2013:²⁶

Tuosta Hesarin kuntapalveluvertailusta: "Inari

Palvelut keskitasoa parempia

+ keskimääräistä useampi tokaluokkalainen aamu- tai iltapäiväkerhossa

+ alakoulun opetusryhmät selvästi keskimääräistä pienempiä

+ hieman keskimääräistä harvempi lapsi lastensuojelun asiakkaana

+ toimeentulotukeen käytettävä rahamäärä on hieman keskimääräistä pienempi osa kunnan vähätuloisimman väestökymmenyksen tuloista

- kunta ei maksa kotihoidon kuntalisää

- kotihoitajia kotona asuville vanhuksille hieman keskimääräistä vähemmän"

siis tämä: [linkki Helsingin Sanomien juttuun, tästä poistettu]

Kommentti 1 kello 12:57:

Lintukoto <3

Kommentti 2 kello 16:10:

Mulle hahmottu tällä sekunnilla, miten iso Inari on.

Kommentti 3 kello 16:14:

Tossa kartassa on mielenkiintosta, että palvelut on keskimääräistä parempia pohjoisen kunnissa, jotka eivät ole kasvukeskuksia. Sen sijaan esim. Rovaniemi, Oulu ja Kuusamo painuvat punaiseksi.

(Uusi Inari -työryhmän suljettu sosiaalisen median ryhmä, 24.10.2013)

Sisäistämisen vaiheessa tieto palaa takaisin hiljaiseen muotoonsa (Nonaka & Takeuchi 1995, 69–70). Uuden Inarin tapauksessa tämä tarkoitti sitä, että jokainen työryhmän jäsen sisäisti tietoja osaksi omaa käsitystään Inarista. Esimerkiksi jokainen työryhmän jäsen sisäisti ja omaksui yhteisen käsityksemme Inarin sopivuudesta projektimme kohdekunnaksi.

Runsas tietomäärä ja lähes koko työryhmän vierailu Inarissa oletettavasti edesauttoivat tiedon sisäistämistä. Tietoa sisäistettiin myös työryhmän keskusteluissa sekä verkkovälitteisesti että kasvotusten. Esimerkiksi luentojen pitäminen muulle työryhmälle toimi yhtenä tiedon sisäistämisen välineenä, kun jokainen oli käynyt valmistautumisvaiheessa läpi uuden tiedon luomisen prosessin eri vaiheet ja lopuksi kertoi oppimansa asiat ääneen muulle työryhmälle. Sama toistui aina, kun

²⁶ Lihavoinnit ovat tutkielmaa varten tekemiäni lisäyksiä, jotka helpottavat tekstin ymmärrettävyyttä.

joku työryhmän jäsen oli selvittänyt tiettyä asiaa ja kertoi ne muulle ryhmälle dokumentin tai puheenvuoron muodossa.

Perusasioiden sisäistäminen oli Uuden Inarin työskentelyssä kuin yhteisen kielen omaksumista. Lähtökohtamme taustatyöskentelyn aloittamiseen oli jokaisella työryhmän jäsenellä samankaltainen, koska kaikkien pohjatiedot Inarista olivat heikot. Juttujen ideointi ja uuden tiedon jakaminen oli helpompaa, kun jokainen työryhmän jäsenistä tiesi Ivalon ja Inarin eron, tunsikinunnanjohtajan nimeltä ja hahmotti Inarin sijainnin suhteessa esimerkiksi Utsjokeen ja Inarijärveen. Uuden Inarin tapauksessa hiljaisen tiedon tuominen näkyväksi ja muun hankitun tiedon tekeminen yhteiseksi muun ryhmän kanssa olivat perusta uuden tiedon luomiseen ja Inaria koskevan taustatiedon omaksumiseen. Ennakkotyöskentelyn vaiheessa uuden tiedon luominen tarkoitti esimerkiksi ideoiden jalostamista ja työskentelyn loppuvaiheessa ennakkojuttujen tekemistä.

6 Analyysi II – Taustatyöskentelyn prosessi

Työryhmän käyttämien tietolähteiden ja tiedon jakamisen tapojen esittelyn jälkeen kohdistan tässä luvussa huomioni Uuden Inarin tiedonhankintaan kolmen taustatyöskentelyssä keskeisen vaiheen kautta. Sovellan tarkastelussa sekä Wardin ja Hansenin (1997) tiedonhankinnan strategista mallia että Nonakan ja Takeuchin (1995) uuden tiedon luomisen mallia.

6.1 Ensimmäinen vaihe – Miksi juuri Inari?

Idea oman paikallislehden perustamisesta Inariin syntyi kuten ideoilla on tapana: pyytämättä ja yllättäen. Rinnastuskohteena voi käyttää Jaakkolan (2013, 74) kuvausta juttuideoiden syntymisestä ajasta ja paikasta riippumatta tapahtuvana pulpahteluna. Näin Uusi Inari kertoi idean syntymisestä Svenska Teaternin kahvilassa kesällä 2013 loppuraportissaan:

“Me on joskus mietitty neljän kaverin kesken, että pitäis vallata joku paikallislehti kesäksi.”

“Ei kukaan ota kahta toimittajaa ja kahta kuvaajaa tai ainakaan maksa niille. Mää oon miettiny, että pitäis perustaa oma paikallislehti. Vaikka vaan vähäksi aikaa.”

“JOO.”

“Vaikka Inariin.”

“TÄÄ ME TEHDÄÄN.”

(Uusi Inari 2016)

Idean syntymistä seurasivat työryhmän kokoaminen ja ensimmäiset palaverit. Työryhmän suljetussa sosiaalisen median ryhmässä puhkesi marraskuussa 2013 pitkien kommenttien kirvoittama keskustelu siitä, miksi projektimme kohteeksi oli valittu Inari. Keskustelun laukaisi yhden työryhmän jäsenen käymä keskustelu ystävänsä kanssa. Keskustelussa projektin ulkopuolinen ystävä oli kyseenalaistanut, miksi työryhmä ei perusta paikallislehteä hieman etelämmäksi esimerkiksi Kuusamon talvikauden vilkkaan matkailun keskelle. Kommentit sosiaalisen median ryhmässä havainnollistavat pohdintaa Uuden Inarin valinnasta projektimme kohteeksi.

Kommentti kello 15:54:

Miksi juuri Inari? En missään nimessä kyseenalaista sitä, mutta se onkin ehkä just ongelma. Tää on meille niin itsestään selvää, että sitä on vaikea selittää ulkopuolisille. Mun mielestä me mennään sinne kahdesta syystä. Ensimmäiseksi, koska Inari on erityislaatuinen (luonto, saame, matkailu, kaivokset...). Toinen syy lienee se pohjoisen paikallisjournalismin piristäminen. Mutta nuo pointit ei tavallaan vastaa kysymykseen, miksi JUURI Inari, vaan

miksi juuri Lappi. Eikö joku Inarin vieressä oleva pohjoisen kunta vois aivan samoin perustein tarvita uutta paikallislehteä? Vaiko ei? Onko Inari oikeesti Pohjoisen spesiaalein kunta. Eli [nimi poistettu] miksi JUURI Inari?

(Uusi Inari -työryhmän suljettu sosiaalisen median ryhmä, 8.11.2013)

Pohdinnat projektimme kohdekunnasta olivat perustavia ja pakottivat meidät kyseenalaistamaan sokean innostuksemme aiheita kohtaan. Mietinnät vastaavat tiedonhankinnan ensimmäistä kysymyksenasettelun vaihetta (Ward & Hansen 1997, 15–17). "Miksi juuri Inari?" oli myös koko projektimme keskeisin kysymys, jota emme voineet ohittaa. Yllä olevassa sitaatissa työryhmän jäsenen esittämä kysymys sai ensimmäisen vastauksen alle puolessa tunnissa, kun toinen työryhmän jäsen vastasi tuossa työskentelyn vaiheessa olleen käsityksensä mukaan "miksi juuri Inari? - kysymykseen. Myöhemmin tarkensimme ja korjasimme kommentteissa olevia "faktatietoja", jotka paljastuivat tiedonhankinnan aikana osin virheellisiksi.

Kommentti 1 kello 16:18:

Inari on Suomen suurin kunta. Siellä on ollut massiivisia kuntaliitoksia ja lisää suunnitellaan. Se on saamelaisaluetta (aika harvinaista). Inarissa on valtava matkailubisnes Saariselällä, jossa herrat käy joka talvi hiihtämässä. Lisäksi paritkin kansallispuistot, arvokasta luontoa siis vaikka millä mitalla. Kaksi rajanaapuria, lentokenttä. Sijainti tärkeä myös mahdollisten Jäämeren-hankkeiden vuoksi, merelle ei pääse Suomen sisältä, jos ei kulje Inarin läpi. Se on otollisella sijainnilla myös naapurikuntien suhteen: Kittilässä ja Sodankylässä on kaivoshankkeita, ja Utsjoki on aika ainutlaatuinen mesta. Lisäksi kaikki yleiset Lappi-hommat pätee myös Inariin. Suomen suurin kunta ja 6700 asukasta. Kelatkaa ny!

Kommentti 2 kello 16:20:

Knoppitietoa, jonka tosin jouduin googlaamaan: Kunnassa sijaitseva Inarijärvi on Suomen kolmanneksi suurin järvi (1 043 km²). Kaikkiaan järviä on Inarissa 8 033, mikä on enemmän kuin missään muussa Suomen kunnassa ja myös kunnan sisävesipinta-ala on Suomen kunnista suurin.

Inari on pinta-alaltaan Suomen suurin kunta, noin 5 % koko maan pinta-alasta. Se on lähes yhtä suuri kuin Varsinais-Suomen ja Uudenmaan maakuntien maapinta-alat yhteensä.

Kommentti 3 kello 16:20:

Suomen pohjoisin lentokenttä, Ivalon lentoasema.

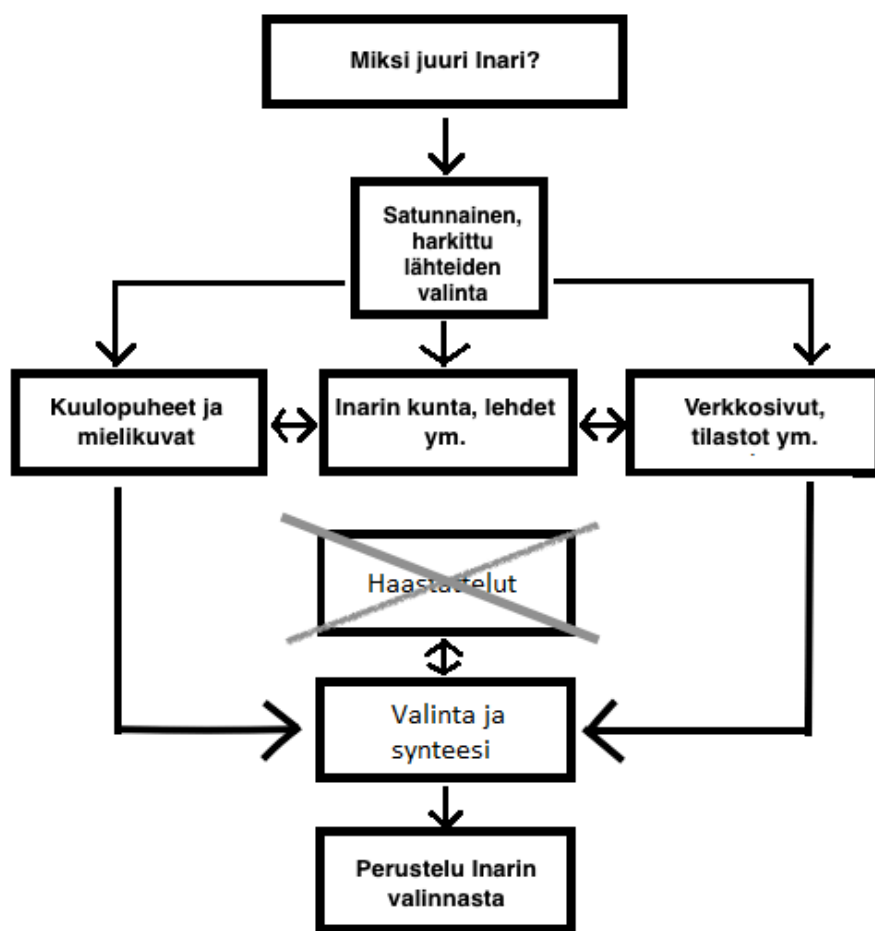
(Uusi Inari -työryhmän suljettu sosiaalisen median ryhmä, 8.11.2013)

Kommenteissa on nähtävissä, että vastaaja oli tehnyt tiedonhankintaa aiheesta ja muodostanut Inarista kohdekuntana perustellun mielipiteen. Esimerkkiviestiketjussa ryhmän jäsenet sekä ulkoistivat, yhdistelivät että sisäistivät tietoa. Viestiketjussa eri henkilöt kertoivat oman näkemyksensä Inarin sopivuudesta projektin kohteeksi, ja kaikilla ryhmän jäsenillä oli mahdollisuus

lukea, kyseenalaistaa ja omaksua näitä näkemyksiä. Toisin sanoen tieto kävi sosiaalisen median viestiketjussamme läpi SECI-mallin uuden tiedon luomisen vaiheet.

Meidän oli pakko muotoilla vedenpitävä vastaus kysymykseen Inarin valitsemisesta projektin kohteeksi, koska talvella 2014 työryhmä perusteli projektin kannattavuutta muun muassa apurahahakemuksissa. Journalisteina lähdimme etsimään faktoja Inarin sopivuudesta. Työryhmän tiedonhankinta Inarin erinomaisuudesta projektin kohdekunnaksi eteni osittain muun taustatiedon hankinnan mukana. Minun on mahdotonta eritellä lähdevalintojamme yksityiskohtaisesti, koska kaikkea tiedonhankintaa ei ole dokumentoitu. Kuvailen tiedonhankintamme luonnetta satunnaisesti mutta harkituksi, koska lähteet todennäköisesti löytyivät sopivilla hakusanoilla osin sattuman kautta. Lähteisiin kuitenkin suhtauduttiin normaalilla lähdekriittisyydellä.

Tiedonhankinta vastauksen saamiseksi "Miksi juuri Inari?" -kysymykseen ei koskaan edennyt haastatteluihin, vaan rajoittui Wardin ja Hansenin (1997) esittämän kuvion yläosaan edeten valinnan ja synteessin kautta perustelujen muotoiluun. Tietolähteet painottuivat institutionaalsiin ja datatyökaluihin perustuviin lähteisiin, jotka tavoitimme käytännössä kokonaan internetistä tekemillämme hauilla. Yksittäisistä tiedonjyvistä eri verkkosivustoilta kokosimme faktoihin perustuvan perustelumme Inarin sopivuudesta projektimme kohteeksi. Kuvio 7 havainnollistaa, mitä lähteitä käytimme etsiessämme vastausta asettamaamme kysymykseen "miksi juuri Inari?"

KUVIO 7. Wardin ja Hansenin kuviosta (1997, 15) sovellettuna Uuden Inarin taustatyöskentelyyn.

Apurahahakemukset olivat koetinkiviä, joissa perustelimme projektimme tärkeyttä rahoituksen toivossa. Hakemuksia varten muotoilimme vastauksemme mahdollisimman tyylikkääseen ja perusteltuun muotoon. Yhdessä apurahahakemuksessa helmikuussa 2014 perustelimme valintaamme Inarin suurella pinta-alalla, Norjan ja Venäjän rajanaapuruudella, luonnonvaroilla, turismilla, saamelaisilla ja kunnan kuulumisella saamelaisalueeseen sekä sillä, että erityisominaisuuksien lisäksi Inarissa on suomalaisen yhteiskuntarakenteen ansiosta kaikkea, mitä kaikissa muissakin suomalaisissa kunnissa.

Hakemusvuorot jaettiin ryhmän jäsenten kesken, joten jokainen joutui vuorollaan muotoilemaan apurahahakemuksien tarvittavat tekstit. Käytimme samoja pohjatekstejä useissa hakemuksissa, mutta jokainen hakemus oli räätälöitävä erikseen. Viimeistään versioidessaan tekstiä Inarin perustellusta valinnasta jokainen sisäisti yhteiset perustelut. Ne muuttuivat ryhmän kesken eksplisiittisestä hiljaiseksi tiedoksi ja tulevien tiedonhankintojen perustaksi.

Hioimme viestimme kirkkaimpaan muotoon vasta syksyn 2014 aikana, kun julkaisimme joukkorahoituskampanjamme. Verkkotaiton pieni tila pakotti pitkät pohdinnat ja monipolviset kuvaukset lyhyeen muotoon seuraavasti:

Valitsimme kohteeksemme Inarin, sillä kunta on ainutlaatuinen. Vireä matkailuelinkeino, kaksi rajanaapuria, poikkeukselliset erämaa-alueet ja saamelaisvähemmistöt ovat ehtymättömiä tarinanlähteitä. Valintaamme vaikutti myös Inarin pohjoinen sijainti. Tahdomme selvittää ja selittää, miten etelässä tehdyt päätökset näkyvät Inarissa. Toisen asteen koulutuksen karsiminen tai terveyspalvelujen keskittäminen koskettaa rajummin haja-asutusalueiden kuin etelän palvelukeskittymien asukkaita. Pohjoisen erityislaatuisuus ansaitsee nykyistä enemmän huomiota.

(Mesenaatti 2014)

Näiden perustelujen varaan rakensimme koko projektimme pohjan ja samalla perustelut sen mielenkiintoisuudesta.

6.2 Toinen vaihe – Mielikuvitusmatkoilla Inariin

Vuoden 2014 ensimmäisellä puoliskolla olimme jo noin puolen vuoden ajan pureskelleet ajatusta paikallislehdestä ja Inarista. Taustatietomme Inarista olivat suurelta osin hajanaisina tiedonmuruina pilvipalvelumme tiedostoissa, omissa päissämme ja tietolähteissä odottamassa poimijaansa. Vielä maaliskuussa 2014 taustatiedoissamme oli paljon parannettavaa. Tietojemme vaillinaisuus tulee jälkiviisaalle ilmi, jos esimerkiksi tarkastelee tuon ajan keskusteluumme salaisessa sosiaalisen median ryhmässämme. Sitaatti alla havainnollistaa tuon aikaista keskusteluumme salaisessa sosiaalisen median ryhmässämme. Viestissä työryhmän jäsen viittaa Ijahis idja -festivaaliin, joka on Inarissa järjestettävä alkuperäiskansojen musiikkitapahtuma. Myöhemmin festivaali tuli kaikille tutuksi:

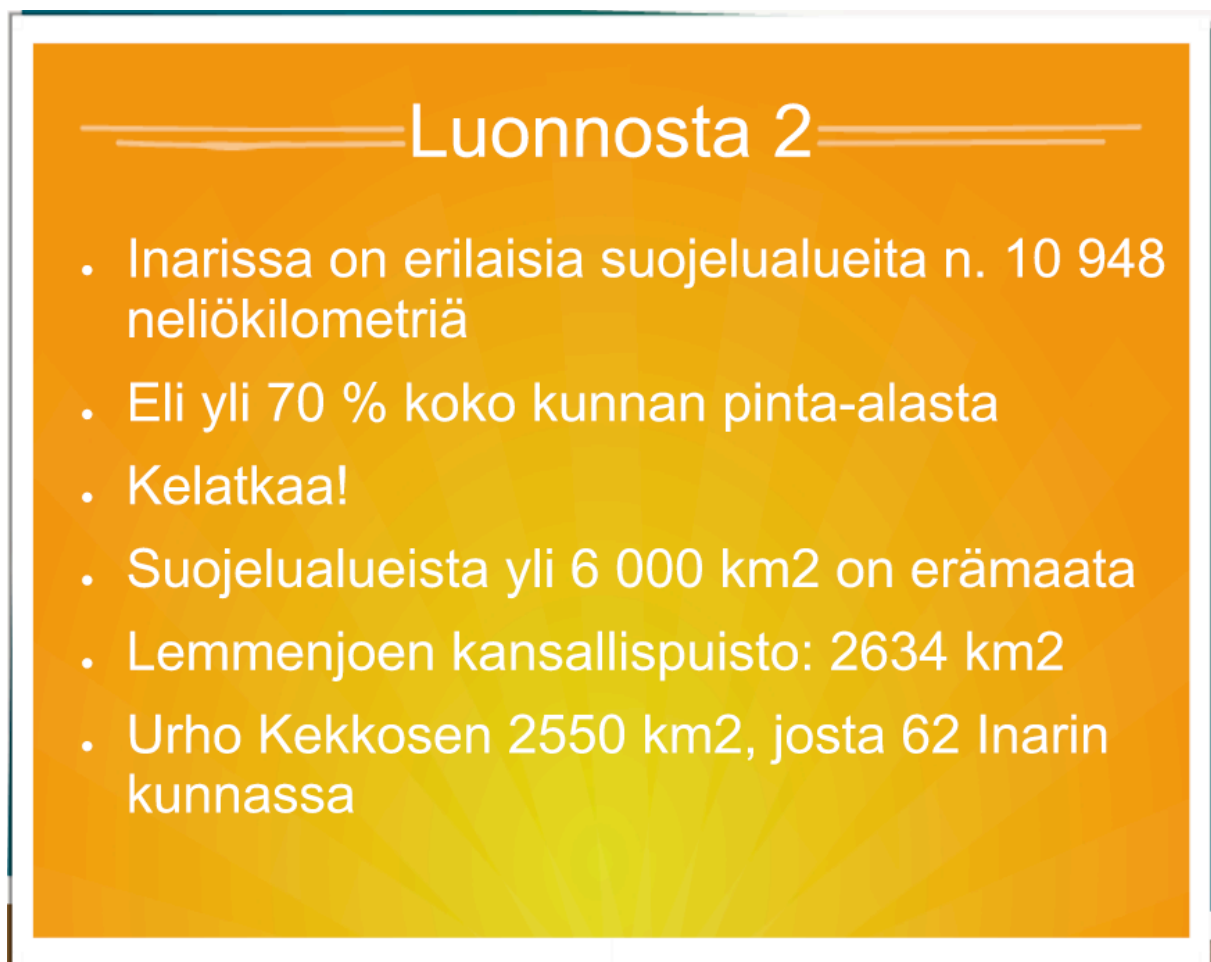
Saamiräppii Utsjoelta. Tiesittekö, että Inarissa järjestetään elokuisin saamelaismusiikin festari. Mä en tiennyt sitäkään.

[linkki musiikkikappaleeseen poistettu]

(Uusi Inari -työryhmän suljettu sosiaalisen median ryhmä, 12.3.2014)

Keväällä 2014 tiedonhankintamme keskittyi aiempaa selvemmin rajattuihin aiheisiin, ja kehitimme aluetuntemustamme yhä tietoisemmin umpimähkäisen selailun sijaan. "Opiskelun" tehostamiseksi jaoimme keväällä 2014 jokaiselle omat luentoaiheet, joista valmistelimme esitelmät muuta ryhmää varten.

Esitelmäaiheiden päättäminen vastaa tiedonhankintastrategian kysymyksenasettelun vaihetta. Luentoteemoiksi valikoituivat 1) Inarin maantieto ja luonto, 2) matkailu ja elinkeinot, 3) ihmiset, 4) kulttuuri ja vapaa-aika sekä 5) saamelaisuus. Esitelmäaiheet päätettiin yhdessä, ja niiden valintaa ohjasivat alueen erityispiirteet sekä aiempi kokemuksemme journalististen julkaisujen aihealueista. Aihepiirien valinnassa näkyivät Inarin valinnan perustelut. Myöhemmin joukkorahoituskampanjamme perustelussa valituista teemoista esiintyvät suoraan Inarin maantieto ja luonto, matkailu ja saamelaisuus (Mesenaatti 2014). Näiden lisäksi valikoituneet elinkeinot, ihmiset sekä kulttuuri ja vapaa-aika ovat luontevia aihealueita paikallisjournalistisen lehden taustatyöhön. Kuva 2 on havainnollistava esimerkki työryhmän pitämien luentojen esitysmateriaaleista:

KUVA 2. Uusi Inari -työryhmän luentomateriaalia.

Työryhmän jäsenet tekivät esitelmiä varten tiedonhankintaa itsenäisesti. Tiedonhankinta tapahtui pääosin ellei kokonaan hakukoneella eri verkkosivustoilta ja verkkodokumenteista. Jaoimme

keräämämme tiedot kasvatusten työryhmän tapaamisissa ja tiedostoina ryhmän pilvipalvelussa. Esitykset olivat perinteisiä luentoesityksiä, joissa kerronnan tukena käytettiin diamateriaalia kuvilla ja teksteillä. Pilvipalvelussa jaettujen diaesitysten lisäksi osa työryhmän jäsenistä teki taulukointeja esimerkiksi alueen harrastustoiminnasta, elinkeinoista sekä vertailua Inaria ja naapurikuntaa koskevasta tilastotiedosta. Varsinkin tietoja taulukoineiden jäsenten työskentely vaati informaatio- ja datatyökalujen käyttöä.

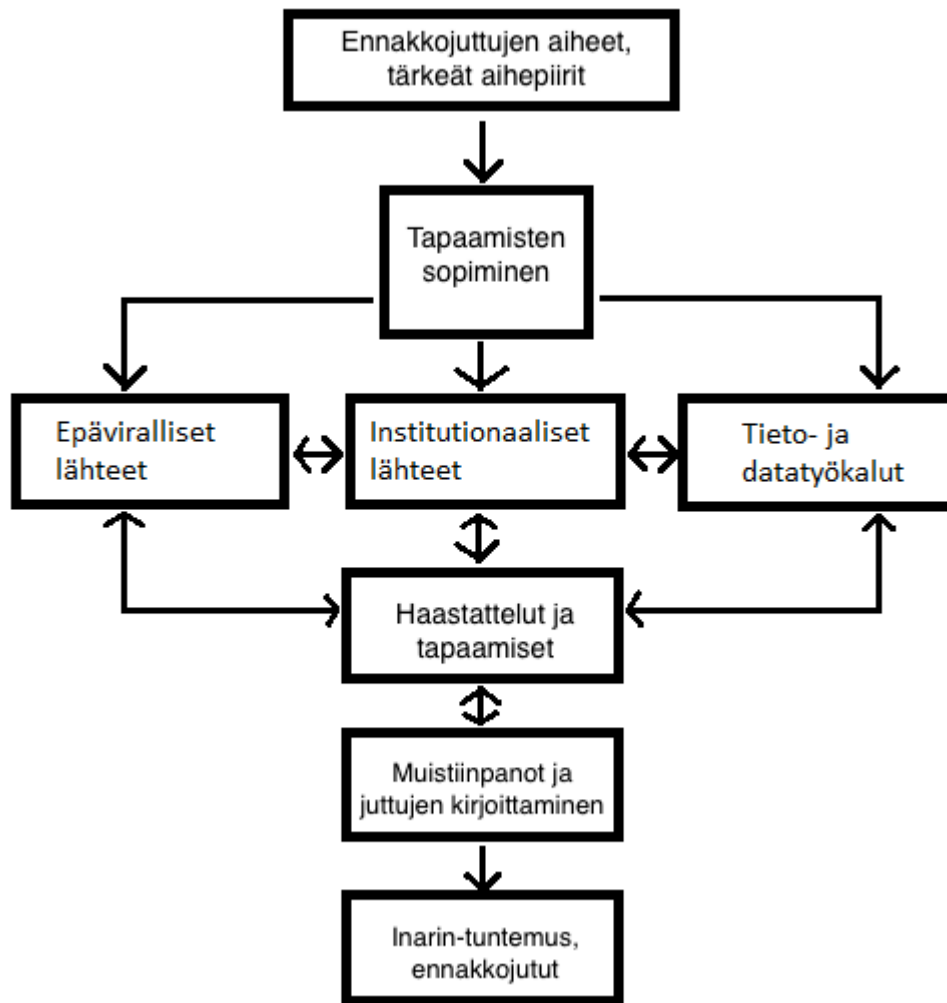
Tämä tiedonhankinnan kierros toisti samoja vaiheita kuin Inarin perusteleminen projektimme kohteeksi eli tiedonhankintaan ei kuulunut haastatteluja. Turvauduimme tiedonhankinnassa suhteellisen nopeasti saatavilla oleviin lähteisiin. Jokainen myös tiesi että esitelmää ei julkaista, vaan työvaiheen tarkoitus oli parantaa ja syventää ymmärrystämme Inarista. Tämän takia faktoja ei tarkistettu kertaalleen, eikä kaikista aiheista kerrottu pienimpiä yksityiskohtia. Esitelmät olivat keskeinen taustatiedon hankinnan vaihe, koska keräämällä, valikoimalla, koostamalla ja esittämällä pienet luentomme me sekä loimme uutta tietoa että laajensimme yleistä tietämystämme Inarista. Koko työvaiheen ideana oli jakaa tietoa muulle ryhmälle uuden tiedon ja ideoinnin rakennusmateriaaliksi, joten luentotyöskentely oli tärkeää uuden tiedon luomisen näkökulmasta.

6.3 Kolmas vaihe – Ensimmäinen ote Inarista

Syksyllä 2014 teimme taustatyöskentelyssämme tiedonhankintakierroksen, jossa kävimme Wardin ja Hansenin (1997) kuvaaman mallin kaikki vaiheet läpi eli tiedonhankintaamme kuului tällä kertaa myös haastatteluja. Palatessamme kesälaitumilta päätimme yrittää tosissamme ja kaikella voimalla saada lehdelle rahoituksen ja projektimme julkaistuksi. Aloitimme joukkorahoituskampanjan valmistelun, koska apurahahakemuksemme eivät olleet tuottaneet rahallista tulosta.

Kampanjaamme varten tarvitsimme journalistista sisältöä, jolla pystyimme näyttämään taitomme.

Suunnittelimme syyskuussa 2014 ennakkomatkan Inariin. Matkan tarkoituksena oli tutustua alueeseen, tavata ihmisiä ja tehdä haastatteluja ennakkojuttujamme varten. Matkan ajankohta oli lokakuun alussa ja reissuun lähti viisi työryhmän jäsentä. Kuvio 8 havainnollistaa, kuinka kävimme ennakkomatkan suunnittelussa ja toteutuksessa läpi kaikki Wardin ja Hansenin (1997) esittämän mallin vaiheet läpi.

KUVIO 8. Sovellutus Wardin ja Hansenin tiedonhankinnan strategisesta mallista
(Ward & Hansen 1997, 15)

Olimme päättäneet, että joukkorahoituskampanjaamme liittyy kaksi laajaa juttua. Ennen matkalle lähtöä päätetyt juttuaiheet olivat matkan suunnittelussa tärkeä osa matkalla tehtävän tiedonhankinnan kysymyksenasettelua. Toisessa ennakojutussa käsiteltiin Inarijärven rantojen kaavoitusta sekä järven käyttöä, ja toisessa maalattiin tulevaisuuskuvia Inarin kunnasta (Uusi Inari 2015). Etsimme myös henkilöitä joukkorahoituskampanjamme videoon sekä haastateltavia gallup-tyyppiseen Inarin ihmiset -palstaan. Lisäksi halusimme tavata muun muassa alueen tärkeimpien medioiden edustajia, kunnan edustajia ja päätöksentekijöitä sekä nuoria ihmisiä tai heitä edustavia tahoja.

Olimme aloittaneet tärkeiden ja meitä kiinnostavien henkilöiden kartoittamisen edellisenä talvena. Meillä oli jo entuudestaan muistiinpanoja ihmisistä, joihin halusimme mahdollisesti olla

yhteydessä. Syyskuussa 2014 teimme pääosin internetin avulla tiedonhakuja henkilöistä juttuaiheiden tai keskeisten aihepiirien perusteella.

Kahdessa aiemmin kuvaamassani taustatyöskentelyn vaiheessa erilaiset dokumentit ja verkkosivut olivat keskeisessä osassa tiedonhankintaprosessia. Ennakkomatkan tiedonhankinnassa sen sijaan painottui merkittävästi toinen osuus eli haastattelut ja niiden sopiminen.

Sovimme haastattelut pääosin puhelimitse hieman ennen matkaamme. Puheluissa kerroimme lyhyesti projektistamme ja ehdotimme haastattelua tai tapaamista. Yllättäen tulleisiin yhteydenottoihimme suhtauduttiin lähes poikkeuksetta myönteisesti, ja valtaosa tavoitetuista ihmisistä oli halukkaita tapaamaan meidät. Sovimme tapaamiset muun muassa ihmisten työpaikoille kuten saamelaiskulttuurikeskus Sajokseen tai Inarin kunnantalolle. Yhden tapaamisen sovimme vuokraamaamme mökkiin ja joissakin tapauksissa vierailimme ihmisten kodeissa.

Tein sovituista tapaamisistani pienen erittelyn (Liite 1) työryhmän kalenterin perusteella. Luokittelin tapaamamme ihmiset heidän edustamiensa aihepiirien mukaan. Samat henkilöt sopivat joissakin tapauksissa useisiin eri luokitteluihin. Osa henkilöistä olisi varmasti sopinut vielä useampaankin kategoriaan, mutta halusin painottaa luokittelussa tapaamisen asiayhteyttä ja keskusteluaiheita.

Paristakymmenestä henkilöstä useimmat edustivat mediaa tai nuoria. Media-aihepiirin ihmisistä yksi oli media-alan opettaja. Halusimme tavata eri medioiden toimittajia verkostoituaksemme ja saadaksemme taustatietoa Inarista. Tapaamisissa halusimme korostaa, että lehtemme on väliaikainen eikä pyri erityisemmin uutiskilpailuun tai käy kisaa paikallislehden lukijakunnasta. Kerroimme tavallaan medioille, että ne ovat kantajulkaisuja (Nielsen 2015, 69), joiden tuottama materiaali on meille erittäin tärkeää. Tietenkään kantajulkaisun käsitettä emme vielä tässä vaiheessa tunteneet. Tapasimme yhteensä neljä alueen nykyistä tai entistä toimittajaa. Osa tapaamisista oli vapaamuotoisia, ja vähintään yksi toimittajan tapaaminen oli haastattelu ennakkojuttua varten.

Nuorten osuus tapaamisissa korostui, koska luokittelin nuorten henkilöiden lisäksi myös muun muassa nuorten kanssa työskenteleviä henkilöitä nuorisotoimesta ja toisen asteen oppilaitoksesta aihepiiriin. Kerroimme tapaamisissa ideastamme tehdä jonkinlaista yhteistyötä, jos lehti toteutuu. Henkilöitä myös haastateltiin ennakkojuttuun tai joukkorahoituskampanjamme videoon. Osa tapaamistamme henkilöistä oli iältään nuoria, joten luokittelin heidät tähän kategoriaan. Heistä osaa haastattelimme ennakkojuttuihimme.

Toiseksi eniten tapasimme elinkeinoelämän ja kunnan edustajia. Elinkeinoelämän osalta tapasimme kunnan elinkeinojohtajan, yhden opettajan ja kolme erilaista elinkeinonharjoittajaa. Yhtä

yrittäjätapaamista lukuun ottamatta haastattelimme sekä elinkeinoelämän että kunnan edustajia ennakkojuttujamme varten.

Useissa tapaamisissa oli kyse journalistisesta haastattelusta tiettyä juttua varten. Näissä tapaamisissa toimittajat olivat valmistautuneet asianmukaisesti. Poikkeuksellisesti myös useissa haastattelutilanteissa oli paikalla kaksi toimittajaa. Jälkikäteen tarkasteltuna tämä ehkä lisäsi mahdollisuuksia omaksua erityisesti hiljaista tietoa ja helpotti tiedon ulkoistamista, koska paikalla olleen työparin kanssa oli helppo purkaa haastattelun antia keskustelun avulla. Kahden toimittajan yhteistyöskentely myös antoi mahdollisuuden tutustua työskentelytapoihin ja omaksua työskentelyyn liittyvää hiljaista tietoa.

Osassa tapaamisista oli kyse verkostoitumisesta ja taustatiedon hankinnasta. Näissä tapaamisissa joimme usein kahvit, kerroimme projektistamme ja "rupattelimme mukavia". Valtaosassa tapaamisista paikalla oli kaksi tai useampia työryhmän jäseniä. Saatoimme samalla ideoida mahdollista yhteistyötä tai kysyä kiinnostavista tai ihmisten mielestä käsittelemättä jääneistä juttuaiheista. Joissakin tapaamisissa nämä kaksi erilaista tiedonintressiä yhdistyivät. Osa tapaamisista oli orientoivia eikä tapaamisissa etsitty vastauksia tarkkarajaisiin kysymyksiin. Osa taas oli praktisia, jolloin tapaamiset olivat journalistisia haastatteluja ennakkojuttuja varten.

Kuviossa 9 olen havainnollistanut sitä, kuinka Uusi Inari -työryhmän jäsenet loivat uutta tietoa tiedoista, joita saimme Inarissa tapaamilta ihmisiltä. Kuviota voisi soveltaa myös ympäristön tarkkailuun tai työkaverin työskentelytapoihin tutustumiseen.

Tapaamiset uuden tiedon luomisen prosessissa

KUVIO 9. SECI-mallin sovellus tapaamisiin Inarissa. (Nonaka & Takeuchi 1995, 71–72; Huotari, Hurme & Valkonen 2005, 109)

Inariin järjestettyjen tapaamisten yksi tarkoitus oli tietenkin verkostoituminen. Ginmanin (1983) tutkimuksessaan saamien vastausten perusteella toimivan lähdeverkoston rakentaminen vie 2–3 vuotta. Haastateltujen toimittajien mukaan tiettyyn aihepiiriin erikoistuminen nopeuttaa verkostoitumista. (Emt., 227.) Me pyrimme nopeuttamaan verkostoitumistamme omalla aktiivisuudellamme sekä hankkimalla alueen ihmisistä tietoa jo etukäteen.

Ennakkomatalla ihmisten tapaaminen pyöräytti liikkeelle useita "tiedonhankintalumipalloja". Lumipallo-otannalla tarkoitetaan tutkimuksessa aineistoa, jossa tutkijan avainhenkilö johdattaa hänet toisen informantin luokse (Tuomi & Sarajärvi 2002, 88). Uuden Inarin työskentelyssä lumipallot johtivat uusien haastateltavien tai ideoiden luokse. Erilaisten dokumenttilähteiden johtaminen toiseen lienee sekin journalistisessa työskentelyssä varsin tyypillistä.

Työryhmämme esimerkiksi kuuli ennakkomatkan aikana Inarissa vaikuttavasta henkilöstä, jonka tapaamista meille suositeltiin. Tapasimme puoliksi sattumalta ja haastattelimme häntä. Samalla tapaamisella hän kertoi monien inarilaisten muuttaneen vuosia sitten Tampereelle ja käyneen

tiettyssä baarissa. Tämä toimi sytykkeenä juttuidealle, jonka toteutimme valmiiksi jutuksi palattuamme Tampereelle. Yhden henkilön kanssa jutteleminen oli johdattanut meidät useiden muiden ihmisten juttusille ja poiki kaksi juttua verkkolehtemme. Samanlaiset ketjut toistuivat työskentelymme aikana useita kertoja.

Lokakuisen ennakkomatkan jälkeen viimeistään etelässä meitä toimittajia odotti muistiinpanojen ja litterointien urakka. Emme halunneet unohtaa tapaamisten tai haastatteluiden yksityiskohtia, ja ennakkojuttujen tekemistä oli jatkettava. Suurin osa ennakkojuttuja varten tehdyistä haastatteluista oli nauhoitettu, joten seurasi mekaaninen litterointivaihe. Työskentelimme tässä vaiheessa toimittajapareina, joten molemmat parit huolehtivat itse oman materiaalinsa jatkokäsittelystä.

Teimme muistiinpanoja myös muista tapaamisistamme. Kirjasimme ylös muistinvaraisesti esimerkiksi keskusteluaiheita ja yksityiskohtia parhaaksi katsomallamme tavalla. Tapaamisissamme oli ollut usein paikalla useita työryhmän jäseniä, joten täydensimme toistemme muistiinpanoja. Muistiinpanot olivat luottamuksellisesti kaikkien työryhmän jäsenten luettavissa, ja pystyimme palaamaan niihin tarvittaessa koko projektin ajan. Muistiinpanot olivat tapa jakaa tietoa ja sisäistää sitä.

Osa muistiinpanoista käsitteli myös havaintojamme, kuten seuraava poiminta Uusi Inari -työryhmän pilvipalvelun dokumenteista havainnollistaa:

Ivalosta ajaa Inariin yli puoli tuntia mutkaista tietä. Parasta matkassa oli takaikkunasta kyllätty porokolmikko. Muuta matkasta ei jäänyt mieleen, sillä ensimmäinen kohtaaminen paikallisen kanssa jännitti.

(Uusi Inari -työryhmän pilvipalvelun tiedosto, 7.10.2014)

Työskentelymme jatkui tästä eteenpäin tavallisen juttuprosessin mukaisesti. Toimittajat soittivat lisää haastattelupuheluita ja kahlasivat aiheita käsitteleviin dokumenttiaineistoihin.

Koostamisvaiheessa juttuja kirjoitettiin pilvipalvelun dokumenteissa, joissa muut työryhmän jäsenet editoivat ja kommentoivat niitä runsaasti. Esimerkiksi tästä työskentelystä olen valinnut kuvan 3, jossa vasemmalla näkyy pala jutun tekstiä ja oikealla tekstiin kiinnitettyjä palautekommentteja.

Myös editoinnin erilaiset merkkivärit näkyvät esimerkissä:

a täplää olivat joillekin merkki
van matkailuslummien ja

voista jätetään muistutuksia,
ärven rannoilla risteävät vielä
elinkeino, poronhoito, kalastus,
laisesti. Joskus ne ovat

en erämaisyyttä. Turunen on
oskevista kaavan osista
htävillä. Tieto kunnanvaltuuston
elko tynesti: Ei tämä voi

D

15.11.2014

Ratkaise

pois

D

15.11.2014

Ratkaise

perään lyhyt kuvaus siitä, mikä on
natura 2000

B

15.11.2014

Ehdotin sitä sellaseen pomppaavaan
faktaboksiin. Silleen vai leipikseen? Oli
leipiksessäkin jo jossain vaiheessa eli
se teksti on kyllä olemassa jo.

D

15.11.2014

pomppaava fakta ois hieno!

KUVA 3. Kuvakaappaus Uusi Inari -työryhmän pilvipalvelun dokumentista, Google Drive.

7 Johtopäätökset ja tulosten arviointi

Tässä päätösluvussa tiivistän Uusi Inari -työryhmän taustatyöskentelystä tekemäni keskeiset havainnot seitsemäksi taustatyöskentelyn vinkiksi, ja kuvaan havaintojani kootusti. Omassa alaluvussaan käsittelen havaintojani taustatyöskentelyprosessin eri vaiheiden tärkeydestä, taustatyöskentelyssä havaitsemistani journalistisista rutiineista sekä eri tiedonjaon kanavien merkityksestä uuden tiedon luomiselle osana työryhmämme taustatyöskentelyä. Kokoaan myös lyhyesti yhteen keskeisimmät havaintoni Uusi Inari -työryhmän taustatyöskentelyssä käyttämistä tietolähteistä.

Luvun loppuosassa keskityn tutkimukseni onnistuneisuuden arviointiin muun muassa tutkimusmetodin, aineiston ja käyttämieni teorioiden näkökulmista. Tämän jälkeen teen ehdotuksia tutkimukseni soveltamisesta ja mahdollisista jatkotutkimusaiheista.

7.1 Seitsemän vinkkiä journalistiseen taustatyöskentelyyn

Tutkimukseni perusteella olen koonnut seitsemän vinkkiä, joita journalistista projektia aloittava työryhmä voi hyödyntää omassa taustatyöskentelyssään ja sen työvaiheiden suunnittelussa. Vinkit soveltuvat mielestäni mihin tahansa valittuun aihepiiriin, ja niissä on huomioitu sekä tiedonhankinnan että tiedon käsittelyn näkökulmia.

1. **Tutustukaa työryhmäännne.** Mitä paremmin tunnette toistenne työskentelytavat ja persoonat, sen helpompaa ja avoimempaa tiedonjakonne on ryhmässä. Tutustukaa rennosti.
2. **Kertokaa muulle työryhmälle uusista hankkimistasi tiedoista ja havainnoista.** Tietojen ulkoistaminen on tärkeää uuden tiedon luomisessa. Keskustelkaa ja viestitelkää parhaaksi katsomallanne tavalla kasvotusten tai teknologian avulla.
3. **Jakakaa tietoa toisillenne kirjallisesti.** Tietojen kirjallinen jakaminen on osa tietojen yhdistämistä uusiksi kokonaisuuksiksi. Hyödyntäkää viestintäteknologiaa kuten pilvipalveluita ja sosiaalista mediaa. Järjestelkää arkistonne loogisesti ja ymmärrettävästi. Työryhmälle sopivimmat tiedonjaon tavat löytyvät kokeilemalla.
4. **Panostakaa taustatiedon hankinnassa aluksi määrään, älkää tarkkuuteen.** Tutustukaa tiedonhankinnan kohteeseen monipuolisesti ja avoimesti. Jokaisen tiedon ei tarvitse olla täysin ajantasaista tai tarkkaa, jos tavoitteena on yleiskuvan luominen.

5. **Tarkentakaa tiedonhankintaa sen jälkeen, kun olette hahmottaneet aiheesta kokonaiskuvan.** Kokonaiskuvan hallinnan jälkeen löydätte todennäköisesti juuri kyseisen aihepiirin journalistisesti mielenkiintoisimpia suuntia, joihin voitte tarkentaa taustatyöskentelyänne.
6. **Jakakaa taustatyöskentelyä pieniksi kokonaisuuksiksi ja sopikaa työryhmän jäsenille perehdyttäväksi eri osa-alueita.** Yksi asiaan vihkiytynyt voi perehdyttää muun työryhmän, jolloin samojen tietojen hankintaan ja hankitun tiedon arviointiin ei kulu moninkertaisesti aikaa.
7. **Hyödyntäkää erilaisia tietolähteitä kekseliäästi.** Pelkän hakukoneen lisäksi on hyvä tutustua aiheesta tehtyihin tutkimuksiin ja kirjoihin. Tietoa voi saada myös taustatyöskentelyn vaiheessa havainnoimalla ja haastattelemalla. Muistakaa sosiaalisen median mahdollisuudet, mutta suhtautukaa kaikkeen tietoon kriittisesti.

7.2 Tutkimuksen keskeiset havainnot

Pohtiessani Inaria koskevan taustatiedon hankintaa tulin lopputulokseen, että kaikki tiedonhankinnan vaiheet olivat tärkeitä tiedonhankinnan etenemiselle. Ilman ensimmäisiä vaiheita kuten vastauksen etsimistä "miksi juuri Inari?" -kysymykseen, eivät seuraavat vaiheet olisi todennäköisesti olleet onnistuneita. Tutkimusaineistosta tekemäni havainnot vahvistavat käsitystä, että tiedonhankinta ei ole yksisuuntaisesti etenevä tapahtuma vaan voi jatkua yhden tiedonhankinnan päätyttyä jatkua tietoja tarkentavalla uudella tiedonhankintakierroksella (Leckie & Pettigrew 1997, 103). Samalla havaintoni vahvistaa Nonakan & Takeuchin (1995, 90) mallia, jonka mukaan uuden tiedon luomisen prosessissa syntynyt tieto voi saada aikaan uuden uuden tiedon luomisen prosessin.

Tiedonhankintamme tiivistyi projektin edetessä samaan aikaan, kun tietolähteemme lavenivat. Aluksi etsimme Inaria koskevaa yleistietoa pääosin helposti saavutettavista verkkolähteistä. Tätä seurannut luentojen valmisteluvaihe muistutti käytettyjen tietolähteiden osalta ensimmäistä "miksi juuri Inari?" -vaihetta, mutta tiedonhankinta oli kohdennetumpaa, ja tehtävät jaettiin jokaiselle työryhmän jäsenelle erikseen. Kolmannessa eli ennakkomatkan ja -juttujen suunnittelussa ja toteuttamisessa käytimme aiempia taustatyöskentelyn vaiheita laajempaa "työkaluarsenaalia" tiedonhankinnassamme, koska haastattelimme ihmisiä ja havainnoimme Inaria paikan päällä. Mitä tarkempiin kysymyksiin etsimme vastausta, sitä monipuolisemmin käytimme erilaisia tietolähteitä vastausten etsimiseen. Yhtenä syynä tähän on, että alueellinen julkishallinto tai paikalliset yritykset

ja järjestöt eivät välttämättä ole yhtä paljon läsnä verkossa kuin kansalliset tai kansainväliset lähteet (Heinonen 1999, 15–16), mikä pakotti hakemaan tietoa paikallisista henkilölähteistä.

Tämä tiedonhankinnan tiivistyminen ja tietolähteiden laveneminen näkyvät myös analyysiluvun 6 alalukujen pituudessa. Kolmannen vaiheen analyysi on muita taustatiedon hankinnan vaiheiden analyysia pidempi osuus, koska se oli edeltäjiään monipolvisempi työvaihe. Käytimme siinä myös useampia tietolähteitä kuin aiemmissa työskentelyvaiheissa. Tiedonhankintamme ei rajoittunut datatyökaluihin, institutionaaliin ja epämuodollisiin tietolähteisiin, vaan jatkoimme tiedonhankintaa haastatteluin. Teimme myös ensimmäistä kertaa epämuodollisiin tietolähteisiin kuuluvaa havainnointia, koska vierailimme paikan päällä Inarissa ja tutustuimme alueeseen oman kokemuksemme kautta.

Jokaisella tiedon jakamisen ja käsittelyn kanavalla oli oma tehtävänsä Uusi Inari -työryhmän työskentelyssä. Jaoimme ja käsitelimme Inaria koskevaa tietoa kokoontumisissamme, suljetussa sosiaalisen median ryhmässä ja pilvipalvelun tiedostoissa. Tiedonjaon kanavien eriyttäminen Nonakan ja Takeuchin (1995) uuden tiedon luomisen SECI-mallin mukaisesti sosialisointiin, ulkoistamiseen, yhdistämiseen ja sisäistämiseen ei ollut mielekäästä tai tarkoituksenmukaista, mutta eri tiedonjaon kanavissa uuden tiedon luomisen eri vaiheet korostuivat.

Uusi Inari -työryhmän kokoontumisissa sosialisointi oli merkittävää, koska tapasimme kasvatusten ja havainnoimme muun muassa toistemme eleitä ja äänenpainoja, kun keskustelimme Inarista ja hankkimistamme tiedoista. Vetäytymisviikonloppumme ja ennakkomatkamme Inariin olivat erityisen tärkeitä sosialisointin vaiheita, koska työskentelimme tiiviisti ja vietimme myös vapaa-aikaa yhdessä.

Pilvipalveluun kokoamamme tiedostot toimivat ennen kaikkea ulkoistamisen, yhdistämisen ja sisäistämisen välineenä, koska tiedostoihin oli mahdollista kirjata valtavat määrät Inaria koskevaa tietoa. Jokainen työryhmän jäsen pystyi yhdistelemään ja kommentoimaan aineistoja, lisäämään omat tiedonhankintansa pilvipalveluun ja sisäistämään aineistoja lukemalla niitä omaan tahtiinsa.

Salainen sosiaalisen median ryhmämme asettuu jonnekin näiden kahden tiedonjaon kanavan, eli pilvipalvelun ja kokoontumisten, välimaastoon. Syynä on ennen kaikkea se, että sosiaalisen median ryhmässä viestintä oli pilvipalvelua nopeampaa ja keskustelelevampaa, mutta edelleen kirjallista. Ryhmän kommenttiketjussa muodostimme uutta Inaria koskevaa tietoa, kun jäsenet keskustelivat vapaamuotoisesti toistensa tekemistä havainnoista ja huomioista. Teksteihin oli helppo palata hieman myöhemmin ja lisätä omia tietoja tai kommentteja aiempaan. Tällöin sosiaalisen median ryhmässä käytiin läpi kaikki uuden tiedon luomisen vaiheet teknologiavälitteisesti.

Tietojen tallentaminen laajamittaisesti pilvipalveluun ja sosiaalisen median salaiseen ryhmään tuki koko työryhmän työskentelyä, koska hankittuja tietoja oli mahdollista hyödyntää monipuolisesti eri taustatyöskentelyn vaiheissa tai asiayhteyksissä. Tämä vahvistaa Leckien ja Pettigrew'n (1997) ja Deuzen (2007) havaintoja. Leckien ja Pettigrew'n (1997, 103) mukaan hankittu tieto voi yllättäen hyödyntää toisessa työroolissa olevaa henkilöä kuin tiedonhankintahetkellä on ajateltu. Poiketen työrooliajattelusta hankittu tieto saattoi olla Uusi Inari -työryhmälle hyödyllinen jossakin toisessa kuin alkuperäisessä asiayhteydessä, vaikka työrooli olisi pysynyt toimittajana tai kuvajournalistina. Deuze (2007, 73) taas kirjoittaa erilaisten sisällönhallintaohjelmien ja -ohjelmistojen nopeuttavan luovaa prosessia. Pilvipalvelu ja sosiaalisen median ryhmä olivat Uusi Inari -työryhmän työskentelylle erittäin tärkeitä, ja uskon niiden käytön myös nopeuttaneen taustatyöskentelyämme. Näiden havaintojen perusteella suosittelen muita suurten tiedonhankintaan painottuvien projektien kanssa työskenteleviä hyödyntämään teknologian mahdollistamia sovelluksia monipuolisesti ja kekseliäästi. Uskon, että toimivimmat työskentelymuodot löytyvät työryhmän parhaiten tekemisen kautta. Uuden Inarin taustatyöskentelystä erottuva kolmijako on yksi vaihtoehto tiedon jakamiseen. Tämän tutkimuksen valossa kasvottaiset palaverit olivat tärkeä osa tiedonjakoa esimerkiksi luentojen ja keskustelujen muodossa, joten niitä ei ole syytä unohtaa teknologian eduista huolimatta.

Teoriataustassani esittelin journalistisia tutkimuksia, joissa journalistista tiedonhankintaa ja työskentelyä on tarkasteltu toisteisten rutiinien kautta. Uuden Inarin tavoite oli tarkastella paikallisjournalismia tuorein silmin unohtamatta paikallisjournalismin perinteisiä arvoja ja journalistin etiikkaa.

Tätä tutkielmaa tehdessäni huomasin, että työryhmämme toisti kaikesta uudenlaiseen ajatteluun pyrkimisestään huolimatta tiettyjä journalistisen tiedonhankinnan rutiineja. Uuden Inarin työskentelyyn kuuluivat varsinkin taustatyöskentelyn alkupuolella aiemmissa tutkimuksissa havaitut tiedonhankinnan vähimmän vaivan ja nopeuden periaatteet (mm. Campbell 1997, 60; Haasio ja Savolainen 2004, 97). Syynä ei ollut tulkintani mukaan uutistyöskentelyn nopea rytmi tai kiire (Campbell 1997, 60). Merkittävä syy oli tulkintojen mukaan se, että tieto ei tullut julkaistavaksi vaan työryhmän käyttöön laajan yleiskuvan luomiseksi. Kokonaiskuvan luomisessa ja Inarin kokonaisuuden ymmärtämisessä tietojen pienet epätarkkuudet eivät haitanneet. Näin ollen erityisesti aiemmassa tutkimuskirjallisuudessa mainittu vähimmän vaivan periaate korostui tiedonhankinnassa.

Työskentelymme eteni melko säännönmukaisesti journalistiikan oppikirjoissa esitetyn mallin mukaisesti ideoinnista ja kysymyksenasettelusta tiedonhankintaan (mm. Jaakkola 2013). Erona

tähän prosessiin tietenkin oli, että työskentely ei johtanut suoraan julkaistavaan juttuun vaan uusiin tiedonhankinnan kierroksiin ja taustatiedon keräämiseen ja sisäistämiseen.

Taustatyöskentelyssämme oli myös tutkivan journalismin piirteitä (esim. Kuutti 1995), koska etenimme varsin hitaasti, perusteellisesti ja käyttäen useita tietolähteitä. Taustatyöskentelyssämme oli paljon samoja piirteitä kuin tutkivan journalismin esitutkimuksen vaiheessa, jonka tarkoituksena on varmistaa aiheen kantavuus jutuksi saakka (Kuutti 1995, 75). Erotuksena yksittäisen jutun toimittamiseen me testasimme koko projektin kantavuutta, sillä "esitutkimuksemme" eli taustatyöskentelymme ja julkaistut ennakkojutut olivat tärkeitä tekijöitä joukkorahoituskampanjamme onnistumisen kannalta.

Tutkivan journalismin työskentelytapojen näkyminen Uusi Inari -työryhmän työskentelyssä johtuu todennäköisesti osittain siitä, että kaksi työryhmämme jäsentä osallistui tutkivan journalistin Tuomo Pietiläisen opetukseen lukuvuoden 2012–2013. Pietiläinen työskenteli tuolloin journalistiikan vierailijaprofessorina Tampereen yliopistossa. Osana Pietiläisen opetusta opiskelijatyöryhmä kirjoitti talousvaikuttaja Björn Wahlroosista elämäkertateoksen (Pietiläinen & Tutkiva työryhmä 2013).

Totuttujen tiedonhankintatapojen on todettu nopeuttavan ja helpottavan journalistin työtä, mutta aiheuttavan myös juttujen vinoutumista (ks. Möra 1996, 113–115). Uusi Inari -työryhmän taustatyöskentelyssä on havaittavissa journalisteille tyypillisiä tiedonhankinnan rutiineja, jotka olemme todennäköisesti omaksuneet muun muassa samanlaisen opintotaustamme kautta. On kuitenkin myös huomattava, että taustatyöskentelymme keskittyi meille ennestään hyvin vieraaseen aihealueeseen, jolloin tutut tiedonhankinnan keinot saattoivat luoda turvaa työskentelylle.

Yksittäisen median tasolla en näe, että Uudella Inarilla olisi ollut merkittävää vaaraa julkaisun sisällölliseen vinoutumiseen, koska työryhmä työskenteli Inarissa alle kaksi kuukautta. Pop up -julkaisemisen etuna oli, että juttuaiheiden osalta "poimimme rusinat pullasta" tavalla, jollaiseen paikkakunnan pysyvällä paikallisjournalistisella julkaisulla ei välttämättä ole mahdollisuutta.

Pyrimme kuitenkin myös kyseenalaistamaan ja poikkeamaan totutuista rutiineista muun muassa tekemällä Inarin ennakkomatkamme haastatteluja yhdessä toisen toimittajan kanssa. Aiemmassa tutkimuksessa toimittajan työn muutos tiimityöskentelyksi on liitetty medioiden monikanavaisuuteen (Helle 2011, 163; Jyrkiäinen 2008, 9–11), mutta Uusi Inari -työryhmän yhdessä tekeminen perustui kokemukseni mukaan monikanavaisuuden sijaan työn perusteellisuuteen ja totuttujen rutiinien tietoiseen kyseenalaistamiseen. Työskennellessämme pareittain saimme myös hiljaista tietoa työryhmän muiden jäsenten työskentelytavoista.

Yksi tutkielman johdannossa esittämistäni tavoitteista oli työskentelymme reflektointi. Keskeinen kriittinen havaintoni on, että taustatyöskentelyn aikana työryhmämme olisi ollut hyödyllistä tutustua erityisesti paikallisjournalismin aiempaan tutkimukseen. Esimerkiksi Pietilän (1995, 28–35) hyvän paikallisjournalismin piirteiden kuvauksen tai kantajulkaisun käsitteen (Nielsen 2015, 69) tunteminen olisivat vauhdittaneet työryhmän sisäistä keskustelua, kun perustelimme Inarin valintaa kohdekunnaksemme ja valmistelimme ennakkomatkaamme paikkakunnalle. Muistan työskentelymme varrelta keskusteluja, joissa pohdimme täysin samoja journalistisia kysymyksiä, joihin olen tätä tutkielmaa kirjoittaessani löytänyt vastauksia journalismin tutkimuskirjallisuudesta. Muistan työryhmämme esimerkiksi pohtineen paikallisuuden erilaisia muotoja ja internetin vaikutusta paikallisuuteen hyvin samoja ajatuspolkuja muun muassa Kärjen (2004) paikallisuuden määritelmien kanssa.

Työskentelyssämme keksimme pyörää uudelleen, vaikka olisimme voineet edetä tehokkaammin tutustumalla aiheen tutkimuksiin. Lisäksi apurahahakemuksissa olisimme voineet osoittaa perehtyneisyyttämme viittaamalla huolella valittuihin tutkimuslähteisiin. Opintojemme kautta olimme kuitenkin tutustuneet journalismin tutkimuksen tuloksiin, joten emme käyneet keskustelujamme täysin ilman journalismitutkimuksen kentän tuntemusta.

Työskentelyssämme meillä oli mahdollisuus välttää Kuutin (1995, 162) nimeämiä paikallismedian tutkivaa journalismia heikentäviä piirteitä kuten "ympäristösokeutta", kotiseutuhenkeä sekä poliittisia ja taloudellisia sidoksia. Taustatyöskentelyssämme tukeuduimme pitkään erilaisiin datatyökaluin tavoitettaviin kirjallisiin lähteisiin, joten meillä ei taustatyöskentelyn aikana voinut olla huomattavia taloudellisia tai poliittisia sidoksia alueelle. Koska osa meistä ei ollut taustatyöskentelyn kahdessa ensimmäisessä vaiheessa koskaan vierailut Inarissa, myöskään ympäristösokeutta tai kotiseutuhenkeä ei voinut kehittyä. Tästä näkökulmasta taustatyöskentelyämme voi kuvailla otolliseksi kriittiseen otteeseen tai paikallisen tutkivan journalismin tekemiseen.

Tässä tutkimuksessa en ota kantaa siihen, kuinka hyvin käytimme mahdollisuutemme kriittisyyteen. Tämä aihepiiri on oman tutkimusaiheeni ulkopuolella ja vaatisi lisätutkimusta.

7.3 Tutkimuksen onnistuneisuuden arviointi

Tutkimukseni erityispiirre on, että tarkastelen Uuden Inarin taustatyöskentelyä projektina mukana olleena tutkijana taustatyöskentelyn päättymisen jälkeen. Valitsemani suljettu aineisto on sekä tutkimukseni vahvuus että sen mahdollinen validiteetin heikkous. Yksi heikkous on myös

ensimmäisen analyysivaiheen jääminen hajanaiseksi. Toisaalta tutkimuksen toteuttamisen vaikeutta lisäsi saman aihepiirin vähäinen aiempi tutkimus.

Nähdäkseni sisäpuolisuuteni työryhmässä vahvasti valmiuksiani hahmottaa ja ymmärtää aineistoani ja tutkimusaiheittani, aivan kuten muun muassa Häikiö ja Niemenmaa (2008, 54) esittävät. Samalla koin asetelmasta paineita ja tunnistan siinä myös ongelmakohtia. Laajasta aineistosta tekemäni poiminnat perustuvat osittain siihen, millaisia muistikuvia minulla on työryhmän työskentelyn eri vaiheista. Pyrkimykseni oli tutustua aineistoon mahdollisimman hyvin ja tehdä tulkintoja ulkopuolisen otteella. Täydellisen objektiivisuuden saavuttaminen osoittautui mahdottomaksi. Sisäpuolinen näkökulmani onkin voinut vinouttaa tulkintojani esimerkiksi siitä, mitkä taustatyöskentelyn vaiheet olivat keskeisiä ja merkittäviä. Koen kaikesta huolimatta pitäneeni pääni kylmänä ja tarkastelemaan pientä organisaatiomme analyttisesti ja kriittisesti. Huomasin tutkimusta tehdessäni, että tämä vaati rohkeutta sekä myönteisten että kielteisten kriittisten huomioiden tekemiseen omasta työskentelystä.

Olen nostanut tutkielmassani yhtäältä esiin minulle mieleeni painuneita taustatyöskentelyn käännekohtia kuten vetäytymisviikonloput tai ennakkomatkan, jolloin kuvailuni ulkopuolelle on voinut jäädä merkittäviä arkisempia tapahtumia taustatyöskentelystä. Toisaalta tulkinnoistani on huomioitava, että ne perustuvat lopulta ennen kaikkea dokumenttiaineistoihin. Tämä mielestäni lisää tulkintojeni luotettavuutta. Samaan aikaan jokin taustatyöskentelymme merkittävä puoli on voinut jäädä tutkimukseni ulkopuolelle, jos siitä ei ole dokumentointia. Valitsemani kokemukseen ja dokumentteihin perustuva lähestymistapa ei ole aukoton, kuten ei mikään tutkimusasetelma olisi.

Tutkimukseni toteutustavan ongelmaksi osoittautui aineiston ja siitä tekemäni analyysin hajanaisuus. Ongelmat tulevat esiin erityisesti ensimmäisessä analyysivaiheessa, jossa uuden tiedon luomisen mallin soveltaminen aineistoon jäi ohueksi ja analyysini etenee yksittäisten esimerkkien kautta. Aineiston labyrinttimainen rakenne pilvipalvelussa aiheutti minulle epävarmuutta poimintojen tekemisessä, mikä näkyy tekemäni erittelyn lopputuloksessa. Perehtymisen jälkeen aineistosta kävivät kuitenkin selvästi ilmi eri tiedon jakelualustojen erilaiset käyttötavat, ja pystyin kuvailemaan eri tietolähteiden hyödyntämistä työryhmämme tuottamista aineistoista pilvipalvelun ja valmiiden ennakkojuttujen lähteitä tarkastelemalla. Aineiston käsittelyä helpottivat joissakin tiedostoissa käytetyt päivämääräotsikoinnit, joiden avulla eri kansioiden aineistoja oli mahdollista tarkastella kronologisessa järjestyksessä.

Tutkimukseni vaihtoehtoinen toteutustapa olisi ollut muiden työryhmän jäsenten haastatteleva. Tämä olisi aineistonkeruuna saattanut tuottaa erilaisia loppupäätelmiä, koska tutkimusaineiston tuottamiseen olisivat osallistuneet useat työryhmän jäsenet. En kuitenkaan halunnut tehdä

haastattelututkimusta, koska tiiviin yhteistyön jälkeen haastattelu olisi tuntunut kiusalliselta ja saattaisi vääristää tutkimustuloksia haastattelijan ja haastateltavan läheisen suhteen vuoksi. Haastatteluaineiston keruu ei olisi minulla alkanut "puhtaalta pöydältä", koska olemme työryhmän jäsenten kanssa keskustelleet projektista sen päättymisen jälkeen, ja osa ryhmän jäsenistä on läheisiä ystäviäni.

Valitsemani tutkimusaihe osoittautui vaikeaksi taustoitettavaksi aiemman tutkimustiedon puuttumisen takia. Melko kokemattomana tutkijana tuntui uhkarohkealta todeta, että taustatyöskentelyä ei ole aiemmin juuri tutkittu valitsemastani julkaisutoimintaa edeltävästä näkökulmasta. Tunnistin tämän riskiksi tutkimuksen pätevyydelle. Jos tutkimusta aiheesta on olemassa, sen löytäminen oli minulle liian vaikeaa. Vähäisiä mielekkäitä hakutuloksia antaneet tiedonhankinnat kuitenkin vahvistivat käsitystäni siitä, että valitsemani aihe oli tarkastelemisen arvoinen.

Tutkijan mielekkään työskentelyn näkökulmasta pidän aihevalintaani onnistuneena, koska tavoitteenani oli Uuden Inarin työskentelyn reflektointi ja muiden journalistisia projekteja tekevien auttaminen tarjoamalla taustatyöskentelyä koskevia vinkkejä ja jäsentämällä taustatyöskentelyn prosessia. Itsereflektio piti tutkimuksen tekemisen mielekkäänä koko tutkimusprosessin ajan. Uppoutumalla taustatyöskentelyyn ymmärrän koko Uusi Inari -projektin merkityksen omalle journalistiselle osaamiselleni aiempaa syvällisemmin.

7.4 Käytettyjen teorioiden kriittinen tarkastelu

Keskeisin käyttämieni teorioiden kritiikki kohdistuu siihen, kuinka hyvin ne soveltuvat 2010-luvun media- ja viestintäteknologioihin ja tietolähteisiin. Tutkimuksella on nähdäkseni kova kiire pysyä teknologiakehityksen tahdissa ja päivittää olemassa olevia tutkimustuloksia.

Wardin ja Hansenin (1997) tiedonhankinnan strategian soveltaminen toi esiin useita ongelmia nykyisen ja internetaikaa edeltäneen tiedonhankinnan välillä. Vaikka Ward ja Hansen (emt.) ovat kirjansa uusimmassa painoksessa huomioineet jokaisessa luvussa internetin vaikutuksen, tiedonhankintaan, epämuodollisiin, institutionaalisiin ja datatyökaluihin perustuvan jaottelun soveltaminen käytännön tutkimustyössä osoittautui hankalaksi. Erityisesti institutionaalisten ja datatyökalujen välinen eronteko on hankala, koska niin monet instituutiot toimivat sähköisesti tai niiden tuottamia sisältöjä on mahdollista löytää informaatio- ja datatyökalujen avulla.

Poikkesin omassa tulkinnassani Wardin ja Hansenin jaottelusta, jossa mediat lukeutuivat datatyökaluihin institutionaalisten lähteiden sijaan. Sosiaalinen media ja blogit ovat siirtäneet myös epämuodollisia lähteitä datatyökalujen piiriin, jolloin Wardin ja Hansenin malli osoittautuu yksinkertaisuuden sijaan monitulkintaiseksi ja pirstaloituneeksi. Tässä suhteessa Jaakkolan (2013, 82–85) jaottelu suullisiin, kirjallisiin ja empiirisiin tietolähteisiin on ongelmattomampi, koska se ei tee jyrkkää eroa tiedon muodon ja tietolähteen statuksen välille. Jälkikäteen tarkasteltuna Jaakkolan tietolähdejako olisi voinut olla yksiselitteisempi tutkimustapaukseni tulkinnassa.

Tulevissa tutkimuksissa on näiden ristiriitojen vuoksi syytä pohtia, mikä on internetin merkitys tiedonhankinnan eri vaiheiden journalistisen työprosessin kuvauksille. Yksi vaihtoehto olisi esimerkiksi päivittää Wardin ja Hansenin malli nykyaikaan poistamalla informaatio- ja datatyökalujen erottaminen omaksi tiedonhankinnan lähteekseen. Nykyisin kyseessä nimittäin on enemmän tiedonhankinnan keino kuin oma tiedonhankinnan lähdetyyppi epämuodollisen ja institutionaalisen tietolähteen rinnalla.

Nonakan ja Takeuchin (1995) uuden tiedon luomisen SECI-mallin soveltaminen sen yksinkertaisessa muodossa toi tutkimusasetelmassa esiin hiljaisen ja eksplisiittisen tiedon eroja, ryhmätyöskentelyn vaiheita sekä hankitun tiedon hyödyntämistä. Malli auttoi jäsentämään ja käsitteellistämään hyvin abstrakteja prosesseja. SECI-mallin soveltaminen tutkimustapaukseen tuki havaintoa tiedonhankinnan toinen toisensa päälle rakentuvista kierroksista. Malli myös toimi täydentävänä osuutena Wardin ja Hansenin (1997) tiedonhankinnan mallintamisen rinnalla.

SECI-mallia on myös kritisoitu uuden tiedon luomisen yksinkertaistamisesta (Huotari, Hurme & Valtonen 2005, 110). Tämä nousi esiin myös omassa tutkimuksessani, koska monipolvisten tiedonhankintaprosessien istuttaminen nelivaiheiseen malliin oli vaikeaa. Tämä näkyy erityisesti SECI-mallin käytön jäämisessä hajanaiseksi tutkimukseni analyysiosiossa, koska mallin soveltaminen pakotti pilkkomaan ja yksinkertaistamaan analyysia ja aineiston käsittelyä. En kyennyt muodostamaan SECI-mallin ja tutkimuksessa käyttämäni aineiston avulla kokonaisuuksia uuden tiedon luomisen mallinnuksia vaan tarjoan väläyksiä uuden tiedon luomisen eri vaiheista.

7.5 Tutkimuksen soveltaminen ja jatkotutkimus

Tutkimustani on mahdollista hyödyntää uuden journalistisen projektin taustatyöskentelyn suunnitteluun. Uskon, että taustaluvussa 2.2 kuvaamani uusmediaprojektit saavat tulevaisuudessa seuraajia paikallisjournalismin tai jonkin muun aihepiirin saralta. Tulevat työryhmät voivat soveltaa

käytännössä tässä tutkimuksessa esiin nostamani taustatyöskentelyn vinkkejä tai verrata omaa taustatyöskentelyään Uusi Inari -työryhmän taustatyöskentelyn vaiheisiin.

Kuten tutkielmani taustaluvussa huomasin, journalistisen taustatyöskentelyn tutkimus on hyvin vähäistä ellei lähes olematonta. Tiedonhankintatutkimuksessa on keskitytty yksittäisiin juttuprosesseihin ja praktisen tiedonhankinnan tutkimukseen, vaikka journalistiseen työhön sisältyy parhaimmillaan paljon myös orientoivaa tiedonhankintaa ja hiljaisen tiedon näkemistä ympäröivästä todellisuudesta. Tutkimukseni herättääkin tarkastelemaan journalistista työprosessia pitkänä kehityskaarena, jonka alku on osin tiedostamattomasti tehdyssä orientoivassa tiedonhankinnassa. Julkaistu juttu on usein pelkkä jäävuoren huippu, kuten taustaluvun jäävuorivertauksessa toin esiin (Huovila 2005, 41). Näen journalistisessa taustatyöskentelyssä useita mahdollisia ja tärkeitä jatkotutkimusaiheita, joille oma tutkimukseni toimii alustavana avauksena.

Mahdollisia jatkotutkimuksen aiheita ovat esimerkiksi uutismedian orientoiva tiedonhankinta. Yksi mahdollinen tutkimustapaus uutismedian orientoivasta tiedonhankinnasta olisi tarkastella tutkielmassa sivuamani uutistoimisto STT:n oikeustoimituksen tulevaa Vainu-palvelua ja tutkia palvelun käyttötapoja asiakastoimituksissa. Tutkimuksessa voitaisiin kuvailla ulkoistetun taustatyöskentelyn hyödyntämistä, jossa erillinen toimitusorganisaatio tekee ostopalveluna tietyn aihealueen, tässä tapauksessa rikos- ja oikeusaiheiden selvitystyötä.

Taustatyöskentelyä olisi mielekästä tarkastella myös toimittajahaastattelujen avulla.

Tutkimuskysymykset voisivat käsitellä sitä, millaista taustatyöskentelyä toimittajat tekevät juttujen ideointivaiheessa tai päivittäisen työnsä ohella. Aihetta voitaisiin tutkia myös toimittajien tiedonhankintaa käsittelevien päiväkirjojen avulla. Yhtenä määrällisen tarkastelun kohteena voisi olla toimittajien käyttämien taustalähteiden määrä, johon laskettaisiin mukaan esimerkiksi tiettyä juttuaihetta kohden soitetut haastattelu- ja tiedonhankintapuhelut. Tällainen taustatyöskentelyn ja tiedonhankinnan esiintuominen hyödyttäisi muun muassa toimitusten työn suunnittelua ja helpottaisi eri työtehtäviin varatun ajan määrittelyä.

Journalistinen tiedonhankinta on nopeutunut digitaalisen teknologian nopeuttaessa kaikkea tiedonvälitystä, mutta tämä ei vähennä tiedonhankinnan merkitystä journalistin työlle. Päinvastoin: saatavilla olevan tietomäärän kasvaessa paikkansa pitävän tiedon erottaminen huhuista, valheista ja mielipiteistä voi olla journalistille sekä entistä keskeisempää että vaikeampaa. Aihe on jatkossakin tärkeä, koska haastattelututkimuksen perusteella toimittajat kokevat uutisaiheisiin perehtymiseen varatun ajan liian lyhyeksi (Nikunen 2011, 85). Tilanteessa, jossa uutistyötä kuvaillaan jopa liukuhihnatyöksi (Jyrkiäinen 2008, 84), mutta uutiskilpailun kiristymisen vaativan menestymiseen

yhä enemmän tietojen taustoittamista (Huovila 2005, 63), on syytä tarkastella, millaiset mahdollisuudet toimittajilla on tehdä aiheiden taustatöitä osana omaa työnkuvaansa.

Lähteet

Kirjat ja artikkelit

- Aalto, Eeva-Liisa (1985) Paikallislehdistön alkutaival. Teoksessa Aalto, Eeva-Liisa, Santonen, Pirjo & Kyllönen, Matti (toim.) *Suomen lehdistön historia 4. Paikallislehdistön historia*. Kuopio: Kustannuskiila Oy, 19–102.
- Alakangas, Ulla (2011) Locaali 2.0 - Paikallislehtien yhteisöllinen ja kehitysmuotoinen tulevaisuus. Teoksessa Alakangas, Ulla & Sillanpää, Pertti (toim.) *LoCaali 2.0. Ajatuksia paikallislehtien tulevaisuudesta*. Oulu: Oulun seudun ammattikorkeakoulu, 9–17.
- Attfield, Simon & Dowell, John (2003) Information seeking and use by newspaper journalists. *Journal of Documentation* 59(2): 187–204.
- Campbell, Fiona (1997) Journalistic construction of news: information gathering. *New Library World* 98(2): 60–64.
- Deuze, Mark (2007) *Media Work. Digital Media and Society Services*. Cambridge: Polity Press.
- Engan, Bengt (2015) Perceiver Relevance of and Trust in Local Media. Teoksessa Nielsen, Rasmus Kleis (toim.) *Local Journalism. The Decline of Newspapers and the Rise of Digital Media*. London: I.B Tauris, 141–160.
- Etteman, James S. & Glasser, Theodore L. (1984) On the Epistemology of Investigative Journalism. Minnesota: University of Minnesota, School of Journalism and Mass Communication. U.S Department of Education, tutkimusraportti.
- Ginman, Mariam (1983) *En modell för journalisternas informationsanskaffning. Relationen mellan informationsflöde och -substans inom olika informationsprocesser i samhället. Acta Universitatis Tamperensis; A 154*. Tampereen yliopisto.
- Haasio, Ari & Savolainen, Reijo (2004) *Tiedonhankintatutkimuksen perusteet*. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy.

- Heinonen, Ari (1999) *"Se niinku kuuluu osata" Internet sanomalehtitoimittajan työssä*. Tampereen yliopisto: journalismin tutkimusyksikön julkaisuja, C 28.
- Heinonen, Ari (2002) Joukkotiedotuksesta moniviestintään. Teoksessa Ruusunen, Aimo (toim.) *Media muuttuu*. Helsinki: Gaudeamus, 160–183.
- Helle, Merja (2011) Journalistisen työn muutos. Teoksessa Väliverronen, Esa (toim.) *Journalismi murroksessa*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press, 91–112.
- Henriksson, Arto (2011) Paikallisportaali pelastaa paikallislehdet. Teoksessa Alakangas, Ulla & Sillanpää, Pertti (toim.) *LoCaali 2.0. Ajatuksia paikallislehtien tulevaisuudesta*. Oulu: Oulun seudun ammattikorkeakoulu, 17–25.
- Hirsjärvi, Sirkka, Reme, Pirkko & Sajavaara, Paula (2001) *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Tammi.
- Huotari, Maija-Leena, Hurme, Pertti Hurme & Valkonen, Tarja (2005) *Viestinnästä tietoon. Tiedon luominen työyhteisössä*. Porvoo: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Huovila, Tapani (2005) *Toimittaja - tiedon etsijä ja vaikuttaja*. Helsinki: WSOY.
- Jaakkola, Maarit (2013) *Hyvä journalismi. Käytännön opas kirjoittajalle*. Vantaa: Kansanvalistusseura.
- Jyrkiäinen, Jyrki (2008) *Journalistit muuttuvassa mediassa*. Tampereen yliopisto: journalismin tutkimusyksikön julkaisuja, B 50.
- Jyrkiäinen, Jyrki (2012) Sanomalehdistö. Teoksessa Nordenstreng, Kaarle & Wiio, Osmo A. (toim.) *Suomen mediamaisema*. Tampere: Vastapaino, 67–100.
- Kunelius, Risto (2010) *Media vallan verkoissa*. Toinen painos. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy - Juvenes Print.
- Kunelius, Risto (2003) *Viestinnän vallassa. Johdatus joukkoviestinnän kysymyksiin*. Tampere: WSOY.
- Kurunmäki, Pentti (1995) Paikallislehdistön kehityssykli. Teoksessa Kangaspunta, Seppo (toim.) *Lähemmäs vielä. Paikallisjournalismin täyspakkaus*. Tampere: Moniviestintä oy, 44–47.
- Kuutti, Heikki (2012) *Mediasanasto*. Jyväskylä: MediaDoc Oy.
- Kuutti, Heikki (1005) *Tutkiva journalismi. Journalistinen suuntaus ja suomalaisen journalismin tutkivuus*. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.

- Kärki, Anita (2004) *Sivusta seuraten. Sanomalehti lukijoiden kertomuksissa*. Jyväskylä: Minerva Kustannus.
- Leckie, Gloria J. & Pettigre, Karen E. (1997) A General Model of the Information Seeking of Professionals: Role Theory through the Back Door? Teoksessa Vakkari, Pertti, Savolainen, Reijo & Dervin, Brenda (toim.) *Information Seeking in Context*. Lontoo: Taylor Graham, 99–110.
- Lehtisaari, Katja & Grönlund, Mikko (2014) Sanomalehtien verkkostrategiat muuttuvassa toimintaympäristössä. Teoksessa Lehtisaari, Katja (toim.) *Sanomalehti uudessa mediamaisemassa*. Helsinki: Taloudellinen tiedotustoimisto, 64–73.
- Lintula, Anni & Valkama, Meri (2009) *Nuoren toimittajan eloonjäämisopas*. Jyväskylä: Gummerus Kustannus Oy.
- Magga, Päivi & Ojanlatva, Eija (2013) *Ealli Biras - Elävä ympäristö. Saamelainen kulttuuriympäristö*. Inari: Siida-saamelaismuseo.
- Miettinen, Jorma (1988) *Toimitustyö*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Moring, Tom (2012) Kielivähemmistöjen media. Teoksessa Nordenstreng, Kaarle & Wiio, Osmo A. (toim.) *Suomen mediamaisema*. Tampere: Vastapaino, 275–292.
- Mörä, Tuomo (1996) Journalistit rutiinien verkossa. Teoksessa Kivikuru, Ullamaija, Luostarinen, Heikki & Ukkola, Merja (toim.) *Sopulisilppuri. Mediakritiikin näkökulmia*. Jyväskylä: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus, 105–132.
- Nicholas, David, Williams, Peter, Cole, Peter & Martin, Helen (2000) The impact of the Internet on information seeking in the Media. *Aslib Proceedings* 52(3): 98–114.
- Nielsen, Rasmus Kleis (2015) Introduction: The Uncertain Future of Local Journalism. Teoksessa Nielsen, Rasmus Kleis (toim.) *Local Journalism. The Decline of Newspapers and the Rise of Digital Media*. London & New York: I.B. Tauris & Co, 1–26.
- Nielsen, Rasmus Kleis (2015) Local Newspapers as Keystone Media: The increased Importance of Diminished Newspapers for Local Political Information Environments. Teoksessa Nielsen, Rasmus Kleis (toim.) *Local Journalism. The Decline of Newspapers and the Rise of Digital Media*. London & New York: I.B. Tauris & Co, 51–72.

- Nikunen, Kaarina (2011) *Enemmän vähemmällä. Laman ja teknologisen murroksen vaikutukset suomalaisissa toimituksissa 2009–2010*. Tampereen yliopisto: Journalismin tutkimusyksikön julkaisuja.
- Nonaka, Ikujiro, ja Hirotaka Takeuchi (1995) *The Knowledge-Creating Company. How Japanese Companies Create the Dynamics of Innovation*. New York & Oxford: Oxford University Press.
- Ojajärvi, Sanna (2014a) Keskitetysti paikallista? Paikallislehdistön asema median murroksessa. Teoksessa Lehtisaari, Katja (toim.) *Sanomalehti uudessa mediamaisemassa*. Helsinki: Taloudellinen tiedotustoimisto, 86–94.
- Ojajärvi, Sanna (2014b) *Suomalainen paikallislehti. Perhealbumista journalismin uudistajaksi?* Helsinki: Viestinnän tutkimuskeskus CRC:n tutkimusraportti.
- Paulussen, Steve, Geens, Davy & Vandenbrande, Kristel (2011) Fostering a Culture of Collaboration. Teoksessa Domingo, David & Paterson, Chris (toim.) *Making Online News. Newsroom Ethnographies in the Second Decade of Internet Journalism*. New York: Peter Lang Publishing, 3–15.
- Pietilä, Jyrki (1995) Jokainen ihminen on jutun arvoinen. Millaista on hyvä paikallisjournalismi? Teoksessa Kangaspunta, Seppo (toim.) *Lähemmäs vielä. Paikallisjournalismin täyspakkaus*, Tampere: Moniviestintä Oy, 28–35.
- Pietiläinen, Tuomo & Tutkiva työryhmä (2013) *Wahlroos. Epävirallinen elämäkerta*. Helsinki: Into Kustannus Oy.
- Robinson, Sue (2011) "Beaming up" Traditional Journalists. The Transition of an American Newspaper into Cyberspace. Teoksessa Domingo, David & Paterson, Chris (toim.) *Making Online News. Volume 2. Newsroom Ethnographies in the Second Decade of Internet Journalism*. New York: Peter Lang Publishing, 31–45.
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna (2006) *KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarasto (ylläpitäjä ja tuottaja), verkkoaineisto. Saatavilla: http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_3_2.html [Luettu: 10.9.2016].
- Santonen, Pirjo (1985) Kasvun vuosikymmenet. Teoksessa Aalto, Eeva-Liisa, Santonen, Pirjo, Kyllönen, Matti & Tommila, Päiviö. *Suomen lehdistön historia 4. Paikallislehdistön historia*. Kuopio: Kustannuskiila, 107–235.

- Savolainen, Reijo (2002) Tiedontarpeet ja tiedonhankinta. Teoksessa Mäkinen, Ilkka (toim.) *Tiedon tie. Johdatus informaatiotutkimukseen*. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy, 73–107.
- Sillanpää, Pertti (2011a) *Paikallista etiikkaa?* Teoksessa Alakangas, Ulla & Sillanpää, Pertti (toim.) *LoCaali 2.0. Ajatuksia paikallislehtien tulevaisuudesta*. Oulu: Oulun seudun ammattikorkeakoulun julkaisuja, 43–68.
- Sillanpää, Pertti (2011b) *Paikallisuus on koettua ja luettua*. Teoksessa Alakangas, Ulla & Sillanpää, Pertti (toim.) *LoCaali 2.0. Ajatuksia paikallislehtien tulevaisuudesta*. Oulu: Oulun seudun ammattikorkeakoulun julkaisuja, 111–124.
- Suomen Paikallismediat (2009) *Valtakunnallinen paikallislehtitutkimus 2009*. Suomen Paikallismediat Oy. Tutkimusraportti. Saatavilla: http://paikallismediat.flockler.com/util/file/920/media_920.pdf [Luettu: 15.5.2016].
- Tiitinen, Kalevi (2011) *Menestyvä paikallislehti yhdistää netin ja paperin*. Teoksessa Alakangas, Ulla & Sillanpää, Pertti (toim.) *LoCaali 2.0. Ajatuksia paikallislehtien tulevaisuudesta*. Oulu: Oulun seudun ammattikorkeakoulun julkaisuja, 25–35.
- Tommila, Päiviö, & Salokangas, Raimo (1998) *Sanomia kaikille. Suomen lehdistön historia*. Helsinki: Edita.
- Tuchman, Gaye (1978) *Making News. A Study in the Construction of Reality*. New York: The Free Press.
- Ward, Jean, & Hansen, Kathleen A. (1997) *Search Strategies in Mass Communication*. New York: Longman Publishers.

Pro gradu -tutkielmat

- Eerola, Heli (2014) Yleisradion saamenkielinen ohjelmatarjonta viestintäpolitiikan kohteena. Ohjelmatarjontaan vaikuttava toimijaverkosto ja median ohjailun keinot. Tampereen yliopisto: Tiedotusopin pro gradu -tutkielma.
- Hoikkala, Mikael (2014) Informaatiovyöryn alle ja takaisin. Tutkimus suomalaismedian ulkomaankirjeenvaihtajien tiedonhankinnasta. Tampereen yliopisto: Informaatiotutkimuksen ja interaktiivisen median pro gradu -tutkielma.
- Juntunen, Katja (2013) Toimittajan tiedonhankinta Iisalmen Sanomissa. Tampereen yliopisto: Informaatiotieteiden pro gradu -tutkielma.

- MacGilleon, Tuomas (2016) Paikallisjournalismin uusi aalto. 2010-luvulla syntyneiden paikallisten verkkojulkaisujen mediakonseptit. Tampereen yliopisto: Journalistiikan pro gradu -tutkielma.
- Peräsalo, Laura (2014) Paikallislehden paimentaja? Evankelis-luterilaisen kirkon yhteisöllisyys Lapuan Sanomissa vuosina 2012–2013. Tampereen yliopisto: Journalistiikan pro gradu -tutkielma.
- Rentola, Ilkka (1983) Normaalijournalismin säännöt. Yhdysvaltalaisen journalismin oppikirjallisuuden esittämän ideaalityypin tarkastelua. Tampereen yliopisto: Tiedotusopin pro gradu -tutkielma, julkaisuja A 47.
- Rossi, Emmi-Katariina (2014) Paikallislehtien tulevaisuus. Tarkastelussa Pirkanmaan paikallislehtien verkkojulkaisut. Tampereen yliopisto: Tiedotusopin pro gradu -tutkielma.
- Selkälä, Elina (2006) Sanomalehtitoimittajan tiedonhankinta jutun kirjoittamiseksi. Tampereen yliopisto: Informaatiotutkimuksen pro gradu -tutkielma.
- Sipola, Vilma (2016) "Tunnenko mä ton nyt liian hyvin". Paikallislehden ja paikallisten toimijoiden suhteet toimittajien näkökulmasta. Tampereen yliopisto: Journalistiikan pro gradu -tutkielma.

Muut lähteet

- Aikio, Samuli, Carpelan, Christian & Enbuske, Matti (2003) *Inari-Aanaar*. Inari: Inarin kunta.
- Cambridge Dictionaries Online (2016) "Pop up". Termin sanakirjamääritelmä. Saatavilla: <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/pop-up> [Luettu: 6.5.2016].
- Harju, Auli & Sirkkunen, Esa (2013) Mitä datajournalismi on? Verkkoaineistossa Datajournalismi. Johdatus datajournalismin tekemiseen. Saatavilla: <https://blogs.uta.fi/datajournalismi/esimerkkisivu/> [Luettu: 11.9.2016].
- Hujanen, Touko (27.4.2016) Uuden Maan Sanomien tekijän henkilökohtainen tiedonanto sähköpostilla. Tutkijan hallussa.
- Huuskonen, Janne (7.6.2016) "Rikosuutinen ei synny ilman hyvää taustatyötä". Artikkelit STT:n Ajankohtaista -verkkosivulla. Saatavilla: <http://stt.fi/nain-syntyy-rikosuutinen/> [Luettu: 13.6.2016].
- Inarilainen -paikallislehden Facebook-sivu (27.4.2016) Saatavilla: <https://www.facebook.com/inarilainen> [Luettu: 27. 4 2016].

Inarin kansalaiskanava -Facebook-yhteisö (15.9.2016) Saatavilla:

<https://www.facebook.com/groups/139277979453532/?fref=ts> [Luettu: 15.9.2016].

Inarin kunnan verkkosivut (25.9.2016) Saatavilla: www.inari.fi [Luettu: 25.9.2016].

Kaisa Orajärvi (20.9.2016) Lapin Kansan ja Pohjolan Sanomien myyntipäällikön henkilökohtainen tiedonanto, sähköposti. Tutkijan hallussa.

Kaupunnimedia (2016) Verkkomedia. Saatavilla: <http://www.kaupunnimedia.fi> [Luettu: 5.4.2016].

L 1380/1993. Laki Yleisradio Oy:stä. Helsinki, 22.12.1993. Saatavilla:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931380> [Luettu: 9.11.2016]

Lapin liitto (31.12.2011) Lapin seutukunnat. Saatavilla: <http://www.lappi.fi/lappi/seutukunnat> [Luettu: 20. 4 2016].

MacGilleon, Tuomas (21.4.2016) Reunamedian toimittajan henkilökohtainen tiedonanto sähköpostilla. Tutkijan hallussa.

Mesenaatti (2015a) Kaupunnin joukkorahoituskampanjasivu. Saatavilla:

<https://mesenaatti.me/kaupunnimedia/> [Luettu: 5.4.2016].

Mesenaatti (2015b) Reunamedian joukkorahoituskampanjasivu. Saatavilla:

<https://mesenaatti.me/reunamedia/> [Luettu: 8.9.2016].

Mesenaatti (2014) Uuden Maan Sanomien joukkorahoituskampanjasivu. Saatavilla:

<https://mesenaatti.me/uudenmaansanomat/> [Luettu: 08. 09 2016].

Miettunen, Olli (16.5.2016) Lapin Kansan Inarin aluetoimittaja, henkilökohtainen tiedonanto sähköpostilla. Tutkijan hallussa.

Peltomaa, Jaakko (25.4.2016) Inarilaisen päätoimittajan henkilökohtainen tiedonanto sähköpostilla. Tutkijan hallussa.

Reunamedia (2016) Verkkomedia. Saatavilla: <http://www.reunamedia.com> [Luettu: 4.4.2016].

Sanomalehtien Liitto (2016) Sanasto, Sanomalehtien Liiton verkkosivut. Saatavilla:

<http://www.sanomalehdet.fi/sanomalehtitieto/sanasto> [Luettu: 31.3. 2016].

Torikokous.fi (2015) Verkkomedia. Saatavilla: <http://torikokous.fi/> [Luettu: 5.4.2016].

Uuden Maan Sanomat (2016) Julkaisun verkkosivusto. Saatavilla: <http://uudenmaansanomat.com/> [Luettu: 5.4.2016].

Verohallinto (2015) "Tilattujen sanoma- ja aikakauslehtien arvonlisäverotus" Saatavilla:

<https://www.vero.fi/fi->

FI/Syventavat_veroohjeet/Arvonlisaverotus/Tilattujen_sanoma_ja_aikakauslehtien_arv

Liite 1

Taulukointi Uusi Inari -työryhmän ennakkomatallaan lokakuussa 2014 Inarissa tapaamista ihmisistä.

	Aihepiirit							
HENKILÖ	ELINKEINOT	MEDIA	NUORET	PÄÄTÖKSENTEKO	KUNTA	KOULUTUS	KULTTUURI	LUONTO
A	1				1			
B								1
C				1	1			
D				1	1			
E					1			
F		1	1		1			
G		1	1			1		
H	1		1			1		
I			1	1				
J			1					
K			1			1		
L							1	
M							1	
N		1						
O		1						
P		1						
Q		1						
R	1							
S	1							
T	1							
YHTEENSÄ	5	6	6	3	5	3	2	1